

Uvodnik

Andrej Bratuž

Priti do resnice

Ugrabitve, ta tragični pojav našega časa, so se od zadnjih desetletij preteklega stoletja (primer Alda Mora) do danes razbohotile in postale nevarno sredstvo za doseg določenih ciljev, največkrat političnih ali ekonomskih.

V zgodovinskih dokumentih o človekovih pravicah in svobodah od srednjega veka dalje se človeštvu zagotavlja svoboda in varnost. V Deklaraciji o pravicah človeka in državljana (1789) iz dobe francoske revolucije beremo npr., da so človekove pravice svoboda, lastnina, varnost in upor proti zatiranju. V Splošni deklaraciji človekovih pravic, ki jo je sprejela Generalna skupščina OZN 10. dec. 1948, pa je zapisano, da ima vsakdo pravico do življenja, do prostosti in do osebne varnosti, da nihče ne sme biti samovoljno zaprt, pridržan ali izgnan. Omejili smo se na dve časovni med seboj oddaljeni listini.

Nešteti primeri z vseh krajev sveta pričajo, da se vse te pravice kršijo. Država in družba sta v večini primerov brez moči. V novem času so pogostne ugrabitve ljudi, ki se posvečajo bližnjemu v posebno ogroženih življenjskih pogojih. V Italiji sta dva primera močno vplivala na javno mnenje ter preplavila tisk in televizijo. Pred časom so nepregledne množice manifestirale in zahtevale osvoboditev dveh italijanskih prostovoljcev, ki sta se v Iraku žrtvovali za boljše življenjske razmere v tej nesrečni deželi. Tudi vladne sile so se resno zavemale in se pogajale za njuno osvoboditev. Na srečo se je primer "dveh Simon" srečno rešil z njuno osvoboditvijo.

Javno mnenje in odgovorne oblasti je na poseben način pretresel najnovejši primer novinarke Giuliane Sgreni, tudi zato, ker se je zadeva kljub srečno izpeljanim pogajanjem in izpustitvi ugrabljenke nadvse tragično končala, in sicer s smrtjo tistega, ki si je veliko prizadeval za njeno osvoboditev, jo spremljal na letališče, od koder bi se vrnila v domovino, in jo pri napadu s svojim telesom obvaroval. Ameriški vojaki so namreč iz nerazumljivih in nepojasnjenih razlogov streljali na avtomobil, v katerem so bili Sgrenova in njeno spremstvo, njega smrtno zadeli in druge ranili. Razumljivo je, da je krvavo dejanje zasenčilo navdušenje ob osvoboditvi novinarke, sprožilo vrsto vprašanj ter hudo pretreslo ne samo italijansko, ampak tudi svetovno javnost. Poseben odmev je imelo v ZDA, kjer skušajo razčistiti okoliščine in odgovornosti, in to na odločno zahtevo italijanske vlade. Kot je znano, je premier takoj poklical na odgovor ameriškega veleposlanika v Italiji. Umorjeni funkcionar Nicola Calipari je bil zelo znana osebnost in cenjen zaradi svojih poklicnih sposobnosti in zasluga.

Claudio Magris v dnevniku Corriere della Sera (6.3.2005) ugotavlja, da bo mogoče priti do resnice v zvezi z njegovo usmrtno vijo šele takrat, ko ne bo imela več nobene politične pomena, ko ne bo mogla nobenemu ne koristiti ne škoditi, ko se je ne bo nobeden več bal in se torej ne bo več zanimal zanjo. Po Magrisovem mnenju je zdaj edina gotovost junaški napor človeka, ki je Giuliani dvakrat rešil življenje, sam pa ga je nesmiselno izgubil. Pri veličastnem pogrebu, ki so se ga udeležile najvišje državne oblasti, je maševal pokojnikov brat, ki je dejal, da je prednost človeka v tem, da se lahko žrtvuje za bližnjega. Vemo pa, da niti take plemenite besede niti iskanje resnice ne morejo družini in skupnosti vrniti po krivici umorjenega človeka.

Priprave na proslavitev 60-letnice slovenske šole v Italiji v polnem teku

Septembra leta 2005 bo poteklo 60 let, odkar so bile uradno obnovljene slovenske šole na ozemlju, ki danes pripada republiki Italiji. Gre za jubilej, ki je za našo skupnost zelo pomemben in ga je potrebno dostojno ovrednotiti in predstaviti široki javnosti v naši deželi in v sosednji Sloveniji. V ta namen so se vse slovenske šole na Tržaškem in Goriškem ter Dvojezična šola v Špetru v ponedeljek, 17. januarja letos, povezale v mrežo, da bi skupno in čim bolj slovesno obeležile visoki jubilej slovenske šole v Italiji. Sklenjeno je bilo, da bo osrednja proslava v soboto, 21. maja 2005, v prostorih Tržaške Pomorske postaje. V ta namen je bil izvoljen Koordinacijski odbor, v katerem so predstavniki našega šolstva iz Trsta, Gorice in iz Benečije. Koordinacijski odbor je predsedništvo soglasno poveril prof. Borisu Pangercu s srednje šole Simon Gregorčič v Dolini. Nosilec mreže pa je Državni znanstveni licej France Prešeren, ki je odgovoren za upravne in računovodske postopke za vse prispevke, ki bodo namensko nakazani na šolski tekoči račun za organizacijo 60-letnice.

Koordinacijski odbor je imel že nekaj sej in sestankov, na katerih je obravnaval vsebinsko zasnovo proslave in dal pobudo za vložitev prošnje za prispevke na javne ustanove. Na svoji zadnji seji, dne 10. februarja letos, je sklenil, da zaprosi za

pokroviteljstvo proslave predsednika Republike Italije Carla Azeglia Ciampija in predsednika republike Slovenije Janeza Drnovška. Predstavniki odbora so zadevni prošnji že izročili tržaški prefektinji dr. Annamariji Sorge in slovenskemu generalnemu konzulu Jožetu Šušmelju. Poleg tega pa je Koordinacijski odbor sklenil tudi, da prosi za pokroviteljstvo - poleg tržaške in goriške pokrajine, tržaške in goriške občine ter videmske pokrajine in krovnih organizacij SKGZ in SSO - tudi vse župane občin, na katerih ozemlju deluje slovenska šola, ter Deželo Furlanijo-Juljsko krajino. V imenu slednje je predsednik Riccardo Illy že sporočil, da je Dežela prazniku ob slovenskem šolskem jubileju dodelila svoje pokroviteljstvo. Takoj po ustanovitvi Koordinacijskega odbora za proslavo 60-letnice obnove slovenskih šol v Italiji je Deželni šolski urad razpisal likovni natečaj za oblikovanje logotipa, v katerem naj bi bila zaobjeta številka "60" in ki naj bi se vsebinsko navezoval na šolo. Določil pa je tudi okvirni program praznovanja. Le-to bo potekalo ves dan; v dopoldanskih urah bo imela vsaka šola možnost, da na posebej za to prirejenem mestu predstavi svoje dejavnosti in morebiti izoblikuje še dodaten program. V popoldanskih urah pa bo v veliki dvorani Pomorske postaje sklepna prireditev, ki bo potekala v obliki multimedijske zasnovane predstave. Oblikovanje zaključne prireditve je Koordinacijski odbor poveril časniki in scenaristki Martini Kafol in arhitektu Rajku

Pertotu.

Za celotni projekt proslave 60-letnice obnove slovenskih šol v Italiji je Koordinacijski odbor predvidel v predračunu približno 40.000 evrov stroška. Za pomoč je bil zaprosen Deželni šolski urad, organizatorji pa računajo tudi na pomoč odbornišva za kulturo dežele Furlanije-Juljske krajine, Urada za Slovence po svetu pri Republiki Sloveniji, raznih domačih sponzorjev in pa slovenske javnosti. Vsakdo more svoj morebitni prispevek nakazati tudi na tekoči račun št. 14535 Sindikata slovenske šole pri Zadrugi kraški banki na Opčinah (ABI 8928, CAB 02200) s pripisom "za šestdesetletnico". Koordinacijski odbor se zahvaljuje Sindikatu slovenske šole, ki mu je ob tej priložnosti "posodil" številko računa.

Koordinacijski odbor se je z vljudnostnim pismom obrnil tudi na deželne svetovalce Tamaro Blažina, Igorja Cancianija, Igorja Dolenc, Mirka Špacapana in Bruno Zorzini in jih seznanil s pobudo in s potekom priprave na proslavo ter obenem prosil za sodelovanje, da bi prošnje za finančna sredstva podprli na ustreznih mestih. Priprave na veliki jubilej potekajo torej s polno paro ne samo v okviru Koordinacijskega odbora, temveč tudi po posameznih šolah; obletnica je občutena in pomeni priložnost, da slovenska šola - kljub problemom splošne in specifične narave - ponovno pokaže svojo kakovostno raven in organizacijsko domiselnost, kakor pač ob vseh obletnicah doslej.

Pogovor

Mladi goriški študent Peter Povsic o poučevanju verouka ter svojem pogledu na svet in Cerkev

3

Praznik mladih v Števerjanu

Tridesetletnica plodnega delovanja Otroškega in Mladinskega zbora v Števerjanu

6

Kulturni center Lojze Bratuž

Umetniki za Karitas je naslov prodajne razstave, izkupiček bo šel za potrebne družine v Bosni

9

V pričakovanju dogovora med Slovenijo in Italijo

Kdaj vidljivost RTV Slovenija v zamejstvu?

Vprašanje vidljivosti slovenske nacionalne televizije (RTV Slovenija) v zamejskem prostoru na območju tržaške, goriške in videmske pokrajine je ponovno v ospredju razpravljanja o okvirnih pogojih za uveljavljanje skupnega kulturnega in jezikovnega prostora. To načelo se je, kot znano, porodilo že pred več desetletji in se je tako rekoč ukoreninilo v javni zavesti tako v matični Sloveniji kot v zamejstvu, vendar se zadnje čase marsikaj zatika, kar povzroča nelagodje in dvom v verodostojnost uradne slovenske politike.

V pojmovanje slovenskega kulturnega prostora v širokem pomenu besede nedvomno spada področje sredstev množičnega obveščanja. Tega bi se morali zavedati vsi, ki upravljajo medije, še posebno pa tiste, ki so javnega značaja, kot je državna televizija, ki je

po svoji naravi prva poklicana, da uresničuje nacionalne interese, med katere po sami slovenski ustavi sodi tudi dolžna skrb za narodne manjšine zunaj republiških meja. Slovenska zamejska skupnost v Italiji oziroma v Furlaniji-Juljski krajini si močno želi, da bi njeni pripadniki imeli možnost videti slovenske televizijske programe. Odveč se nam zdi poudariti, da je televizija izredno učinkovito sredstvo za ohranjanje in utrjevanje narodne identitete, obenem pa je v splošnem interesu slovenske države, da se prek svojih medijev predstavlja tudi na območjih sosednjih držav in s tem uveljavlja svojo prepoznavnost. To je še zlasti pomembno po vstopu Slovenije v Evropsko unijo, ko bodo v kratkem odpravljene tudi mejne formalnosti za svobodno kroženje ljudi in bodo evropski narodi skušali brez ovir

uveljavljati svoje specifičnosti in širiti svoj vpliv nasploh. Nobena skrivnost ni, da se bodo v tej smeri sprožile stare in nove težnje na našem širšem obmejnem prostoru. Zato bi Slovenija morala posvečati tej razvojni perspektivi največjo pozornost in skrb. Zamejska skupnost ji bo lahko v pomoč in podporo, če bo znala ustrezno ovrednotiti njeno vlogo in prisotnost na zainteresiranem teritoriju.

Po teh uvodnih mislih vrnimo se k vprašanju konkretne prisotnosti slovenskih televizijskih programov v zamejskem prostoru od Kanalske doline, Režije, Beneške Slovenije, Goriške in Tržaške ali, bolj uradno povedano, v tržaški, goriški in videmski pokrajini. Znano je, da je vidljivost osrednje slovenske televizije na omenjenem območju delna in zelo pomanjkljiva in ponekod vlada pravi mrk, na primer v Trstu.

/ stran 14
Alojz Tul

Tiskovna poročila

Mirko Špacapan o vidljivosti RTV Slovenija v Benečiji

Deželni svetnik Slovenske skupnosti Mirko Špacapan je pisal državnemu sekretarju Francu Pukšiču, vodi Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu, v zvezi z zadnjimi izjavami generalnega direktorja RTV Slovenija Aleksa Štakula. Špacapanu se Štakulovo "povabilo", naj Slovenci v Benečiji gledajo programe slovenske televizije s pomočjo digitalnih pripomočkov in satelitskih tv sprejemnikov, zdi nekoliko omalovažujoče do slovensko govorečih in čutečih ljudi v Furlaniji-Juljski krajini. Po treznih in pomirjujočih izjavah slovenskega premiera Janeza Janše v Kobaridu in ob samem Pukšičevem obisku med Slovenci v F-Jk smo namreč pričakovali drugačne odgovore in stališča do upravičenih dolgoletnih prizadevanj za vidljivost slovenskih televizijskih oddaj v videmski pokrajini in v dolinah pod Matajurjem. Deželni svetnik SSK pričakuje, da v trenutku, ko je dežela Furlanija-Juljska krajina, po prizadevanju slovensko govorečih svetnikov, pripravljena financirati televizijski pretvornik na Karkošu nad Prešnjami, bi morala slovenska RTV takoj poskrbeti za

nakup ustreznih frekvenc, da bodo tudi njeni programi na razpolago Benečanom. Problem vidljivosti oddaj slovenske televizije v Benečiji je morda kompleksen, vendar ga ne gre zaradi tega zane-mariti in zapostavljati. Z digitalno satelitsko aparaturo se RTV Slovenija vidi tudi sredi Sahare ali Bagdada - zaključuje Špacapan - vendar do tja menda ne seže slovenski kulturni prostor, ki ga slovenska vlada namerava gojiti in tesneje povezovati.

F-Jk: problemi ptic selivk

Dežela Furlanija-Juljska krajina mora ugotoviti, po navodilih Evropske norme 79/409/CEE, okraje s posebno zaščito (IBA), v katerih, po lastni volji, vsaka država članica meni, da obstajajo najboljše pogoji za varstvo določenih ptičjih vrst, zlasti selivk. Italija je zaradi dvajsetletne zamude pri določitvi teh območij dobila še dva ukora Evropske unije, zato je naša dežela v začetku tega leta dodala še dve območji, eno od katerih je določila na Krasu.

V četrti deželni komisiji je pristojni odbornik Marsilio, ob prisotnosti deželnega direktorja službe za zaščito ozemlja dr. Barzana, orisal poseg, za katerega so občine na Krasu že dale svoje dovoljenje, in sicer z večjo lahkoto v

Doberdolu in Nabrežini, bolj težavno pa v Zgoniku in Repentabru. Občine so zaradi tega v sodelovanju z deželnimi uradi že določile ozemlje, kjer naj veljajo omejitve za posege, ki lahko škodijo varstvu ptic.

Slovenski deželni svetnik Špacapan se je v komisiji izrazil zelo negativno glede tega novega omejitvenega procesa za kraške ljudi. Omenil je potrebe kmetovalcev, da razpolagajo s svojim ozemljem, ki pa ga vedno bolj ovirajo razni omejitveni procesi. Ko se bo gradil 5. koridor - je še dodal Špacapan - ne bo nihče vprašal za ugovore in niti za mnenje prebivalstva, še manj pa ga bodo zanimali problemi ptic selivk, ko pa je treba postaviti omejitve kmetom in prebivalcem, se vedno najdejo sogovorniki takih ukrepov. Svetnik Slovenske skupnosti je na koncu odborniku napovedal gotov in odločen protest kraškega prebivalstva.

Odbornik Sonogo naj obrazloži svoje stališče

Na prvem srečanju četrte deželne komisije po neuspešni avdiciji z odbornikom Sonogom in naravovarstveniki ter kmetijskimi organizacijami je svetnik Slovenske skupnosti Mirko Špacapan uradno zahteval ponovno srečanje z odbornikom, tokrat v komisiji sami. Glede na to, da je Sonogo z nespoštljivimi stališči do svetnikov četrte komisije odklonil soočanje s pričujočo publiko, je Špacapan obžaloval dejstvo, da je tokrat deželna uprava ravnala nespoštljivo do tistih, ki so konec koncev prav volilci Demokratične zaveze, ki je pripeljala predsednika Illyja do zmage. Svetnik SSK je tudi zahteval, naj se odbornik Sonogo v četrti komisiji razgovori z njenimi člani in jim razloži svoje stališče. Na seji se je predsednik komisije Fortuna Drossi opravičil za svojo odsotnost na avdiciji, nekateri svetniki pa so poskušali opravičevati odbornikovo obnašanje z ustaljeno prakso potekanja avdicij v deželnem svetu. Ob Špacapanovi zahtevi po glasovanju glede ponovnega srečanja z odbornikom o prihodnosti Sesijskega zaliva pa so se vsi prisotni strinjali in ga lahko torej pričakujemo v naslednjih tednih.

Po tragičnem dogodku v Iraku

Italija se utegne razklati na dvoje

Tragična smrt 51-letnega agenta vojaške obveščevalne službe SISMI je še vedno predmet največjega zanimanja italijanske javnosti. Dr. Nicola Calipari je namreč umrl zadet od ameriške krogle, ko je v petek, 4. t.m., že v mraku v avtomobilu spremljal 57-letno Giuliano Sgrena, dopisnico komunističnega dnevnika Il Manifesto, na letališče v Bagdadu. Tu je že čakalo italijansko vojaško letalo za vrnitev v domovino. Sgrena je bila ujetnica iraških teroristov natančno mesec dni. Dr. Calipari je po nalogu vlade vodil skupino agentov, ki so si prizadevali za njeno osvoboditev. To se jim je tudi posrečilo, a za ceno Caliparijevega življenja in možnosti hude zaostitve odnosov med Rimom in Washingtonom.

Ob novici o tragičnem pripetljaju v Bagdadu se je takoj oglasil sam predsednik republike Ciampi in dejal, da "mora ZDA boleči in tragični dogodek natančno pojasniti". Predsednik vlade Berlusconi je v poznih večernih urah povabil na pogovor v palačo Chigi v Rimu ameriškega veleposlanika v Italiji. Ta je dejal, da bo njegova vlada nudila italijanskim oblastem vso pomoč. Po telefonu sta se oglasila tudi ameriški predsednik Bush in zunanja ministrica Rice. Oba sta zagotovila, da si bosta odločno prizadevala za uvedbo natančne preiskave o vsem, kar se je pripetilo na cesti, ki vodi na letališče iraške prestolnice. Završalo je seveda tudi v vseh političnih krogih. To tembolj, ker je sama Sgrena, ki je bila med streljanjem na avtomobil laže ranjena v levo ramo, povedala, da so jo ugrabitelji tik

pred izpustitvijo opozorili, kako Amerikanci nočejo, da "živa zapusti Irak". Osebe, ki so ji blizu, pa trdijo, da je avto, v katerem so bili italijanski agenti in častnikarka, "padel v zasedo". Zato je italijanski pravosodni minister že uradno zaprosil ameriške oblasti, naj dovolijo, da pristojni italijanski sodnik izvede zaslišanje vseh prizadetih ameriških vojakov. "Zaporedje tragičnih dogodkov je hotelo," smo lahko brali v milanskem dnevniku Corriere della sera, "da je dopisnica dnevnika Il Manifesto prav v zadnji fazi svoje dogodivščine postala žrtev tistih, ki bi morali skrbeti za njeno varnost in osvoboditev". Takšna bi namreč morala biti naloga ameriških vojakov, ki s svojimi oklepniki nadzorujejo cesto, ki vodi na letališče iraške prestolnice.

/ stran 14
DL

Seja deželnega tajništva Slovenske skupnosti

Utrjevanje plodnih stikov s Slovenijo

Deželno tajništvo Slovenske skupnosti, ki je na zadnji seji v Nabrežini najprej soočilo s poročilom deželnega tajnika Damijana Terpina o krogu pogovorov, ki jih je slovenska stranka opravila v Sloveniji po zadnjih volitvah. Najpomembnejši je bil seveda daljši in poglobljen sestanek z novim slovenskim premierom Janezom Janšo, ki ga je imel tajnik SSK skupaj s predsednikom Enotne Liste (EL). Deželno tajništvo SSK je pozitivno ocenilo dejstvo, da je nova oblast v Sloveniji ponovno vzpostavila normalne stike z edinima slovenskima strankama Slovencev v Italiji in na Koroškem. Ponovna vključitev obeh političnih organizacij zamejskih Slovencev pa

se uresničuje tudi na ravni ostalih institucij slovenske države, saj sta bila Terpin in Smrtnik tudi na pogovorih v Državnem zboru, kjer sta se srečala s predsednikom Komisije za Slovence v zamejstvu in po svetu Francem Krambergerjem, kakor tudi na neformalnem, a poglobljenem sestanku s predsednikom Odbora za zunanjo politiko slovenskega parlamenta Jožefom Jerovškom. Na vidiku je še nekaj podobnih srečanj, tudi s predstavniki posameznih večinskih in opozicijskih strank, ki bodo nedvomno pripomogle k boljši informiranosti predstavnikov institucij R. Slovenije in torej k učinkovitejšemu ukrepanju v korist obeh manjšin. Deželno tajništvo, ki so se ga udeležili tudi deželni svetnik

Mirko Špacapan, predsednik Štoka, dolinska županja Premolinova ter člani Jevnikar, Berdon, Bernard Špacapan, Grinovero, Mahnič in član nadzornege odbora Tance, je nadalje vze-lo na znanje predlagani novi način financiranja manjšine s strani Urada za Slovence po svetu. V kolikor Slovenska stranka ni bila doslej deležena pri teh postopkih niti ni nikoli imela pregleda nad dosedanjim načinom delitev podpor slovenskim organizacijam, kakor tudi ni bila seznanjena z zneski in končnimi prejemniki teh podpor, za zdaj še ne more oceniti pomena spremembe, ki jo uvaja novi državni sekretar Pukšič. SSK vsekakor meni, da Pukšič dobro pozna našo realnost, saj je kar štiri leta predsedoval Komisiji državnega zbora za Slovence v zamejstvu in se je vsa ta leta redno srečeval skoraj izključno z obema krovnicama organizacijama, iz česar bi bilo mogoče sklepati, da sta bila SSO in SKGZ udeleženi pri tej novosti.

/ stran 14

Povejmo na glas

Ženska kot zrcalo neuresničenosti pravičnosti

Nedavno je komisija Organizacije združenih narodov o položaju žensk izdala poročilo o trenutnem stanju. Med številnimi podatki je pretresljiva navedba, da je danes v svetovnem merilu vsaka četrta ženska izpostavljena nasilju. Podatek je šokanten, verjetno ni enakovredno porazdeljen po vsem planetu, pa vendar, dejstvo ostane enako osupljivo in ni mogoče neprizadeto mimo njega. Nasprotno, vzbujajo zaskrbljenost ob ponovnem dokazu, kako je nasilje na tako rekoč vsaki ravni še vedno navzoče in kako je prav, da obrnemo pogled v preteklost v razbremenjenem pričanju, da je kljub vsemu dandanes ženska neprimerno svobodnejša in varnejša, kot je bila nekoč. V tem smislu je utemeljen tudi mednarodni dan žena, če že ne zaradi drugega, zaradi uvodnega podatka, da je na pričetku novega tisočletja ženska še naprej deležna nasilja, in to sploh ne v tako majhni meri. Res, ženska je vsekakor zrcalo neuresničenosti pravičnosti, saj je bila po mnenju mnogih dolga stoletja zapostavljena, da bi se pričela ta podoba pred približno sto leti spreminjati. Tedaj je bil razglašen že omenjeni mednarodni dan žena in je bila odločno izražena zahteva po volilni pravici. Slednje so bile ženske pred prvo svetovno vojno zelo malokje deležne, pa tudi po njej ni bilo dosti boljše. Dandanes je seveda drugače, čeprav ne povsod, in obstajajo v svetu zelo različne danosti. Odveč je torej dodajati, kako neprijetno presenečenje doživimo, če usodo ženske pogledamo nekoliko poglobljeje. Ni mogoče mimo ugotovitve, da

se človeštvo razmeroma počasi otresa spon sile in nasilja ter se vse bolj, četudi ne hitro, odreka želji po posedovanju in nadvladovanju nad drugimi. Želja po nadvladovanju očitno ni navzoča le v odnosu ene države do druge, enega naroda do drugega naroda, ene civilizacije do druge civilizacije, želja po nadvladovanju je prisotna tudi v odnosu enega spola do drugega, moškega do ženske, pač v skladu z njuno vsakokratno družbeno vlogo. Jasno je, da je vsakršno nadvladovanje kratenje osnovnih pravic oškodovane strani, da je kršenje človekovih pravic, kot temu pravimo dandanes. V kolikor pa pri tem prihaja celo do nasilja, je to že srhljiva krivica, ki jo je nujno obravnavati z največjo možno resnostjo. Nasilje je namreč nasilje, in če je zasebno med štirimi stenami, ali pa gre za vojno v dobesednem pomenu besede, pomeni obakrat eno in isto in ni med njima prav nobene razlike: nasilje je smrt človečnosti, je razkiranje človeka kot etičnega bitja. Tudi ženska je torej še vedno zrcalo neuresničenosti pravičnosti in pravzaprav je neverjetno, da je temu tako. V vsakem primeru bi bil čas, da bi bila brezpogojno deležna najosnovnejše varnosti. Ne smemo namreč pozabiti, da s svojo življenjsko vlogo predstavlja točno polovico človekove izkušnje in pomena, v vsakem primeru - in o tem ne more biti nobenega dvoma - toliko, da nadjno v nobenem primeru nihče ne bi več smel sramotno dvigniti roke.

Janez Povše

Na dnu...

Razlike med Nemčijo in Italijo

Moč besede pri spravnem postopku

Beseda lahko ustvarja zaupanje. Iz zaupanja raste prijateljstvo. Prijateljstvo pripelje do sprave.

Dolgoletni spremljevalec nemškega predsednika Richarda von Weizsäckerja Helmut R. Schulze je pisal o njem: "Njegove besede, ki so vedno bile nekaj več kot sama gesta, so bile cenjene ne samo pri nas, ampak tudi v svetu. Prav v inozemstvu je ta predsednik z močjo svojih političnih govorov ustvaril zaupanje v trditve, da hoče zedinjena, večja Nemčija biti vsem zanesljiv partner."

O njem piše tudi Václav Havel: "Richard von Weizsäcker je osebnost, ki sem jo spoštoval, še preden sem ga prvič srečal. Bila sva si blizu preko besede: kot politični človek, in ne še politik, sem že od daleč čutil preko nje bližino človeka, ki je dosegel enega najpomembnejših mest v svetovni politiki... zaradi njegove ljubeznive pozornosti se je obojestransko spoštovanje prelevilo v prijateljsko bližino. Od tu naprej je bil samo majhen korak do tega, da mi je predsednik von Weizsäcker v važnem trenutku na svoj diskretni način pomagal pri izpolnjevanju moje funkcije, za katero nisem bil prej šolan."

Komaj mu je po padcu berlinskega zidu bilo mogoče potovati tudi na Vzhod, je maja 1990 nemški predsednik kot prvo obiskal Varšavo z obveznim postankom v nemškem koncentracijskem taborišču Treblinka in na Westerplatte pri Gdansk, kjer je nemška vojna mornarica 1. septembra 1939 začela napad na Poljsko in s tem sprožila drugo svetovno vojno.

Kot drugo vzhodnoevropsko državo je nato obiskal Češkoslovaško, kjer je samoumevno obiskal tudi nemško koncentracijsko taborišče Theresienstadt. S temi spravnimi gestami je nemška država sprožila proces zbliževanja med narodi, ki je končno privedel do pravnih dejanj. Podobno bi se moralo dogajati med Italijo in Slovenijo, saj ne primanjkuje ne primernih priložnosti ne obeležij. Spravno dejanje s Poljsko se je izvršilo 1. avgusta 1994, ko je bil povabljen v Varšavo nemški predsednik Roman Herzog za 50-letnico varšavske vstaje. V svojem zelo odmevnem govoru pred Sejmom je dejal: "Martirij poljskega naroda se ni začel 1. avgusta 1944, temveč že 1. septembra 1939 (na dan nemškega napada na Poljsko)... Danes se priklanjam pred borci varšavske vstaje (podtalno vojsko Bor Komarovskega) in pred vsemi poljskimi žrtvami vojne: prosim odpuščanja za to, kar smo jim Nemci storili... Nemci se sramujemo, ker bo ime naše dežele in našega naroda za vselej povezano z bolečino in trpljenjem, ki je bilo Poljakom milijonkratno zadano."

Naj tu izrecno opozorim na dejstvo, da je nemški predsednik Herzog uporabil dosledno besedo 'Nemci' in ne 'nacisti'. Tudi njegov naslednik Rau se je v Jeruzalemu enako izrazil. Saj so nacisti v tem primeru bili Nem-

ci, niso prišli ne z Lune ne z Marsa. Kot niso prišli ne z Marsa ne z Lune niti fašisti ne komunisti. Eni in drugi so bili konkretni ljudje določene narodnosti.

O spravnem dejanju

med Nemčijo in Češkoslovaško sem pisal dolg članek leta 2000 v reviji Annales. Naj kljub temu navedem, da je uradna deklaracija sprave bila potem ratificirana v parlamentu obeh držav. Razpravi v nemškem parlamentu je bilo mogoče slediti tako po radiu kot po televiziji, ker so jo predvajali v živo. Nekateri diskutanti so v samokritiki lastne preteklosti bili sposobni neverjetnega poguma. Dr. Gregor Gysi iz stranke PDS (Stranka demokratičnega socializma oz. bivši komunisti) je na primer med drugim rekel: "Ne vem, če se današnja debata vrši slučajno prav 30. januarja. Vsekakor je to datum simboličnega pomena, ker je na današnji dan leta 1933 prišel Hitler na oblast. Ko bi nemški narod takrat to preprečil, nam danes ne bi bilo treba diskutirati o tej izjavi." Dodal je še: "Kot nosilec zgodovinske odgovornosti želim izraziti to priložnost in v imenu vse svoje stranke prositi češki in slovaški narod odpuščanja."

Za sprejetje deklaracije je glasovalo 578 poslancev, 20 je bilo proti, 23 se jih je vzdržalo. Če bi italijanski in slovenski predsednik podpisala kako spravno deklaracijo, kako bi potekala debata v italijanskem parlamentu? Bi bil na primer gospod Fassino sposoben oprostiti se 'Slovanom' za zalitev z ekspanzionizmom? Že samo iz te skrbi lahko povzamemo, da bo potrebno še veliko dobre volje in obojestranskega truda, zato da bodo časi dozoreli.

Peter Merku'

Nacionalizem na pohodu

Ne sprava, ampak spomenik Gianfrancu Finiju

Razgreto ozračje ob dnevu spomina naravnost sili človeka, da se odzove na nekatere aktualne dileme. Za uvod bi začel z opazko na račun enega izmed zadnjih omizij na TV Slovenija (z Mojco Širok), in sicer, da bi pisatelju Borisu Pahorju nihče niti v sanjah ne smel oponašati boljševizma, saj si je z njegovo dosledno obsodbo v preteklosti nakopal vsakršna preklestva. O filmu Srce v breznu se ne bi podrobneje izrekal, ker je že sam o sebi toliko povedal, da ne rabi komentarja. Dodal bi le to, da gre predvsem za ceneno filmsko obdelavo stereotipa "barbaro slavo e latino portatore di civiltà". Zato predlagam, da Gianfrancu Finiju in njegovim postavim spomenik, ker so nam tako s filmom kot tudi z dnevom spomina spet enkrat s škomjem stopili za vrat in uspeli dvigniti pokonci vso Slovenijo, pa čeprav so škorenj zavili v humano folijo ohranjanja spomina na tragedijo. Še več, celo nam nenaklonjen novinar Piccola Pierluigi Sabatti je v nedavnem intervjuju za Primorske novice opozoril, da potrebuje Italija še kak drug dan spomina, kot npr. dan spomina na krivico, ki jo je storila opantantom s tem, da že desetletja zavlačuje z izplačilom odškodnine. Z Jugoslavijo se je namreč sporazumela, da si slednja povrne škodo z njihovim premoženjem, sama pa naj bi jim za to dala pošteno nadomestilo. To še ni bilo storjeno in je tako

tudi Italija veliki krivec za njihovo upravičeno srd, ki pa ga ob njenem sotorilskem molku stresajo predvsem na nas. Sam dvomim, da obstajajo v tem trenutku kakršnikoli resni pogoji za dostojanstveno spravo z Italijo. Slednja naj najprej spoštuje svojo ustavo in zakone v zvezi s pravicami manjšine, naj neha sesuvati zaščitni zakon, naj dvigne denar na fiduciarnem računu, naj sprejme in prizna poročilo mešane zgodovinske komisije itn. Šele potem bomo verjeli, da misli s spravo resno. Prekrivanje vsega tega gnoja z bleščečim pregrinjalom sprave bi izpadlo kot prava farsa, brez vsakršnega moralnega naboja. Ob neki priložnosti se je prof. Samo Pahor spraševal, kaj nam bodo nove deklaracije in sporazumi z Italijo, če pa jih slednja ne spoštuje. Slovenskim pogajalcem je celo svetoval, naj kot pogoj za dogovarjanje od Italije zahtevajo, naj si preskrbi dva garanta, ki bosta jamčila za izvajanje njenih obveznosti. Dr. Peter Merku' pa nas v svoji največji študiji o mednarodni diplomaciji sprave opozarja, da sodi spravno dejanje med Slovenijo in Italijo v sklop pravnih dejanj med eno izmed agresorskih držav osi Rim-Berlin-Tokio in napadeno državo, za kar so v diplomaciji že ustaljeni določeni postopki. To je, agresor se mora kot prvi z jasnimi besedami opravičiti napadeni državi pred parlamentom ali drugo državno institucijo v

glavnem mestu žrtve. Šele zatem se napadena država podobno opraviči agresorju za nasilje nad njim. Morebitni prihod predstav-

nika Slovenije na obred sprave v Italijo pa bi si lahko tolmačili, kot da skesan Slovenec prihaja prosit odpuščanja, kot da bi bil on agresor. Tudi potiskanje pravnega obreda na italijansko periferijo, po Merkujevem mnenju, jemlje težo temu dejanju. Kot tudi nima pri tem kaj iskati tretji predsednik, čigar prisotnost bi povzročila samo zmedo in se ne bi vedelo, kdo se komu oprošča in zakaj.

Za obisk Finija v Ljubljani pa menim, da je še manj pogojev. V volilni kampanji, ko sta se z Berlusconiem 1994. leta prvič za kratek čas povzpela na oblast, je Fini svečano obljubljal naokoli, da bo v primeru zmage ponovno odprl vprašanje pripadnosti Istre Italiji. To sporočilo je potem poslal tudi nam, ko je z Debelega rtiča spustil v morje nekaj sto steklenic z grožnjo "ritorneremo". V zgodovinski brošuri, ki jo je njegovo Nacionalno zavezništvo nedavno tega razposlalo tržaškim šolam, pa je šel še dlje in branil tezo, da so Istra, Reka in Dalmacija še pod okupacijo. Na dan spomina pa je v svojem nastopu v Trstu cinično izjavil, da je Italija izvršila vse svoje obveznosti do slovenske manjšine itn. Če smo ga ob vsem tem sposobni pripeljati v Ljubljano in se z njim objemati, potem bomo na Primorskem od sramu ugašali televizorje ali pa se bomo celo znašli na demonstracijah v Ljubljani.

Milan Gregorič

Pogovor Peter Povsic

"Otroci čutijo, da obstaja nekaj višjega nad njimi"

Peter Povsic je dvajset let star fant, doma iz Štandreža. Vpisan je na fakulteto vzgojnih ved v Trstu, trenutno pa poučuje verouk v enajstih vrtcih goriske in delno tržaške pokrajine. Redko je videti mladega fanta, ki je tako navdušen nad svojim delom z otroki.

Kako si prišel do tega, da poučuješ verouk?

Po pedagoškem liceju sem takoj vložil prošnjo za suplenco, kmalu nato pa so me poklicali z nadškofije in mi sporočili, da je prosto eno mesto za učitelja verouka v vrtcih. Na prošnjo, če lahko poučujem, sem takoj privolil in izvedel, da bo moj rok zaposlitve trajal kar celo leto.

Zakaj so poklicali tako mladega človeka? Imaš posebno usposobitev, da lahko poučuješ verouk?

Ne, nimam je, sem pa že dolgo let pri skavtih in redno obiskujem štandreško cerkev in župnijo. Da poučuješ verouk v vrtcu, vsekakor ne potrebuješ posebnih usposobitev, kajti tako majhnih otrok ne moreš učiti verouka kot na primer v osnovni ali srednji šoli. Lahko jim posreduješ le temeljne stvari in pojme, ki jih jaz kot vernik in skavt dobro poznam; prav pri skavtih sem namreč že delal z otroki. Poleg tega pa znam igrati kitaro. To je otrokom zelo všeč.

Kako potekajo tvoje veroučne ure?

Zelo težko je pritegniti pozornost otrok. V eni uri in pol pouka imaš morda le kakih petnajst minut pozornosti. V času, ki ti preostane, jih moraš na kakšen način zaposliti, pa naj bo to z risanjem, petjem ali katerokoli igro. V tisti četrtini ure, ko me še poslušajo, jim povem kako svetopisemsko zgodbo, recimo o Mojzesu, Noetu in podobno. To jih zelo zanima, a le, če jim to pripovedujem, kot da bi bila pravljica. Kar so slišali, potem narišejo, kajti le na tak način si to bolje in lažje zapomniš. Naučim jih tudi kako pesmico. Glede na to, da ne znajo še brati, morajo besedilo stalno ponavljati, da se ga naučijo, in tako jih angažiraš še za kake pol ure. Nad tem, da igram na kitaro, pa so vsi zelo navdušeni. Situacija postane težja v vrtcih, kjer je v razredu dosti italijanskih otrok. Tam ne moreš učiti drugega kot slovenščine. Razumejo me le, če pri pripovedovanju zgodb uporabljam dosti kretenj, in še takrat jim moram razlagati pomen določenih besed.

Skušaš svojim gojencem posredovati tudi kako vrednoto?

Kot veroučitelj imam nalogo, da se otroci bolj ali manj seznanijo s tem, kaj je vera, da se naučijo določenih molitev, da spoznajo glavne svetopisemske osebnosti, kot so na primer Marija in Jezus. Slednjega poznajo le prek jaslic, kot dojenčka, jaz pa jim moram orisati celoten lik. Poznajo le to, kar vidijo, lahko pa ti stoodstotno zagotovim, da čutijo, da obstaja nekaj višjega nad njimi. Vejo, da obstaja Bog, toda ne znajo, kaj je to, občutkom ne znajo dati ime-

Foto DPD

na, ne vedo, kaj je sploh vera.

Misliš, da imajo a priori ta občutek v sebi?

Ja, mnogo bolj kot starejši otroci. Čutijo nekaj, kar se z odrasčanjem izgubi. Ne znamti povedati kakega posebnega primera - trenutno se ne spomnim - iz otrokovih besed pa to jasno razberem.

Si navdušen nad delom z otroki?

Nedvomno mi je to delo zelo všeč in jaz sem všeč otrokom, verjetno tudi zato, ker sem zanje edina moška figura med večino učiteljic žensk. Zelo lepo so me sprejeli.

Se čutiš dovolj vernega oziroma odgovornega za poučevanje verouka?

Ja, jaz sem precej veren. Redno hodim tudi k maši. To je postala že moja navada. Naravno se mi zdi, da v nedeljo zjutraj, ko vstanem, grem k maši. Nekateri moji prijatelji so se po birmi oddaljili od Cerkev, jaz pa sem vztrajal in sem se veri še bolj približal. To tudi zaradi nekaterih težkih življenjskih izkušenj. Ko si v stiski, čutiš potrebo po nečem višjem, na kar bi se oprl. Rabi ti, da lažje premostiš težave. Poleg tega je name vplival tudi Svetovni dan mladih v Kanadi. Tam sem občutil v sebi nekaj posebnega in prepričan sem, da je isti občutek zajel večino mladih, ki so bili tam. To tudi po zaslugi papeževe prisotnosti.

Vsi mladi vere ne občutijo. Zakaj?

Kriva ja družba, ki te privede do tega, da se oddaljiš od vere. Strah te je, da te bodo drugi sodili in te imeli za norca, ker hodiš k maši. Mladi gredo raje pohajajat kot pa k maši. Tudi jaz pohajaj kot pa k maši. Če sem na primer zmenjen, da grem smučat, to pa še ne pomeni, da sem zaradi tega manj veren. Drugi spijo do poldne, jaz pa hodim k maši. To je edina razlika med mano in drugimi. Ne razumem, zakaj bi te mogli ljudje soditi zaradi tega.

Kaj bi po tvojem morali narediti duhovniki, da bi v cerkev privabili več mladine?

Lepo bi bilo, če bi se kdaj pa kdaj organizirala kaka mladinska maša. Poleg tega bi se morali duhovniki nekoliko bolj približati mladim. Naš župnik je poskusil združiti eno skupino mladih in to mu je do določene mere tudi uspelo, tako da je v Štandrežu morda nekaj več mladine kot v drugih župnijah.

Vera in Cerkev: združuješ ali ločuješ ta dva pojma?

Osebnost ju ločujem. Vera je nekaj osebnega, Cerkev pa človeška ustanova. Sta dva različna pojma, ki pa se medsebojno povezujeta. Zaradi kake napake Cerkev se lahko ljudem zmanjša vera. Cerkev mi predstavlja kraj, kjer se počutim v miru sam s seboj. Le v cerkvi se lahko sprostim in zberem svoje misli. Ta kraj mi torej pomeni veliko tudi zato, ker mi figure v njej nekaj povejo in mi pomagajo pri molitvi.

Bereš katoliški tisk?

Odkar učim, berem veliko več. Nekeč sem bral samo Ognjišče in Novi glas, kajti smo na njiju doma naročeni, sedaj pa berem tudi druge verske časopise in revije, kot so Pastirček, Vzgoja, Sončna pesem in podobno. Zelo so mi všeč tudi zgodbe Boža Rustje, ki jih izdaja Ognjišče. Sam sem jih že bral pri skavtih, zdaj pa jih prebiram tudi svojim gojencem v vrtcu. Prepričan sem, da lahko prek njih otroci razumejo in spoznajo veliko število stvari in vrednot.

V zamejstvu je verski tisk bolj malo razširjen med ljudmi. Zakaj ga ljudje ne berejo?

Po mojem je to stvar predodgov. Nekateri ljudje ga a priori ne berejo le zato, ker ne zahajajo v cerkev. Še pomislijo ne, da bi na primer v Novem glasu dobili mnogo zanimivih in aktualnih stvari, ki se tičejo vseh nas.

Kaj bi bilo po tvojem treba narediti, da bi ga bralo več ljudi?

Ne vem, zelo težko vprašanje. Morda nekoliko več reklame? Meti

Sveti oče še vedno v bolnišnici

Trpljenje na prižnici

Sveti oče Janez Pavel II. nas od samega začetka svojega načelovanja Cerkvi uči, da moramo biti vedno pripravljeni na presečenja. Že ob svoji izvolitvi za Petrovega naslednika je svet nagovoril z besedami: "Na stečaj odprite vrata Kristusu!" Zaveda se namreč, da Jezus v življenju vsakega človeka in vsakega ljudstva "dela vse novo".

Tudi sam nas očitno rad preseneča. V svojem dolgem pontifikatu je doslej že velikokrat "prestopil" okvire, ki mu jih narekuje vatikanski protokol; pomislimo le na otroke, ki so "zbežali" nadzoru varnostnikov in s katerimi se je on rad poigral. Večkrat se je tudi zgodilo, da je rimska kurija imela dokaj trdno stališče, on pa se mu je postavil proti in le dose- gel, kar je hotel; zgovoren primer so nekatere beatifikacije ali razglasitev tretje fatimske skrivnosti. Vsakokrat smo lahko v njegovem obnašanju dojeli nekaj preroškega.

Papež Wojtyła je velik tudi zato, ker ostaja resnično zvest evangeliju in Kristusovim besedam: "Glej, vse delam novo!" Biti prožni, znati sprejeti novost in videti v njej vzgib Duha je velika modrost, ki je ne zmore vsakdo.

Sveti oče ne nazadnje preseneča svet tudi takrat, ko nemo gleda z okna rimske klinike Gemelli. Medtem ko so številni

svetovni mediji ob njegovi zadnji hospitalizaciji že spet pisali o tem, ali more prvi mož Cerkev sploh ostati na svojem mestu, če zaradi bolezni ne more govoriti, je papež še enkrat presenetil svet in - proti napovedim - kmalu poprijel za delo. To je prejšnji terek nazorno orisal prefekt kongregacije za verski nauk kard. Ratzinger, ki je na delovnem obisku s svetim očetom govoril "italijansko in nemško". Poudaril je tudi, kako je papežovo trpljenje "posebna oblika pridige". Zlasti v zadnjih časih, je povedal kardinal, veliko ljudi, ki jih pesti tr-

pljenje vseh vrst, piše svetemu očetu in se mu zahvaljuje, ker jim njegov zgled pomaga lažje

Zadnje dni prejšnjega tedna je sveti oče posvetil zlasti počitku in molitvi. K njemu so neprenehoma prihajali njegovi najbližji sodelavci z različnimi dosežki v rokah. Čeprav glasnik Sv. sedeža Navarro-Valls pravi, da še ni določen datum papeževe vrnitve v Vatikan, nikomur ne skriva njegove velike želje, da bi se to zgodilo čimprej.

Molitev angelovega češčenja na Trgu sv. Petra je prejšnjo nedeljo, 6. t.m., vodil nadškof Leonardo Sandri. Med drugim je prebral papeževo pismo, s katerim se je Janez Pavel II. želel zahvaliti vsem, ki so molili za njegovo okrevanje. Na posebno prisrčen način se je zahvalil bratom drugih veroizpovedi, judom in muslimanom, ki so mu zaželeli veliko zdravja: "To je tolažba zame, za katero se zahvaljujem Bogu." Sv. oče se je zahvalil tudi "kardinalom, škofom, duhovnikom, skupinam vernikov, veleposlanikom in ekumenskim delegacijam za izraze sočutja".

Angelo češčenje je sv. oče, čigar zdravje se vidno izboljšuje, spremljal po televiziji v bolnišnici Gemelli skupno s sodelavci in nekaj zdravniki. Takoj nato se je, že drugič po operaciji na sapniku, prikazal na oknu, od koder je z roko blagoslovil nekaj sto vernikov iz vsega sveta, ki so se zbrali pred kliniko. Na oknu se je zadržal nekaj minut, kljub trpljenju je skušal biti nasmejan; s pogledom je skušal zaobjeti vse ljudi, ki so že od jutranjih ur čakali nanj.

DD

Priljubljena revija o postu in Veliki noči

Izšla marčna številka Ognjišča

Priljubljeni katoliški mesečnik se tokrat obrača na svoje bralce v duhu Velike noči, največjega praznika kristjanov. Že v uvodniku nas oče urednik Franc Bole opozarja na izredno važnost, ki jo ima spoved predvsem v postnem času. Ta čas je namreč še najbolj primeren, da se zazremo v svojo notranjost in se vprašamo, kaj nas še lahko reši. Četrta cerkvena zapoved naroča, naj vsaj v velikonočnem času prejmemo sv. obhajilo. Evharistija, hrana za bogato življenje, je tudi tematika mesečne priloge. Papež Janez Pavel II. je razglasil leto evharistije, ki bo trajalo do konca letošnjega oktobra. Kaj naj bi kristjanom pomenil ta zakrament?

Gost, oziroma gostja meseca je tokrat Jožica Ličen, namestnica ravnateljice Škofijske karitas Koper. V pogovoru z g. Božom Rustjo nas sredi postnega časa vabi k dobroti in nam razlaga, kako se nabirajo prispevki za potrebne na svetu, kako potekajo dobrotne akcije, koliko sodelavcev ima, ter nam nasplošni govori o stiski sočloveka. V rubriki pričevanje, nas uredništvo seznanja z življenjskim likom duhovnika Danije-

la Halasa, ki so ga pred šestdesetimi leti umorili komunisti. Začel se je postopek za njegovo beatifikacijo, obenem pa je bila leta 2001 urejena romarska pot, ki povezuje vse kraje, kjer je Halas deloval kot duhovnik. Če obrnemo še

nekaj strani, se lahko zaustavimo pri tako imenovanih lažjih tematikah. Med njimi sta zanimiva obisk slovenske hokejske reprezentance in intervju s televizijsko voditeljico Sašo Einsiedler. Poleg tega, kar smo vam razodeli, dobite v tem ognjišču še mnogo zanimivih zapisov, intervjujev in raznoraznih rubrik.

Meti

Zavod sv. Stanislava, 26. februar 2005

Občni zbor Škofijske karitas Ljubljana

Občnega zbora Škofijske karitas Ljubljana se je udeležilo več kot tristo prostovoljcev iz 92 župnijskih karitas. V imenu službeno zadržanega nadškofa msgr. Alojza Urana se je občnega zbora udeležil ljubljanski pomožni škof msgr. Andrej Glavan, ki je sodelavce karitas pozdravil z besedami: "Vi delate naše krščanstvo prepričljivo. Uboge boste imeli vedno med seboj. Tudi v razviti Evropi, v katero smo vstopili, potrebujejo ljudje materialno in duhovno pomoč, bratsko besedo, ki dviga in daje pogum za življenje." Kot gostje so zbor pozdravili g.

Simon Tull (Caritas Mainz, Nemčija), g. Ilija Marinović (Kolibe, Bosna in Hercegovina, prejemniki pomoči v akciji Topli dom) in predstavnik Rdečega križa Slovenije g. Ivan Hvala. S pisnimi pozdravi so se na udeležence obrnili predsednik Slovenske škofovske konferen- ce in predsednik Slovenske karitas mariborski škof dr. Franc Kramberger ter predstavnik Ministrstva za delo družino in socialne zadeve RS g. Grabrijan. Občni zbor je popestrilo kulturno dogajanje z glasbenim nastopom skupine Korenine in monodramo Mala pot v izvedbi igralke Anamarije Štukelj. Z zanimanjem smo spremljali tudi predavanje

Urške Baloh z naslovom Evharistija v mojem življenju. Leto 2004 je bilo za škofijsko karitas Ljubljana uspešno. To smo ugotavljali iz pripravljene brošure, prebranih poročil in razprave na občnem zboru. Škofijska karitas povezuje 120 župnijskih karitas z več kot 1.500 prostovoljci. V letu 2004 so župnijske karitas v svoje vrste na novo vključile več kot sto prostovoljcev. Akcije zbiranja sredstev potekajo po župnijah preko celga leta. Največ zbranih sredstev namenjamo pomoči starejšim in bolnim, socialno ogroženim družinam in posameznikom, družinam z več otroki, brezdomcem, slepim in slabo-

vidnim, odvisnikom in otrokom v stiski. V lanskem letu smo s hrano in plačilom položnic pomagali 10.688 prosi- lcam. Nakupu hrane za pakete in higienski potrebščine smo namenili 40.719.381,00 SIT, pomoči prosi- lcam pri plačilu položnic za dodatno zavarovanje, elektriko, vodo, plin in stanovanje pa 42.415.982,00 SIT.

V okviru akcije Družina smo razdelili 4.583.197,00 SIT. Akcija je že ustaljena oblika pomoči prosi- lcam, katerih stiske presegajo oblike in višine pomoči, ki jih nudijo župnijske karitas. Letos smo šestdeset- setim družinam pomagali pri nakupu kurilnega olja, bele tehnike, gradbenega materiala in pri plačilu položnic. Tako kot prejšnja leta smo pomagali tudi otrokom pri nakupu šolskih potrebščin. S tem name-

nom smo razdelili 17.612.890,00 SIT in pomagali 1.448 otrokom. Že več let zapored organiziramo letovanje za tiste družine in otroke, ki bi sicer ne mogli na počitnice. Z nami je lani počitnikovalo 48 otrok in 13 družin. Pomoč posredujemo tudi potrebnim v tujini in tako smo že sedmo leto pomagali prizadetim v Bosni in Hercegovini. S postno akcijo Topli dom smo zbrali 6.569.463,00 SIT. Namenili smo jih obnovi porušanih hiš v župniji Kolibe ter nakupu moke in jabolk, ki smo jih poslali v Travnik, Zenico in Sarajevo. Dober je bil tudi odziv v akciji Lačni otrok - gradimo most solidarnosti, ki smo jo izpeljali skupaj s Škofijsko karitas Koper, v katero se je vključilo nekaj nad štirideset slovenskih šol. Poleg igrač, otroških oblačil in šolskih potrebščin

smo zbrali 5.852.485,00 SIT. Uspešna je bila tudi akcija zbiranja sredstev za pomoč ob potresu v Posočju, zbranih je bilo kar 26.670.803,00 SIT.

Poleg materialne pomoči nudimo tudi pomoč brezdomcem, ostarelim, izposojamo ortopedske pripomočke in preko svetovalnice nudimo psihosocialno pomoč tistim, ki imajo težave pri vzgoji, pri medsebojnem sporazumevanju, posameznikom, ki so jih težave privedle v krizo, iz katere ne vidijo izhoda, posameznikom, ki se v delovnem okolju ne počutijo dobro, tistim, ki se ločujejo in ne morejo preboleti izgube, tistim, ki so nezadovoljni v partnerskem odnosu ali so v družini deležni nasilja s strani partnerja, mladostnikom v težavah idr. Opažamo, da tovrstne oblike pomoči iz leta v leto potrebuje in išče več ljudi.

5. POSTNA - TIHA - NEDELJA

Ezk 37,12-14; Ps 130; Rim 8,8-11; Jn 11,1-45

Pred leti sem hotel obiskati zapornika, a mi niso dovolili. Tedaj sem prosil, da bi mu izročili pismo, ki sem ga s par besedami tolažbe izročil v direkciji. Že čez par dni sem prejel odgovor z zahvalo. Pismo je bilo daljše od mojega. V njem me je pretresel stavek: "Tu sem kakor živ zakopan." Berilo iz preroka Ezekielja, ki ga danes bremo, ne govori o vstajenju "mesa", od mrtvih, ker so naslovljeni, Izraelci v suženjstvu v Babiloniji, kamor so jih odpeljali ob porušenju templja in opustošenju domovine I. 587 pr. Kr., še živi. Počutijo pa se kot živi mrtvaki, ker niso več svobodni. So v tujini, so kakor zakopani, od vseh pozabljeni.

Toda Bog jih ni pozabil. Napovedal jim je rešitev iz sužnosti, iz grobov tujine. Pripeljal jih bo domov v Izrael (Ezk 37,12-14). Ta osvoboditev je podoba veličastnega vstajenja od mrtvih vseh ljudi, ki so umrli

ali zaspali v Gospodu. Tedaj jih ne bo postavil zopet na njihovo zemljo, pač pa v večno domovino.

Sv. pismo je polno tolažbe, ker obljublja celotno odrešenje, ki se začenja postopno že na tem svetu, a spopolnilo se bo v večnosti. To pa pomeni za hudo potrtega človeka edino tolažbo, saj ga nihče in nič ne more potolažiti.

Tudi današnji psalm (Ps 130), ki ga molimo tudi pri pogrebih, izraža nedopovedljivo stisko človeka, ki je kakor na dnu vsega. Upa pa v Boga, ki rad uslišuje ponižno prošnjo. Svojo bolečino ponese na dan, na opazovalnico, kakor stražar, ki hrepeni po zarji, po svetlobi, ven iz teme in zapuščenosti. Že tu- zemska rešitev človeka dviga in osvobaja, poživlja. Je znamenje, podoba dokončne rešitve celega človeka, duše in "mesa" ali telesa.

Drugo berilo, list apostola Pavla Rimljanom, pa nagovarja vse, naj živimo po duhu, ki naj v nas prebiva, ker bo Bog prikladal v življenje tudi naša umrljiva telesa (Rim 8,8-11).

Sezimo pogostoma po Ps 22., ki ga je Jezus, vsaj prvi odlomek, molil umirajoč na križu:

"Moj Bog, zakaj si me zapustil?" (v. 2). Psalmist nadaljuje: "Obkrožilo me je mnogo juncev, bašanski biki so me obdali; svoje gobce so razprli proti meni, kakor lev, ki trga in rjove ... Obkrožili so me psi, drhal hudobnežev me je obkolila; prebodli so mi roke in noge ... Reši pred me moje dušo, iz pasje šape, mojo edino; odreši me iz levjega gobca, izpred bivolskih rogov si me uslišal!" (vv. 13-22).

Seveda vsak človek v stiski ne more izrecno misliti na vstajenje, a ko hrepeni po zdravju, po rešitvi, je naravnano na dokončno rešitev, na vstajenje. Ves se zaupa Bogu, kot kristjan se zaupa Jezusu, ki ga izroča Očetu.

Duhovniki, taboriščniki med drugo svetovno vojno, ki so bili po italijanskih, nemških in ruskih barakah nečloveškega trpljenja, umiranja in smrti, so bolj izrazito doživljali umiranje s Kristusom in vero v vstajenje tudi telesa. Skrivaj so se krepili z Božjo besedo, ki so jo dobro poznali, zlasti z Jobom, s Psalmi, poleg 22. Še posebej s Ps 88. (vv. 2-19), z Razodetjem.

Ker tej nedelji pravimo še TIHA, se bolj posvetimo notranjemu doživljanju blaženega trpljenja našega Gospoda. Vanj vključuje-

mo vse trpine široko po svetu. V duhu in v veri jih gledamo zakrite v bolečino, tihe in neme, kakor da bi gledali trpečega Gospoda. Saj če ne zakrivamo več razpel in svetih podob po cerkvah, to naredimo v duhu.

Vsekakor berimo tudi doma ves današnji evangelij (Jn 11,1-45). Čudovit je. Spoznali ga bomo po besedah Marte in Marije, še posebej po Jezusovih besedah. Prijateljski duh je povezan s skrivnostnim zadržanjem do Božjega Sina (v. 27), ki izreka enkratne besede: "Jaz sem vstajenje in življenje!" (v. 25).

Marta in Marija si pričakujeta karkoli odrešujočega, a da jima bo Jezus naredil tak čudež, si ne upata niti misliti. Saj je brat že na poti trohnenja. Toda Jezus hoče pokazati, da bo vrgel s prestola smrt in njenega gospodarja, hudiča, s strahom vred (Heb 2,15). In četudi je Lazar, ki ga je Jezus obudil od mrtvih, moral zopet umreti temu svetu, je vendarle ta čudež rodil novo, trdno in neomajno zaupanje v vstajenje vseh pravičnih.

Zato ponavljajmo Jezusu, Bogu in človeku, našemu prijatelju: "Ti si vstajenje in življenje!" (Jn 11,25).

O preureditvi slovenske cerkvene pokrajine

Škof Kramberger za Večer: škofijo v Celje in Prekmurje

Mariborski škof in predsednik Slovenske škofovske konference (SSK) Franc Kramberger je v pogovoru za Večer med drugim povedal, da, če se bo mariborska škofija delila, potem se mora na tri dele: Maribor, Celje in Murska Sobota. Sicer pa je želja SSK čim prej dobiti vojaški ordinariat, je še napovedal Kramberger.

Čez slaba dva tedna bodo škofje skupaj s papeževim diplomatom v Sloveniji, apostolskim nuncijem Santosom Abrilom y Castellom znova razpravljali o preureditvi slovenske cerkvene pokrajine. Nove rimskokatoliške škofije mariborski škof Franc Kramberger, po odhodu Franca Rodeta v Rim pa tudi predsednik Slovenske škofovske konference, vidi v "dogledni prihodnosti". Maribor bi se razdelil na tri škofije, prav tako Ljubljana in Koper na dve, takšen je bil načrt leta 1999.

Pozneje je razdelitev koprške škofije odpadla, načrt za Maribor in Ljubljano je ostal enak. Na območju mariborske škofije je do zdaj najbolj dozorela nova škofija v Celju. A če škofijo dobi Celje, jo je treba nujno dati tudi Murski Soboti, pravi mariborski škof. Delitev pa ne pomeni ločitve, saj bodo škofijske meje ostale, kakršne so. Bi pa reorganizacija znala pomeniti dvig mariborske škofije v nadškofijo in vsekakor nove škofo. Kolikor mu je znano s pogovorom na njihovih sejah, tudi v ljubljanski nadškofiji razmišljajo o Novem mestu in Kranju. Toda to pušča odprto.

Na vprašanje, ali se bo zdaj v Rimu zgodba z novimi škofijami kaj drugače razpletala oziroma ali bo vplivalo, da je nadškof Rode dobil članstvo v vplivni kongregaciji za škofo, saj se tam odloča o novih škofijah in škofih, je Kramberger pojasnil, da to imenovanje ne

bo toliko vplivalo. Običajno je vsak prefekt kongregacije še član štirih ali petih kongregacij, da se posvetujejo in da so kongregacije povezane. Ni odločen Rodetov glas, stvar z novimi škofijami pa je že toliko dozorela, da ne potrebuje posebnih dodatnih utemeljitev.

Škof Kramberger je še pojasnil, da so brez dvoma glavni razlogi za nove škofije pastoralni. Vest mu ne bi dala miru, križega bi se počutil, če bi bil sam kakšna ovira. "Če so pastoralni razlogi, naj se škofija ustanovi. Ne bi pa bilo dobro, da bi kakšna škofija zašla v takšne finančne težave, da bi jo morali čez nekaj let ukiniti. 800.000 do milijon ljudi obsega običajna škofija, dovolj velika, da ima lahko svojo fakulteto, bogoslovje, sodišče, urade. Kardinal Sodano nam je leta 1999 rekel, da nas v Sloveniji ni niti dva milijona. Kakor da nam je hotel reči: čemu delitev. No, izpostavili smo pastoralne vloge in izzive. Pastoralno delo je v manjši škofiji lažje, bolj enotno. Prekmurje je poseben

del naše škofije. Po mentaliteti, po zgodovini..." Glede vojaškega ordinariata se bo Kramberger v četrtek skupaj z ljubljanskim nadškofom o tem pogovarjal z ministrom za obrambo. Želja Slovenske škofovske konference je čim prej dobiti vojaški ordinariat. Škofovska konferenca zaprosi v Rim za vojaški ordinariat, potrebujejo pa še pristanek obrambnega ministrstva, kar jim je tudi obljubljeno. "Za pastoralo v vojski in v po-

licijski gre." Glede pastore v ustanovah zaprtega tipa, ki jo načeloma zagotavlja t.i. vatikanski sporazum, je veliko že rešeno, samo "pozakoniti" je še treba. Skoraj v vseh bolnišnicah imajo kapele in bolniške kurate, prav tako v domovih za ostarele.

"Sporazum s Svetim sedežem je osnova, komaj na začetku smo, vse ostalo še čaka. Izbraževanje: imamo štiri katoliške gimnazije, ampak kaj pa osnovne šole. Strokovne srednje šole, ker ne gre vsa mladina v gimnazije.

Da ne rečem katoliška univerza, kakor je povsod drugod običajno. Potem so še gospodarsko-finančna vprašanja, vzdrževanje kulturnih spomenikov..." je še pojasnil Kramberger.

Kramberger sicer ni gledal filma Srce v breznu, je pa zelo dobro informiran o fojbah. V tistih dneh je na vljudnostni obisk sprejel italijanskega veleposlanika v Sloveniji, s katerim sta se v pogovoru dotaknila tudi vprašanja fojbe. Veleposlanik

je zelo natančno z vsem seznanjen in izrazito naklonjen Sloveniji. "Fojb ni mogoče prezreti ali zamolčati, to so glasnne stvari. Pomembna pa je objektivna zgodovinska resničnost. Zgodovinarji so na vrsti. Krivično bi bilo sklepati, da so fojbe delo slovenskega naroda, ki je izvajal genocid. Ali maščevanje Italijanom. Nikakor ne. Po mojem je to delala komunistična partija. Prejšnji režim. Ljudje, ki so se šolali v Moskvi in uvajali tisti terorizem, tisti totalitarizem...", je dejal Kramberger in dodal, da je registriranih okrog 400 grobišč po vojni ubitih. Tisti, ki so to naredili in še živijo, pa ne priznajo. "Da bi evidentirali ne samo žrtve, ampak tudi zločince. Ko obstaja objektivna resničnost, lahko človek odmoli kesanje in prosi za spravo."

Na vprašanje, ali verujejo od Cerkve dobi odgovore na soodobne zagate, moralne dvome, je škof odgovoril, da odgovore v oznanjevanju najde, od njega pa je odvisno, koliko jih upošteva. Na leto je npr. 14.000 splavov in 700 - 800 samomorov, to pa so rane na narodovem telesu, ki kričijo po reševanju.

Stališče Slovenske škofovske konference

Medškofijski odbor za kulturo pri SSK podpira vrnitev umetnin in arhivov iz Italije

Medškofijski odbor za kulturo pri Slovenski škofovski konferenci (SSK) izraža podporo legitimnim prizadevanjem vseh pristojnih ustanov na območju današnje koprške škofije za vrnitev leta 1940 začasno odpeljanih umetniških del in arhivskega gradiva. Zadrževanje umetnin izven njihove izvirne lokacije in javne funkcije še dolgo po tem, ko ni bilo več razlogov za njihovo evakuacijo, je po mnenju medškofijskega odbora za kulturo "v popolnem nasprotju z načeli lastninskega prava in pravne države". Zato odbor javno poziva predstavnike pristojnih državnih organov ter umetnostno-zgodovinske in

restavratorske strokovnjake v Italiji in Sloveniji, da "v najkrajšem možnem času z vso politično benevolenco in strokovno odgovornostjo dejansko stanje uskladijo s pravnimi normami in umaknjene umetnine vrnejo njihovim praviim lastnikom, na njihova izvirna mesta in v njihovo izvirno javno rabo".

Večkrat odpovedana in preložena razstava Najdeni zakladi - mojstrovine iz Istre, ki naj bi jo po prvotnem načrtu odprli 6. maja 2002 v Beneški palači v Rimu, po spremembenem načrtu 19. decembra 2004, potem 28. januarja 2005, nazadnje pa aprila letos v muzeju Revoltella v Trstu, v slovenski javnosti vseskozi zbujajo veliko zani-

manje, tako zaradi umetnin, ki si jih bodo obiskovalci lahko ogledali po več kot šestdesetih letih kulturne odsotnosti, kot zaradi problematike njihovega vračanja. Med eksponati so namreč tudi artefakti, ki so bili leta 1940 začasno odpeljani z območja slovenske Istre, na izvirne lokacije pa do današnjih dni niso bili vrnjeni. Zaradi vojne nevarnosti so italijanske oblasti po zakonu 1098 (iz leta 1939) z obmejnih območij tedanje Julijske krajine leta 1940 preventivno evakuirale umetniška (predvsem sakralna) dela visoke kakovosti. Celotna akcija zbiranja in odvoza umetnin je bila izpeljana v štirinajstih dneh junija 1940. Zaboje z umetniškimi dragoc-

nostmi iz tedanjih obmejnih pokrajin (puljska, tržaška, reška, goriška, videmska) so prepeljali v vilo zadnjega beneškega doža Manina v Passarianu, po letu 1943 pa so bile premeščene v še bolj varne kraje (San Daniele del Friuli) ali pa so bile vrnjene lastnikom. Na celotnem območju je bilo zbranih 380 zabojev. Vsak zaboj je imel svojo številko in vsaka slika (ali več slik skupaj) je bila prevzeta z uradnim reverzom, podpisom in datumom. Vsak dokument, na katerem je bilo navedeno, da gre za umik umetniškega dela zaradi protiletalske zaščite, torej neke vrste zapisnik o umiku umetnine (verbale di ritiro), je bil sestavljen v treh izvodih, ki

so jih prejeli lastnik umetniškega dela, prevoznik in Nadzorništvo (Soprintendenza) v Trstu. Prevoze je opravljalo podjetje Exener iz Trsta.

Iz gradiva za odpovedano razstavo maja 2002 v Rimu izhaja podatek, da so 11 zabojev umetnin iz Kopra in Pirana 20. junija 1940 prepeljali v Maninovo vilo, jih leta 1970 premeštali na rimsko spomeniškovarstveno nadzorništvo ter shranili v Beneški palači, leta 1990 pa so zaboje prvič inventarizirali, valorizirali in katalogizirali. To pomeni, da so bila umetniška dela iz obalnih cerkva, samostanov in koprškega muzeja z uradnimi potrdili umaknjena v Italijo do današnjih dni, saj po 2. svetovni vojni zaradi nastanka nove meddržavne meje, ki je bila uveljavljena s pariško mirovno pogodbo septembra 1947 oziroma z Londonskim memorandumom oktobra 1954, niso bila vrnjena na izvirna mesta

in zato niso opravljala javne funkcije, za katero so bila prvotno namenjena. Na oltarjih obalnih cerkva, v samostanih in v stalni zbirki koprškega muzeja na njihovih mestih zevajo praznine.

Odlej veljajo za začasno odnesena, tečejo pa strokovni in diplomatski postopki za njihovo vrnitev na izvirna mesta.

Pisna dokumentacija o zahtevkih za vrnitev del je začela nastajati že leta 1954. Seznam obsega danes 55 slikarskih del, dve kiparski in šest artefaktov umetne obrti. V seznamu so pod številko 77-78 navedeni tudi arheološki predmeti, ki zahtevajo drugačno obravnavo in so bili zato že pred leti črtani s seznama restitucijskih zahtev - s pripombo, da je njihov študij mogoč na njihovem hranišču, navedbe Sonje Ane Hoyer iz besedila v Primorskih srečanjih (2002) povzema tajnik medškofijskega odbora za kulturo pri SSK Milan Knepe.

Ukmarjev pogled nad zvezde (4)

Jakob Ukmar, apostol sprave

Jakob Ukmar, ki se je rodil 13. julija 1878 na Opčinah, je po šolanju v nemški državni gimnaziji v Trstu in studiju teologije v odličnem mednarodnem semenišču v Gorici, pel novo mašo v cerkvi sv. Jerneja na Opčinah, v nedeljo, 21. julija 1901. V dokaj dekadentnem času torej, ki ga poznamo pod imenom "fin de siecle", "konec stoletja", v času rastoče splošne posvetnosti, sekularizacije, dekadence v umetnosti in v obdobju duhovnega pesimizma. V vihravem stoletju se je že napovedoval vrtnec nacionalizmov, ki so rodili prvo svetovno vojno in se naposled okrepili v ideologijo fašizma in nacizma, v veliko tragedijo druge svetovne vojne, ki je slovenski narod in vse druge slovanske narode dodatno oplazila z bičem komunizma. Ta na hitro skicirani časovni okvir Ukmarjevega stoletja nam nakaže, v kakšnih težkih razmerah je zorel mož krščanskega optimizma, učitelj evangelijske modro-

sti in apostol sožitja. Umrl je 2. novembra 1971, v navidez mirnem, a ranljivem obdobju hladne vojne, ki je 20 let kasneje, tik pred iztekom stoletja, na Balkanu izdivjalo svoje zadnje absurde nacionalistične strasti. Pokopan je bil v svojem črnem talarju, na katerem so bili še sledovi krvave birme, zahrbtnega atentata v Lanišču v hrvaški Istri, ko je 24. avgusta 1947 kot apostolski administrator za jugoslovanski del tržaške škofije birmal 237 otrok. Preizkusil je avstrijski zapor, neprestane grožnje fašistov, komunistični teror, občasen pritisk in prezir cerkvene hierarhije, a ostal je trden, preroško zazrt v pravičnejšo družbo in predvsem v evangelijsko božje kraljestvo, ki ga je Cerkev in človeštvo prinesel knez miru, Jezus iz Nazareta. Bolj kot na vidne, zgodovinsko dokumentirane pogumne Ukmarjeve reakcije na nepravičnost, na zaslepljenost od ideologij, bi rad tu opozoril na Ukmarjevo notranjost, duhovno držo.

Ko je v škedenjski cerkvi ležal na mrtvaškem odru, je izžareval mir, pomirjenost s svetom, z

vsemi ljudmi, s samim seboj in z Bogom. Spravljen s cerkveno in svetno oblastjo, spravljen z vsemi sosedi, Italijani, Hrvati, Slovenci, spravljen z nasprotniki, tudi s komunisti, spravljen z zgodovino. Od kod ta Ukmarjeva notranja, tiha in blaga sprava? Ni mogla biti samo rezultat njegovega značaja, tudi ne samo privzgojena vrlina. Imela je globlje korenine. Izvira iz sprave z usodo človekovega bivanja. V njej je koreninila njegova duhovnost. Bolj kot burno dogajanje v krvavem 20. stoletju so ga skrbeli viharji človekove duše, tisti notranji nemir, ki ga je doživljal v posameznikovem življenju, tisti nered, ki loči človeka od svojega Stvarnika in Odrešenika. Njegovo zadnje delo, Eshatologija, nauk o poslednji usodi človeka in človeštva, je en sam dokaz Ukmarjeve duhovne zakoreninjenosti v Bogu. Večkrat priporoča: "Ljubite tihotno življenje". Mir in spokojnost, molitev in združnje z Bogom, bi najraje izza obzidij samostanov preselil na ves svet. V poglavju o smrti se na preprost način razodene kot učitelj, ki bi rad svoje

učence popeljal k spravi s smrtjo, še več, k vsakodnevni pripravi na odločen korak človekovega življenja, na prestop v večnost, na srečanje z Bogom. Na 40 straneh svoje knjige je konkreten, prijetno kramlajoč, bistro moder in zakoreninjen v svetopisemskih naukih. Smrt je namreč človekovo največje dejanje. Po eni strani jo človek doživlja kot kazensko grenkobo, po drugi pa ima zanj blagodejne posledice. Smrt je prizorišče boja, kjer je možno zmagati.

"V fizičnem pogledu človek ne gospoduje nad smrtjo, pač pa se ji mora pasivno ali trpno podvreči, kakor vsako drugo živo bitje. More se pa, dokler je pri zavesti, še enkrat orientirati na Boga, na izvor svojega življenja, z dejanji vere, ljubezni, pokorščine in vdanosti ter tako zaključiti svojo pozemelsko eksistenco z najlepšo človekovo dejavnostjo. Tako človek nadvladuje smrt in, ko ji fizično podleže, jo duhovno premaga" (Eshatologija, 27).

Ukmar je v tem boju zmagal. Ni duhovno premagal le svoje, osebne smrti, ampak tudi smrt vseh ideologij kravega in tragičnega dvajsetega stoletja. Slovencem bo kot svetnik lahko postal vzor strpnosti in sprave.

Zvone Štrubelj

Kratka

Nadškof Uran imenovan za rednega člana Evropske akademije znanosti in umetnosti

Prof. dr. Felix Unger, predsednik Evropske akademije znanosti in umetnosti (EAZU) s sedežem v Salzburgu, je sporočil, da je bil ljubljanski nadškof in metropolit msgr. Alojz Uran na seji senata 21. januarja 2005 izvoljen za rednega člana EAZU v razredu za svetovne religije. Nadškof Uran se je 5. marca tudi udeležil plenarnega zasedanja Akademije. V razredu za svetovne religije je bil tako pridružen dosedanjim slovenskim članom dr. Alojziju Šuštarju, dr. Francu Rodetu, dr. Jožetu Krašovcu, dr. Stanku Ojniku in dr. Alojziju Slavku Snoju. V Sloveniji je več članov SAZU hkrati tudi članov EAZU v različnih razredih; dr. France Bernik je tudi njen senator.

EAZU so l. 1990 ustanovili prof. dr. Felix Unger, kard. dr. Franz König in prof. dr. Nikolaus Lobkowicz. Združuje akademike interdisciplinarnih znanosti, mednarodnih pripadnosti in vizionarje evropskega sobivanja in razvoja na raznih ravneh. S svojimi projekti in s 1.300 člani deluje na različnih področjih humanistike in kulture, ki so razvrščena v sedem razredov: medicina, umetnost, naravoslovne znanosti, socialne vede, pravo in ekonomija, tehnika in okoljske vede ter svetovne religije. Za svoje delovanje navznoter in navzven ima Akademija zelo široko zasnovano utemeljitev v t.i. Listini strpnosti s podnaslovom Krepost sožitja. V kratkem uvodu je poudarjeno, da je vir človekovih pravic dostojanstvo vsake osebe, varovanje družine pa prednostna naloga. Medsebojno spoštovanje terja iskanje soglasja med različnimi izročili in svetovnimi nazori glede temeljnih vrednot; kjer pa soglasje ni mogoče, je treba zagotoviti vsaj mirno sožitje.

Kratke

Slovenska konzulta pri goriški občini / Kip Simona Gregorčiča v mestnem parku

Člani slovenske konzulte so na zadnji seji 2. marca posvetili posebno pozornost kulturni politiki goriške občinske uprave. Srečanja sta se udeležila tudi odbornika Claudio Cressati in Damijan Terpin. Odbornik za kulturo je predstavil občinski program na kulturnem področju in podčrtal vlogo, ki jo ima gledališče Verdi z raznimi sezonami na gledališkem, glasbenem in baletnem področju. Veliko pridobitev predstavlja tudi dogovor z novogoriškimi kulturnimi ustanovami in Kulturnim centrom Lojze Bratuž v okviru projekta Mozaik, ki predvideva, da se abonenti posameznih institucij lahko pod ugodnimi pogoji udeležujejo predstav vseh ustanov, ki sodelujejo pri projektu. Goriška občina bo predlagala razširitev sodelovanja s SSG v okviru goriške abonmajske sezone. Odbornik je tudi povedal, da bo občina v sodelovanju z novogoriškimi muzejem pripravila veliko razstavo mladih kiparjev iz Italije, Slovenije, Avstrije in Hrvaške, katerih dela bodo razstavljena tako v prostorih Goriškega muzeja kot muzeja v Kromberku. Člani konzulte so odbornika spomnili na predlog o postavitvi kipa Simonu Gregorčiču v mestnem parku in o izdaji publikacije o Trgovskem domu. Zavzeli so se za slovensko toponomastiko in za upoštevanje in vrednotenje kulturne raznolikosti, ki mora priti do izraza tudi v sodelovanju slovenskih kulturnih skupin v uradnih pobudah goriške občine. Odbornika sta potrdila, da se je občinski odbor pozitivno izrekel o postavitvi kipa Gregorčiču in da bo občina podprla izdajo o Trgovskem domu. Obvezala sta se, da bo občina valorizirala slovenske kulturne skupine pri občinskih pobudah.

Mirko Špacapan: naj bo Svetogorski trg!

Deželni svetnik Mirko Špacapan je v pismu novogoriškemu županu Mirku Brulcu posredoval svoj predlog za poimenovanje slovenskega dela trga pred železniško postajo, ki naj bi po njegovem mnenju postal Svetogorski trg. Svetnik SSK navaja globok in simbolni pomen, ki ga ta kraj ima za vse področje daleč naokoli. Romarska snidenja na Sv. Gori so že od nekdaj predstavljala živ odraz stičišča med verniki različnih narodnosti, kar predstavlja pravi vzor evropskega sodelovanja. Vzpetino in romarsko cerkev vidimo s samega trga, Sveta Gora pa predstavlja po Špacapanovem mnenju tudi naraven začetek za čezalpsko bohinjsko progo. Špacapan ugotavlja, da italijanska stran ni pripravljena na menjavo svojega naslova kljub izrazom iskrenega prijateljstva in čezmejnega sodelovanja. K italijanskemu nazivu Transalpina, ki je očitno zelo priljubljen pri Goričanih in županu samem, bi se tako pridružilo za slovensko stran trga drugo ime, ki bi povezovalo občane obeh Goric in škojfi. Poleg tega bi trg dobil ime, ki ga že ima severna mestna četrt; tudi zato bi se naziv lahko postopoma uveljavil pri občanah obeh Goric.

Razpis

Natečaj cerkvenega zborovskega petja

Prosvetno društvo Podgora organizira 1. natečaj cerkvenega zborovskega petja "Bogomir Špacapan".

1. Vpišejo se lahko mešani pevski zbori, ki gojijo cerkveno glasbo, brez omejitev v sestavi in številu pevcev.
2. Prednost bo dana zborom, ki redno nastopajo pri spremljanju svete maše.
3. Zbori lahko nastopijo s spremljavo glasbila ali "a cappella", na koru ali pred oltarjem.
4. Vsak zbor ima na razpolago desetminutni program.
5. Skladbe naj bodo primerne za spremljavo svete daritve skozi vse cerkveno leto, prednost naj bo dana izboru slovenskih avtorjev.
6. Nastopajoče zборе bo ocenjevala strokovna komisija, ki bo vsakemu dosodila oceno za izvedbo.
7. Na podlagi ocene bodo zbori uvrščeni po vrednostni lestvici, proti kateri ni možnosti ugovora.
8. Ocena bo temeljila na zahtevnosti predstavljenih skladb, njihove intonacijske in interpretativne izvedbe ter na splošnem vtisu pevskega sestava.
9. Tekmovalo bo šest zborov, ki bodo izbrani na podlagi ocene organizatorjev.
10. Najbolje uvrščeni zbor bo dobitnik nagrade "Bogomir Špacapan" v znesku 500 evrov, drugouvrščeni bo prejel 300 evrov, tretjeouvrščeni pa 200 evrov. Vsi pevski sestavi bodo prejeli priznanje za udeležbo na tekmovanju.
11. Natečaj bo v župnijski cerkvi v Podgori v nedeljo, 3. aprila, ob 16. uri.
12. Rok vpisa zapade 15. marca 2005. Do tega datuma morajo zbori predstaviti organizatorjem program z notnim materialom na sledeči naslov: PD Podgora, Ulica San Giusto 11, 34170 Piedimonte-Podgora, Gorizia-Gorica, Italia-Italija. Elektronska pošta: lidijarc@yahoo.it; mirkspac@virgilio.it (Zbor lahko pošlje organizatorjem tudi kaseto ali zgoščenko.)

Vsak dan
preberite sveži
slovenski tisk v

Kavarni
Vittoria

30-letnica delovanja Otroškega in Mladinskega zbora v Števerjanu

Praznik mladih in pesmi

Foto Bumbaca

Slovensko katoliško prosvetno društvo F.B. Sedej se od nastanka ponaša z razvejanim in pestrim delovanjem; posamezne sezone so programsko nabite in vsebinsko kakovostne. V petdesetletnem neprekinjenem delovanju se pri društvu večkrat srečujejo s pomembnimi obletnicami, ki jih beležijo posamezne včlanjene skupine in se jih je vredno primerno spomniti.

Prišli smo tako do leta 2005, ko Števerjanci proslavljajo pomemben jubilej, in sicer 30.

obletnico nepretrganega delovanja Otroškega in Mladinskega zbora. Prav lepa množica domačinov in prijateljev se je zbrala 6. marca ob 16. uri v Se-dejevem domu, da bi skupaj obeležili važni mejnik. "Blaženi Anton Martin Slomšek je dejal, da je petje božji dar. Tudi mi lahko rečemo, da je naš Otroški in Mladinski zbor božji dar za naše verno občestvo, za SKPD Francišek B. Sedej in za ves Števerjan". Kulturni spored se je pričel z mislijo domačega župnika Antona Lazarja, ki jo lahko razberemo tu-

di v uvodu priložnostne brošure, ki jo je uredila

Eliana Humar. Ob priložnosti je bila torej oblikovana brošura *Pesem je naše veselje - Ob 30. obletnici Otroškega in Mladinskega zbora*, zajeten prikaz celotnega delovanja Otroškega in Mladinskega zbora skozi desetletja. Brošura je posvečena spominu na Anko Černic, od vsega začetka gonilno silo zbora. Poleg krajšega zgodovinskega

orisa do leta 1975, dejavnosti zbora v zadnjih tridesetih letih, lahko pobliže pregledamo nastope od leta 1975 do današnjih dni. Poleg tega si lahko ogledamo več barvnih in črno-belih fotografij. Za uresničitev publikacije se je treba zahvaliti finančni podpori Združenja cerkvenih pevskih zborov iz Gorice.

Po pozdravu predsednika SKPD F. B. Sedej Mihaela Corsija in branju župnikove misli je bil oder prepuščen zboru pod vodstvom Eliane Humar in ob klavirski spremljavi Mar-

tine Valentinčič. Osrednjo točko so seveda predstavljali otroci, saj je bil praznik namenjen njim, njihovi pripravljenosti, požrtvovalnosti in vztrajnosti. Otroški zbor je zapel nekaj pesmi Janeza Bitenca in Lenčke Kuper. Nato sta skupno nastopila oba zbor, nazadnje pa se je predstavil Mladinski zbor, torej mladina, ki bo čez kakšno leto pela že v mešanem zboru domačega društva. Večer je povezovala Costanza Frandolič.

Po koncertu je Lojzka Bratuž v imenu ZCPZ iz Gorice prinesla svoj pozdrav in čestitke ob tako lepem jubileju. V svojem posegu je podčrtala pomembno vlogo, ki jo ima petje v Števerjanu že mnogo let. Izrazila je tudi voščila za nadaljnjo rast Otroškega in Mladinskega zbora.

Nazadnje gre še zahvala osnovni šoli Alojza Gradnika in Alessiu Stasiju za pripravo kuliserije, Marku Lutmanu pa za ozvočenje in luči.

Ob tem jubileju je prav, da v prvi vrsti iz srca čestitamo vsem vzgojiteljem, ki so se v letih zvrstili v vlogi duše zbora, staršem, otrokom in vsem, ki jim zbor stoji pri srcu. Bistveni cilj Otroškega zbora je socializacija in druženje otrok, ob njej pa tudi zahtevnejša naloga, in sicer vzljubitve petja in slovenske pesmi. Mislim, da je to mladim Števerjancem znano.

MD

Četrta Otroška urica v Feiglovi knjižnici

Pravo prijateljstvo ne pozna predsodkov

Zunaj je v ponedeljek, 28. februarja, brila mrzla burja, toda več kot trideset let otrokom je bilo v Mladinski sobi Feiglove knjižnice prav prijetno toplo ne samo zaradi ogrevanega prostora, ampak tudi zaradi toplote, ki jo je izžarevala pravljica četrte Otroške urice. Sedem dijakin licejskega pola S. Gregorčič-P. Trubar, Chiara Mucci (nonica pripovedovalka, zavita v šal in pisano odejo), Arianna Pinna, Sara Terčič, Sara Cocetta, Tanja

Zorzut (mucki), Maja Pahor (hrček) in Teja Pahor (mentorica in spodbujevalka odrske vrste iz vrst Vesne Tomsich), je izbralo in si z dobro voljo ter s pohvalevrednim prostovoljnim delom, brez vsakršne proforske pomoči, zamislilo in uresničilo uprizoritev pravljice ne zgodbe Prijatelj in pol. S skromnimi scenskimi pripomočki in kostumi so se dekleta vživela v skupino muckov, ki so bili povezani v tajno društvo. Vanj niso hoteli spre-

jeti muca, ki je imel za prijatelja drobnega hrčka. Ko pa je prav ta mala živalica rešila življenje voditelju družine, sta seveda še beli muc in hrček postala dobrodošla člana mačjega združenja. Pravo, iskreno prijateljstvo premaga vse ovire in dobrohotno sprejme tudi drugačnost, to je bil lepi nauk pravljice, v katero so pridne izvajalke sproščeno vključile tudi malčke. Ob koncu so jih povabile, naj okrasijo pusto, zapuščeno mačjo hišico. Otroci so z živimi barvami flomastrov pobarvali risbe z različnimi predmeti, živalicami in rožicami, ki sta jim jih izročili zmeraj vljudni knjižničarki Luisa Geriolet in Breda Bertalanič, ter jih s pomočjo "muckov" zale-

pili na steno.

Zavzeta dekleta so v spomin na ta posrečeni igralski podvig prejela knjižni dar.

Pravljico srečanje je tudi tokrat nudilo otrokom bogat stik s slovenskim jezikom, posredovalo vzgojno misel, jim omogočilo prijazno druženje z vrstniki v prisrčnem vzdušju in jim dalo, kot vselej, priložnost za izbiro živahno ilustriranih knjig raznovrstnih pravljic, s katerimi je goriška Feiglova knjižnica prav dobro založena. Zadnjo otroško urico iz letošnjega niza bo v aprilu oblikovala med otroki zelo priljubljena učiteljica in izvrstna ljubiteljska igralka Majda Zavadlav.

IK

Razstava v goriškem avditoriju

Ko je umrl moj oče

ske, ostareli in otroci. Potem ko so jim zažgali domove in vasi ter pobili živino, so se domačini začeli skrivati med skalami in gozdovi, a to ni bilo dovolj, da bi zbežali pred kruto usodo. Italijani so jih usmerjali najprej v zbirna, nato pa v prava koncentracijska taborišča. Ljudje so tam živeli v neznosnih življenjskih razmerah, umirali so od lakote, mraza, bo-

lezni. Otroci so bili v teh taboriščih še najbolj prizadeti, saj so doživljali grozote, ki si jih niso znali razložiti. To je razvidno iz preprostih in prav zato ganljivih zapisov, ki zapечатijo njihove spomine; neizbrisne spomine, ki jih bodo zaznamovali za vse življenje. Poleg mraza in bolezni so otroci morali trpeti še zaradi raznorodnih vremen-

Le nedolžne oči otrok, ki nemočno opazujejo in doživljajo realnost okrog sebe, lahko nepogojeno pričajo o krutosti življenja. Zato se odrasli ljudje pred otroško stisko še najbolj ganemo, kajti v njihovih očeh lahko zazremo golo resnico. To dejstvo je prišlo jasno na dan na razstavi v goriškem avditoriju "Ko je umrl moj oče", ki je nastala po zaslugi posoškega raziskovalnega in dokumentacijsko-zgodovinsko-socialnega središča Leopoldo Gasparini v sodelovanju z Arhivom republike Slovenije in muzejem novejšje zgodovine Slovenije, ki sta omogočila objavo slik, spisov in fotografij. Gre za razstavo (na ogled je bila do konca februarja), ki prek otroških spisov in risbic prikazuje nasilje in tegobe, ki so jih slovenski in hrvaški otroci pretrpeli v italijanskih taboriščih na Rabu, v Gonarsu, Viscu, Trevisu, Padovi in Reniciju, postavljenih na robu italijanske vzhodne meje v letih 1942-

43. O tem pripovedujejo portreti slikarja Staneta Kumarja, ki je v taborišču v Gonarsu s svinčnikom in papirjem upodobil to žalostno plat zgodovine. Okupatorji, ki so se maščevali zaradi uporov OF proti italijanski nadvladi, so trdo pritisnili ne samo na vojsko, ampak tudi na civilno prebivalstvo. Tarča njihove slepe jeze so zato bili tudi žen-

skih ujm, kot so bile npr. poplave na Rabu, predvsem pa jim je brezdomno zadala grozen psihološki udarec smrt staršev (kot pravi sam naslov razstave).

Po kapitulaciji Italije so se internirani otroci začeli vračati na domove. Tisti, ki so namesto svoje hiše zagledali le pusto pogorišče in so zgubili starše, so bili nameščeni po domovih raznih sorodnikov ali nesebičnih prostovoljcev. Lahko so zopet začeli obiskovati šole in se približali drugim otrokom, ki teh grozot niso doživeli. Da bi jih iztrgala iz sveta spominov in jih prek obujanja spominov nekoliko otesla notranjih ran in obremenitev, je takratna prosvetna oblast ob tretji obletnici OF razpisala prvo tekmovanje za šolsko mladino. Učitelji so otrokom ponudili možnost, da s spisi in risbami spregovorijo o neizmernem trpljenju, ki so ga nosili v sebi. In prav na podlagi teh zapisov so postavili razstavo, ki nas opominja, da je vsako nasilje vredno najostrejšje obsodbe, še posebno nasilje nad otroki.

Metka Kurec

Po poteh spomina in sprave

Pomembne pobude društva Concordia et pax

Goriško društvo Concordia et pax ima za seboj desetletja delovanja. Njegovi člani so Slovenci in Italijani različnih usmeritev. Delovanje poteka na obeh straneh meje, društvu predsedujeta izmenično Italijan ali Slovenec. Trenutno je njegov predsednik župnik Vinko Paljk iz Solkana. Že leta 1993 se je na pobudo Krožka za politične, kulturne in družbene študije A. Rizzati skupina iz Gorice in Nove Gorice poklonila žrtvam fojb pri grobišču na Trnovem. Pred tem se je udeležila sv. maše v trnovski cerkvi, pri kateri sta ob slovenskih in italijanskih duhovnikih somaševala dekana iz Gorice (S. Ambrosi) in iz Solkana (V. Paljk). Udeleženci srečanja so bili poleg predstavnikov že omenjenega društva Rizzati in revije Iniziativa Isontina še predstavniki Mittelevropskih kulturnih srečanj, Inštituta za družbeno in cerkveno zgodovino, škofijskega tednika Voce Isontina, središča Stella Matutina in škofijske Katoliške akcije. Prisotni so bili nekateri svojci žrtev in nekaj poznavalcev krajevne zgodovine iz Nove Gorice in Solkana.

Na pobudo pripravljalnega odbora se je decembra 1995 zbra-

lo na Sveti Gori nad sto predstavnikov kulturnega življenja, obeh škofij in raznih krajevnih ustanov. Prisotna sta bila tudi goriški nadškof A. V. Bommarco in koprski škof M. Pirih. Z že imenovanima dekanoma je somaševalo 25 duhovnikov. Srečanja sta se udeležila goriški in novogoriški župan, predsednica goriške pokrajine, senator Darko Bratina in drugi, med njimi tudi svojci žrtev. Bogoslužje v cerkvi je potekalo v latinščini, slovenščini in italijanščini. Pri prošnjah so prisotni molili za žrtve vseh vojn in nasilja ter prosili za mir in sožitje narodov, ki živijo na tem ozemlju. Škof Pirih je v svoji homiliji naglasil, da križ sprave, ki so ga ob tej priložnosti postavili na Sveti Gori, pomeni, da se Cerkev pridružuje prošnjam za odpuščanje, spravo in slovo. Napis Concordia et pax na svetogorskem križu pa naj bi vodil k spravi in miru med tistimi, ki so povzročili strahote druge svetovne vojne in vse gorje, ki je tej vojni sledilo. Nadškof Bommarco je dejal, da s tem dejanjem sprave in miru priporočamo Bogu vse žrtve brez razlik. Tako se je začela pot sprave in miru. Društvo Concordia et pax se je osnovalo na teh temeljih.

Foto DPD

Skoraj vsako leto se obnavljajo poti spomina in sprave, navadno na dveh krajih, lani npr. v Ustju pri Ajdovščini v spomin na žrtve fašističnega nasilja nad vasio in v Spominskem parku v Gorici v spomin na fojbe. Leta 2000 je bil obisk namenjen Logu pri Vipavi in taborišču v Viscu, leta 2001 Gonarsu in obeima obeležjema v Bazovici. O vsem tem in drugem izčrpno poroča Nuova Iniziativa Isontina št. 37 (julij-avgust 2004). Društvo je letos v dvorani Pokrajinskega sveta priredilo dve odmevni predavanji. Prvo je bilo meseca februarja, ko je Carlo Spartaco Capogreco predstavil svoje delo I campi del duce (podnaslov L'internamento civile nell'Italia fascista 1940-

1943). Delo je bilo lani predstavljeno v Društvu slovenskih izobražencev v Trstu (glej Novi glas, 13. maja 2005). V Gorici je avtorja in njegovo delo predstavil zgodovinar Ferruccio Tassin ter se navezal na najnovejše dogajanje in polemike v zvezi s filmom o fojbah. O Capogrecovi knjigi je F. Sessi v Corriere della Sera 5.2.2004 napisal, da avtor krivi amnezije o teh taboriščih tako desnico, ki se še ni popolnoma otresla svoje preteklosti, kot levico, ki da je raje poudarjala zasluge rezistence in antifaziizma. A. Bobbio pa je v reviji Famiglia cristiana 8.2.2004 napisal, da je ostal Gonars kot desetine drugih fašističnih taborišč neviden za povojno Italijo in pri tem citiral avtorjevo ugotovitev, da gre za zmanjševanja in amnezije, ki skrivajo težke in točno določene odgovornosti. Drugo predavanje je bilo 4. marca. V prav tako polno zasedeni dvorani smo poslušali tržaškega psihiatra dr. Pavla Fonda, ki je govoril o slovenski in italijanski polpretekli zgodovini. Tržaški psihiater in psihoanalitik je govoril o psiholoških pregradah, ki se danes ločujejo Slovence in Italijane, ter o starih stereotipih, ki povzročajo sovraštvo in nezaupanje. Dotaknil se je tudi medsebojnega strahu, ki samo zaustavlja proces normalizacije, ter nakazal možnosti za preseganje takšnega stanja. Capogreco in Fondovo predavanje pomenita vsekakor korak na poti prepotrebne odkrivanja zgodovinske resnice in mesebojnega razumevanja.

Andrej Bratuž

Tretje predavanje SD Sončnica

Tudi malo kajenja zelo škoduje

Tretji gost zimskih večerov je bil zdravnik domačin dr. Simon Spazzapan, direktor hospica Via di Natale v Avianu. Slušateljcem, ki so se tudi tokrat zbrali v lepem številu, je spregovoril o težki problematiki kajenja, ki je močno ukoreninjeno v naši družbi in se danes širi zlasti med mladimi in ženskami. Starši in vzgojitelji so večkrat pred to odvisnostjo mladih nemočni in si medsebojno predajajo to "ognjeno žogo" v pričakovanju, da bo problem rešil "kdo drug", ker sami tega niso sposobni.

Predavatelj je najprej spregovoril o epidemiologiji te odvisnosti. Iz raziskav izstopa, da je trenutno četrtnina vseh ljudi kadilcev. V glavnem so to moški, vendar jih ženske, predvsem mlada dekleta, dohitujejo. V Italiji umre letno 550.000 ljudi, 90.000 smrti je neposredno povezanih s kajenjem, zato je zelo v redu, da je prišlo pred kratkim do močnejših zakonskih omejitev. To je zakon, na katerega smo lahko ponosni, in tudi druge države bi se morale

Foto NK

zgledovati po Italiji, je poudaril predavatelj. Kajenje je nedvomno glavni vzrok za rakasta obolenja, ki so drugi vzrok smrti v državi takoj za krvožilnimi boleznimi. Število rakastih obolenj v Evropi se stalno viša. Kot je razvidno, zbolijo za rakom vsak četrty človek in dva od obolelih bosta zaradi tega zagotovo umrla. Napori zdravstva gredo v smer, da bi to število še razpolovili. Tudi v naši deželi je veliko takih obolelih - F-Jk je tretja za Lom-

bardijo in Venetom -, ker se prebivalstvo progresivno stara in s staranjem ošibi imunski sistem. Kot drugi vzrok za porast raka pri nas je zdravnik navedel zelo visoko število kadilcev med leti 1950-1980. Nato je analiziral sestavine dima, v katerem je kar 600 na 4.000 snovi rakotvorne. Nikotin sam ni rakotvoren, daje pa močno odvisnost. Zelo občuten je med ljudmi tudi problem pasivnega kajenja, ko je marsikdo prisiljen proti volji vdihovati cigaretni dim kadilca. Osupljiv je podatek, da v zaprtih prostorih doseže količina drobnih delcev v zraku tudi 2000 mcg/m3 in gre ta podatek kar tako mimo ljudi, medtem ko v mestih z nad 40 mcg/m3 odredijo omejitve avtomobilskega prometa! Od 1.000 mladih, ki redno kadijo, jih bo po statistikah 250 zbolelo za rakom. Čeprav je najboljši boj proti raku zgodnja diagnoza, ki reši do 90% ljudi, sta še boljše preventiva in, če je le mogoče, opustitev kajenja. Vztrajnim kadilcem pa bi mo-

ral biti vsekakor zagotovljen redni screening.

Zakaj pa se cigareta tako opri-me ljudi? Med psihoaktivnimi snovmi, ki razvijajo odvisnosti, je nikotin na prvem mestu pred raznimi drogami, alkoholom, anksiolitiki in stimulantami. Vzrokov je veliko: kajenje je prijetno, da takojšnje in ne premočne učinke, je vabljivo v družbi, potrjuje posameznika... Proti temu se je težko boriti.

Zdravnik je še spregovoril o nevrofarmakologiji tobaka in o zdravljenju nikotinske odvisnosti, ki se še premalo izvaja. Psihološke metode predvidevajo samoodpoved (3% rezultatov) in skupinske terapije, ki dajejo najboljše rezultate (30%), pa tudi hipnozo, akupunkturo... Pri teh terapijah je zelo važen prvi teden, zdržati pa je treba kar štiri dolge tedne, kolikor traja abstinenčna kriza. Zdravnik je nazadnje analiziral izboljšave, ki nastopijo v telesu po prenehanju kajenja, kako se telo postopno reši raznih strupov in čisti ter se ponovno uravnava fiziološke dejavnosti. Svoja izvajanja pa je duhovito zaključil z najnovejšo teorijo o izginotju dinosavrov: najbrž so bili strastni kadilci...

Harjet Dornik

Srečanje slovenskih politikov v Izoli

Težave manjšin

Dne 4. marca je v Izoli potekalo srečanje deželnih svetnikov in krovnih organizacij s Klubom Primorskih poslancev. Prisotni so bili Samo Bevk in Aurelio Juri za ZLSD, Srečko Prijatelj (SNS), Josip Bajc (SLS), Marko Pavliha (LDS), Vasja Klavara (DESUS), Slovensko demokrasko stranko so zastopali Zvonko Černač, Jože Tanko in Danijel Krivec. Slovenski predstavniki so izpostavili svoja gledanja na vlogo in pomen slovenske manjšine v odnosu s Slovenijo. Deželni svetnik SSK

Mirko Špacapan je spomnil, da vidna dvojezičnost, kot je opazna tudi v dvorani občinskega sveta v Izoli, je srž problema, kakaj ima zaščitni zakon toliko zastoj. Italija se dvojezičnosti boji - je dejal -, naloga Slovenije pa je, da predlaga sosedu, naj s svojo slovensko manjšino ravna tako, kot sama zna z italijansko narodno skupnostjo in ostalimi manjšinami. Slovenija kot suverena in vedno bolj upoštevana država lahko to svojo vzorno zakonodajo predlaga kot osnovo za usklajevanje ravnanja z manjšinami. Špacapan je opozoril na pro-

bleme kraškega teritorija, ki ga bremenijo vedno večje služnosti. Slovenija lahko prek evropskih krogov doseže ugodnosti in zaščite za naš teritorij. Špacapan meni, da mora Slovenija v gospodarstvu vlagati prek slovenskih podjetij, tako da se bo dvignil ekonomski status manjšine in se bo v za-mejstvu izplačalo biti pripadnik slovenske narodne skupnosti. Podčrtal je tudi problem onesnaževanja solkanske Lavarne in potoka Korna, zaradi katerih dobiva RS slabo in zaskrbljujočo oceno, ki se je preselila tudi v rimski parlament. "Ugled Slovencev v za-mejstvu je namreč odvisen tudi od teh ocen, ki jih dobiva naša matična država."

Spovedovanje v velikem tednu v Štandrežu

Oljčni petek: od 7.30 do 9., župnišče, g. Karlo Bolčina. Isti dan od 17. do 19., cerkev, g. Michele Centomo (ital.). Oljčna sobota: od 16. do 19., cerkev, g. Karlo Bolčina. Oljčna nedelja: od 17.30 do 19., cerkev, g. Božo Rustja. Veliki ponedeljek: od 14. do 15., cerkev, g. Viljem Žerjal; od 17. do 19., župnišče, g. Karlo Bolčina; od 20. do 22., župnišče, g. Karlo Bolčina. Veliki torek: od 7.30 do 9., župnišče, g. Karlo Bolčina; od 9. do 11., cerkev, g. Vojko Makuc; od 17. do 19., cerkev, p. frančiškan; od 20.30 do 22. (mladinsko spovedovanje), cerkev, razni duhovniki. Velika sredo: od 7.30 do 9., župnišče, g. Karlo Bolčina; od 9. do 11., cerkev, p. Mirko Pelicon; od 17. do 18., cerkev, g. Viljem Žerjal.

Pri žrebanju za potovanje z Novim glasom po sledeh sv. Cirila in Metoda na Češko, Moravsko in Slovaško od 17. do 24. maja 2005, pri katerem so sodelovali vsi naročniki, ki so do 31. januarja 2005 poravnali naročnino na Novi glas, je bila izžrebana gospa **Vida Žagar Micali** iz Boršta. Čestitamo srečni naročnici!

Obvestila

V petek, 11. marca, bo ob 19. uri v dvorani Mestne občine Nova Gorica gost večera Boris Pahor. Govoril bo o zgodovini primorskih Slovencev po letu 1920 in o aktualnih dogodkih.

V nedeljo, 13. t.m., bo pri sv. Ivanu v Gorici otroška maša.

Društvo Jadro: v ponedeljek, 14. marca, ob 15. uri se bo na sedežu društva v Romjanu začel tečaj izdelovanja velikonočnih okrasov. Vodila ga bo Albina Svetlič.

KD Sabotin organizira na sedežu društva v Štmaru tečaj ročnega in strojnega šivanja za deklice od 10. leta dalje. Vodila ga bo domačinka Eda Pahor, začel se bo aprila. Končni izdelek bo poletni komplet "top" in mini krilo. Informacije: 0481 539979.

Romanje v Medjugorje od 6. do 9. maja. Informacije: Darko Durček (0481 882395 ali 0481 32121, trgovina Agrosement na Travniku) ali tel. 040 229166 (g. J. Markuža). Javite se čimprej, ker odpotuje samo en avtobus. Zadoštuje veljavna osebna izkaznica.

Novi glas vabi na potovanje po sledeh sv. bratov Cirila in Metoda na Češko, Moravsko in Slovaško z avtobusom od 17. do 24. maja 2005. Pri vpisu akontacija 200,00 evrov. Na upravi (0481 533177) informacije in programi potovanja. Pohitite!

Čestitke

V torek, 1. marca, je na tržaškem konservatoriju s prav dobrim uspehom diplomirala na oddelku glasbene didaktike Damijana Čevdek. Svoji pridni kolegici čestitajo "komelovci".

V jutru skorajšnje pomladi se skrivnostno je začela vigrd tvojega življenja... Lepa Vida, zdaj pogumno nadaljuj po poti, ki jo tke skrivnost življenja. Praznično je zdaj v srcu mame Nadije, tatu Petra, Ivančka in male Mire, a tudi v našem! Družine Žniderčič, Kovic in Boškin.

SLOVENSKO
STALNO GLEDALIŠČE

OB ŠTIRIDESETLETNICI GLEDALIŠKEGA DELA
IGRALKE MIRANDE CAHARIJA

Mario Ursič

DEJA HUSU

Ljudska igra v dveh dejanjih

Režija: MARIO URŠIČ

Ponedeljek, 14. marca 2005, ob 20.30 Red A

Torek, 15. marca 2005, ob 20.30 Red B in T

Kulturni center L. Bratuž (Drevored 20. septembra 85)

Za ponedeljkovo predstavo vozi zvtobus po običajnem voznem redu.

ZDRUŽENJE PEVSKIH ZBOROV PRIMORSKE
ZVEZA SLOVENSKIH KULTURNIH DRUŠTEV
ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV
ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

PRIMORSKA POJE 2005

SODELUJEJO: Mešani pevski zbor Senožeče
Ženski pevski zbor Okarina-Podbrdo
Mešani pevski zbor Primorje-Ajdovščina
Vokalna skupina Prijatli-Selo
Moška vokalna skupina Lipa-Bazovica
Mešani pevski zbor Planinska roža-Kobarid
Komorni zbor Ipavska-Vipava

Gorica, Kulturni center Lojze Bratuž

Nedelja, 13. marca 2005, ob 17. uri

Dileme naše narodne biti Akupunktura nacionalnega telesa

Med listanjem časnika ali prebiranjem knjige - kar ni drugega kot opazovanje, oziranje sodobnega človeka okoli sebe - in razmišljanjem, ki ga spremlja, se ne hote praskaš med obrvmi ali za ušesno mečico in s tem krepiš svojo zbranost in tok misli. Potem pobožas sina, ki te priteče pozdravit - ni naključje, da prav po njegovem kuštravem temenu; "počohaš" domačo mačko, ki z mijavkanjem opozarja, da je ura za obed. Akupunkturne točke so na telesih vseh živih bitij. S tem da jih nežno masiramo ali da jih mojster "zbudi" z drobnimi iglicami, spodbujamo pretok in kroženje energije po telesu, v svojem in drugih, zavestno ali intuitivno. Bolj posvečeni vedo povedati, da vitalnost duha in delovanje telesa v nasprotnem oslabita, človek začne pešati ali pa zbolí.

Gotovo ima tudi narodovo "telo" svoje nevrvalgične, občutljive točke. To so lahko vozli vprašanj, na katere (še) iščemo prave odgovore, ker jih zelo potrebujemo; lahko so prisilno zarasle rane, nevidne pod povrhnjico, ki pa ne nehajo boleti; lahko so blokade zamlčanih obdobij preteklosti. Če se z njimi ne ukvarjamo, če ne skrbimo, da ostanejo pretočne, če ne poganjamo skozenj sveže, nove energije, se ta v njih ustavlja, kopiči in začne razkrajati ... kot stoječa voda v blatni mlaki. Veliko od tega, kar se plete in para ta čas, zadeva v te občutljive točke. Razkriva jih in nas opozarja, da bi kot posamezniki in narod morali ozvestiti nekatere svoje lastnosti, značajske poteze, sposobnosti in napake, ki so sestavni del naše dediščine. Nasledili smo jih ne samo z zgodovino, po kateri nas danes tehtajo in sodijo tudi v evropski družini, ampak nič manj s svojimi geni, z vzorci delovanja in odzivanja. Te pa moremo in zmoremo preseči in dolgoročno spremeniti le sami - z drugačnim sedanjem ravnanjem in

drugačnimi prihodnjimi izkušnjami. Z naslagami in bremenami ne razčiščene preteklosti bomo capljali na mestu, se vrteli v krogu in ne bomo dozoreli. Točke, v katerih zastaja in se brez koristi razkrajata energija naših najve-

Zdravko Duša (foto JMP)

čjih razumnikov, umetnikov in znanstvenikov, bodo ostale neprehodne, še več, zrasle in razbohotile se bodo v bule, ki jih bodo prihodnje generacije doživljale kot nekaj še bolj iracionalnega, razumsko in čustveno še težje doumljivega in prebavljivega. Najbrž ni nihče pričakoval, da bomo manj kot leto po vstopu v EU, ko je prevladovala navdušenost nad priložnostmi nove, drugačne prihodnosti, tako nepričakovano in trdo soočeni z nevrvalgičnimi točkami svoje zgodovine. Med temi izstopajo: **Naš odnos do prikritega nacizma in fašizma**

... posledica stoletne nacionalne podločnosti, ki se v značaju kaže kot pomanjkanje samozavesti. Zgodovine ne moremo spremeniti. Prvi in temeljni pogoj, kako se po nacionalni emancipaciji kot nacija z državo otresti starih kompleksov, je, da se zavemo, da smo odslej sami odgovorni zase - v dobrem in slabem.

Dva zapisa - bolje pričevanja - sta se me dotaknili minuli teden. Spomin Zdravka Duše (1), odličnega pisca in urednika, na besede znanca iz domače vasi nekje v tolminskih hribih: "Ti pride lahko en dan en Lah in boš ostal brez hiše", pa meje gor ali dol ... Pisca je staro, že pozabljeno opozorilo znanca, pravili so mu Domobranc, osupnilo, ko ga je povezal s prodajo slovenskih bank tujcem in povsem možnimi posledicami za zadolženo obmejno prebivalstvo. Na to obupno kratkovidnost naše liberalne politike sem pred časom tudi sam glasno opozoril v rubriki Centrifuga na valu 202.

Naš odnos do sprave

... na katerega je zgodovinar Peter Vodopivec (2), kolega in prijatelj iz študentskih let, pogledal z druge perspektive, s stališča poskusa sprave Martina Pollacka, sina avstrijskega nacističnega častnika nemške SS z zločini svojega očeta. Sprava ni le družbeno in politično vprašanje. Na tej ravni je lahko deklarativno dejanje, a ostane puhla fraza, če je ne spremlja tudi zavestno soočenje s temnimi platmi preteklosti svoje lastne družine in roda. Šele odkrito sprejemanje napak očetov in dedov ter odkrit in pošten poskus razumevanja okoliščin in razlogov za barbarstvo, ki so ga bili zmogni tudi sicer vzorni očetje, je lahko podlaga za pravna dejanja na višjih ravneh - v okviru posameznega naroda in med narodi, pred časom vpletenimi v vojno. Ob jasnem ločevanju med tistimi, ki so napadali, osvajali in potujčevali, ter tistimi, ki so se branili in osvobajali.

Naš odnos do neoliberalizma

... je potreben temeljitega premisleka. Zahtevajo ga predvsem očitne posledice dvanajstletnega obdobja zavzemanja prejšnje vlade za prosto delovanje tržnega gospodarstva v imenu razvojnih potreb Slovenije. Polemična razprava o tem, ali je banke in močna jedra go-

spodarstva potrebno ohraniti v nacionalni lasti, ni prinesla soglasja. Kot da bi že vsi pozabili na to, da se je Slovencem v 19. stoletju prav z ustanavljanjem domačih (torej slovenskih) bank, zavarovalnic in gospodarskih družb uspelo rešiti pred ponemčenjem. Krepitev centralizma in nepripravljenost, točneje nesposobnost politike, da bi dokončala proces oblikovanja regij v Sloveniji, še naprej vodi v siromašenje obmejnih območij. Na odprtem trgu zemljišč in nepremičnin EU se to lahko kaj hitro izkaže kot medvedja usluga apetitom naših mejašev.

Naš odnos do kulture

... se je po osamosvojitvi in ustanovitvi države korenito spremenil. Angleščina - svetovni esperanto - je po zaslugi popularne kulture, uspešnih blagovnih znamk, vzvišenega računalništva in ne nazadnje zaradi neozaveščenosti mladih do te mere prodrla v vse pore našega komuniciranja, da ogroža naš jezik. Podjetniki ne spoštujejo niti osnovne zahteve, da morajo biti imena slovenskih podjetij in družb v našem uradnem, to je slovenskem jeziku. O tem, da so razmere več kot kritične, priča tudi zadnji razpis ministrstva za kulturo za sofinanciranje projektov za podporo in razvoj slovenskega jezika: med drugim obljublja gmotno podporo za kritično odzivanje na primere zapostavljanja slovenskega jezika v javnosti, za poslovenjenje javnih napisov (kot da to ne bi bilo samoumevno!), za slovenjenje imen pravnih oseb pri prijavljanju sprememb v uradnem registru in za prevajanje računalniških programov ... Davkoplačevalci naj torej plačujejo tudi za ohranitev in spoštovanje slovenščine...!

Točk, ki bi na nacionalnem telesu Slovencev potrebovale korenito masažo, je še mnogo. A za tokrat bodi dovolj.

Opombe:

(1) Zdravko Duša: *Spremembe družinskih stališč; Sobotna priloga Dela, stran 32; 26. februarja 2005*

(2) Peter Vodopivec: *O očetu in prednikih v vrtincu množičnega ubijanja; Ampak, stran 25, januar 2005*

Dušan Rogelj

Kulturna panorama

Primorska poje 2005

Šestintrideseta revija Primorska poje, ki v letošnji izvedbi vabi ljubitelje petja na kar 28 koncertov, na katerih bo skupno nastopilo 180 zborov, se je že začela. Naslednji nastop bo v nedeljo, 13. marca, v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici. V nedeljo, 20. marca, se bosta srečali Primorska in Koroška poje v občinskem kulturnem centru na Trbižu, kjer bodo nastopili trije primorski in trije koroški zbori, poleg njih pa krajevni sestav. Naslednji nastop na Goriškem bo 1. aprila v cerkvi v Štandrežu, kjer se bodo s sakralnim sporedom predstavili Oktet Škofije, Idrijski oktet, MePZ dr. Francišek Lampe s Črnege Vrha, MePZ Slovenec-Slavec-Fran Venturini - Mladinski pevski zbor Fran Venturini in MePZ F.B. Sedej iz Števerjana. Tudi letos revijo prirejajo Zveza pevskih zborov Primorske, Zveza slovenskih kulturnih društev, Zveza slovenske katoliške prosvete in Zveza cerkvenih pevskih zborov. Pokrovitelj je Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti.

Razstava Med kljukastim križem in rdečo zvezdo v Ljubljani

Večmedijska razstava Med kljukastim križem in rdečo zvezdo ("Unter Hakenkreuz und Tito stern") je po matični postavitvi v Koroškem pokrajinskem muzeju v Slovenj Gradcu in na gostovanjih v Kranju, Mariboru, v Beljaku in Celovcu po poročanju Slovenske tiskovne agencije pripotovala še v Ljubljano. V Narodnem muzeju Slovenije so razstavi projekt kritične obdelave ideologij in diktatur odprli minuli četrtek, 3. t.m. Prikaz struktur in dejavnikov, ki so vzpostavili totalitarna režima nacionalnega socializma in komunizma na območju zgodovinsko in geografsko povezanih Koroške in Slovenije, spremlja ta knjižna izdaja in predstavitev razstave na spletu. Nosioca projekta sta bila Koroški pokrajinski muzej v Slovenj Gradcu in Mohorjeva družba v Celovcu.

Avtorja razstave sta koroški zgodovinar Alfred Elste in njegov slovenski kolega Jože Dežman, ki sta zbrala številne dokumente iz bližnje preteklosti, da bi tako na tematski način predstavila srečanje razdeljenih generacij na mejli. Osredotočila sta se na obdobje po razpadu Avstro-Ogrske in delitev ozemlja, na katerem sta življenje dramatično zaznamovala nacizem in komunizem.

Avstrija in Slovenija sta doživeli ideološka nasilja, katerih zgodovinske, psihološke in politične posledice segajo v dandanašnji čas. Razstava se ne ozira le na preteklost, ampak opozarja tudi na sedanje vplive totalitarnih miselnih vzorcev.

Elste in Dežman sta med drugim razstavila partizanski "črni seznam", na podlagi katerega so po II. svetovni vojni iz Koroške odpeljali mnoge posameznike in obračunali z njimi, jih zvečine pobili, precej prostora pa je posvečenega nacističnemu izseljevanju koroških Slovencev in zaplembi premoženja.

Projekt je nastal s pomočjo programa Phare za čezmejno sodelovanje Slovenija/Avstrija, prvič pa so ga na ogled postavili novembra leta 2002. Ljubljanska postavitev bo odprta do 15. aprila.

Pojasnilo

"V prejšnji številki Novega glasa je v članku o podelitvi priznanja 'Kazimir Humar' dramski skupini PD Štandrež prišlo do pomote. Avtorica je zapisala, da je pevska skupina Musicum "tokrat izjemoma v kvartetni zasedbi nastopila pod vodstvom Davida Bandellija".

Naj podčrtam, da je PS Musicum samostojna enota osmih pevcev, kjer si vsak posebej s svojim pridobljenim znanjem prizadeva dodajati kanček lastne interpretacije skladbam, ki jih skupina izbere v svoj repertoar. Naše delovanje USMERJA (in tu bi rad podčrtal ta izraz) Matjaž Šček, ki je za skupino MENTOR od leta 2002. Drugače pa si sam ne lastim nobene pravice po "vodstvu" skupine, ki ga je morda avtorica sklepala iz dejstva, da sem skupini na klavirju zaigral akord za intonacijo. To pa je bilo le naključje, ker bi intonacijo lahko zaigrala večina (če ne vsi) izmed osmih pevcev, ki sestavljamo pevsko skupino Musicum.

Zato demantiram, da je skupina (izjemoma v kvartetni zasedbi, ker ni bilo vseh članov na razpolago iz študijskih in zdravstvenih razlogov) nastopala pod mojim vodstvom. Toliko za pojasnilo, ker se je ta pomota v slovenskem tisku že pojavila (in je bila tudi že demantirana ...)

Sicer pa PS skupina Musicum dolguje prirčno zahvalo Novemu glasu, ki je vedno zvesto poročal o njenih pobudah."

Lep pozdrav

v imenu PS MUSICUM, David Bandelli

"Razbiranja"

800 KM DOLG SPREHOD

Nace Novak: *Camino. Od Nove Gorice do Kompostele. Gorica: GMD, 2004.*

Nace Novak je mlad, 1971. leta rojen novinar, ki s svojimi zapisi polni strani raznih slovenskih časnikov in revij (Mag, Delo, Tribuna).

Pred leti se je odločil, da bo preromal celotno pot od Nove Gorice do znamenitega svetovnega romarskega središča v Sv. Jakobu v Komposteli (Santiago de Compostella).

Rezultat?

Niti tako tanka knjižica, ki nam podrobno in prodorno predstavlja, v Kerouackovem slogu "on the road", celotno romanje in avtorjevo doživljanje na poti.

Sicer je delo, ki je izhajalo že kot podlistek v Novem glasu, po žanru potopis, koncipiran dnevniško, kar ga postavlja v vrst avtobiografske literature. Na Slovenskem je potopis manj razvit književni žanr, ki je domena potnikov, novinarjev, pustolovcev, še bolj pa potnikov in planincev. Temu se niti Novak ne izneveni, saj je poklicni novinar, in nam predstavlja svoje doživljanje klasičnega krščanskega romanja s strani "nevernega" človeka, ki se nanj odpravi zaradi sle po pustolovščini, pristane pa na duhovno bogatih tleh, na katerih se srečuje najprej sam s sabo, nato pa z različnimi romarji, ki ga vsak po svoje zaznamujejo s pozitivnimi ali negativnimi izkušnjami.

Neposrednost pripovedovanja zunanjega dogajanja je prepletena z intimnostjo notranjih vzgibov, ki se pa pojavljajo ponavadi na koncu posameznih poglavij, kar deluje nekoliko didaktično, vendar nič manj zanimivo. Tudi izražanje, ki je pogosto začinjeno s pogovornimi ali slengovskimi izrazi, je verodostojno, moderno in berljivo, kar je za tako vrsto literature precej tipično.

Po žanrski definiciji bi torej potopis Camino spadal v dnevniško književnost, kjer je simultane dogajanja

in pisanja najpomembnejša prepoznavna instanca. Omenjena simultaneost daje delu tudi potrebno svežino, ki jo bogatijo številne "prvoosebne" posnete fotografije.

Pot, ki jo Novak zarisuje, je več kot samo fizičen napor, v katerega nihče ne dvomi, saj je Camino Frances (varianta, ki si jo je avtor izbral) dolg kar 800 km. Pot je tudi pohod s samim sabo, z vrednotami, ki so človeku v globalizirani svetovi že od tuje, kakor so preživetje z nujnimi stvarmi, tovarišnost, ki se preveša v bratstvo ipd.

Novak nam te izkušnje predstavlja mimogrede, kot da bi bila ta dva dela poti povezana in prepletena. Iz povedanega lahko izvem, da je "800 km dolg sprehod" predvsem iskanje izgubljenega smisla, ki je avtorja privedlo do razpotja. Na tem razpotju je samega sebe prijel za roko in se odpravil na potovanje, s katerega se je vrnil z zavestjo človeka, ki je globoko zajel iz svoje notranjosti. Dnevniškost, s katero je Camino opredeljen, daje status žive pripovedi. Junaki, ki so realne osebnosti, se v pripovedovanju prikazujejo skoraj kot romaneskni, vsak s svojo zgodovino in usodo, kar je konec koncev obrnjena realnost. Romani in literarna dela so nastajala iz življenja, interpreti pa jih skušamo zopet povrniti vanj. Novak je iz življenja ustvaril uspešno literarno delo (lahko pa bi se zaustavili pri vprašanju, koliko je v tem delu dejanske literature ...), ki lahko obenem

Nace Novak (foto JMP)

postane odličen potniški vodnik do Santiaga. Mladostna in dinamična pripoved je zlita z zanimivim načinom opazovanja. Subjekt ali "pišči jaz" se znajde v resnično obstoječem kraju, za katerega pa "beroči jaz" ugotavlja, da je skoraj zunajzemeljski.

Slika je tako jasna. Sporočilo Camina je v njegovi življenjskosti. Če zanj nisi primeren, te bo brezkompromisno istočlil. Z njim se moraš soočiti, ga premagati in obenem premagati sebe. To je cilj romanja, ki je prikazano manj pravovernost, kakor bi si človek mislil. In to mu daje življenjskost, ker - po

ugotavljanju Oskarja Simčiča v Spremi besedi - dotik z Neskončnim ne pusti stvari pri starem. Novak je opisal svojo človeško pot, nad katero je bdel Absolutni, ne da bi se "potopisec" o Njem zavedal. Pot sama je rodila zavedanje, da je nad nami neka skrivnostna sila.

Gre torej za osvežujočo pripoved človeka, ki ga krščanstvo oplazi in v njem pusti tiho, a globoko sled, na srečo brez priveskov ideološkosti. To je v današnjem svetu (tudi krščanskem) že prava redkost.

Za Goriško Mohorjevo družbo je bil izid te knjige zagotovo pomemben izziv soočenja s sodobnostjo. Edino hibo predstavlja oblikovanje, ki je klisejsko in smo ga v izdajah Mohorjeve že večkrat zagledali.

Pa naj bo to nov izziv za naprej ...

David Bandelli

Kratke

Podelili letošnje Jurčičeve nagrade

Letošnji Jurčičevi nagrajenci so televizijska ustvarjalka Helena Koder, novinar Silvester Šurla in publicistka Alenka Puhar. Nagrade za posebne dosežke novinarjem, urednikom in publicistom podeljuje Sklad Josipa Jurčiča; dobitnikom so jih izročili minuli četrtek, 3. t.m., v Rdeči dvorani Mestne hiše v Ljubljani. Dobitnike je v četrtek dopoldne predstavil predsednik skladovega upravnega odbora Drago Demšar. Sklad Josipa Jurčiča sta pred dvanaestimi leti ustanovila založba Nova revija in Društvo slovenskih pisateljev.

Alenka Puhar (na sliki) je v skoraj štiridesetletni prisotnosti v medijskem prostoru publicistični pisavi postavila merila na treh ravneh in sicer z izborom tem, ki ga zbujajo zanimanje za pojave slovenskega današnjega in preteklega časa, tem, ki zaradi svoje kompleksnosti in nelagodja pri drugih raziskovalcih sporočajo nelagodje, s svojim pripovednim načinom ter elegantnim in izbrušenim stilom. V preteklem letu so bili izstopajoči zapisi Puharjeve o Edvardu Kocbeku, o bizarnih prevajalskih podvigih Prigod vojaka Švejka, usodi

Orwelove Živalske farme, o pomanjkanju fotografskega materiala o medvojnem in povojnem komunističnem nasilju, o veri in Cerkvi, o usodi Placida Corteseja in Zorana Mušiča ter stranpoteh Nobelove nagrade za mir, je v utemeljitvi nagrade zapisal upravni odbor (UO) Sklada Josipa Jurčiča. Puharjeva je lani kot urednica, avtorica spremne besede, časovnih preglednic in opomb sodelovala pri izidu knjige Skriti spomini Angele Vode. Poleg novinarskih in publicističnih besedil lanskega leta je tudi to delo prepričalo skladov UO, da ji že drugič v svoji zgodovini podeli Jurčičevo nagrado.

Helena Koder je v dolgih letih televizijskega ustvarjanja v svojem delu združila za slovenski prostor nevsakdanje večšine, kot so pronicljivost z umirjeno in verodostojno pripovedjo, širino znanja z jasno upodobitveno črto, zaznavanje potresnih zgodovinskih premikov in izostren občutek za usodo in neponovljivost vsakega posameznika, o katerem govori. Poznavanje televizijskega medija ji je omogočalo, da je znala kot scenaristka in režiserka v svojih dokumentarnih pripovedih izbrati bogate izrazne možnosti. Eden izmed vrhuncev njene ustvarjalnosti je po mnenju UO tudi scenarij za lanskeletni dokumentarec o Edvardu Kocbeku.

Z avtorskim dotikom je Kodrova prikazovala sožitje ali spopad človeka s hribi in gorami, stiske ljudi v urbanem in brezdušno socializiranim svetu. Dokumentirala je Marka Pogačnika, Fulvia Tomizzo, Evgena Bavčarja, Jakova Brdarja, portretirala Janeza Gradišnika, Radojko Vrančič. Občutek za družbene spremembe je izrazila tudi v dokumentarcu Montaža eksistence iz leta 1988, v katerem je na primeru mitinga v podporo JBTZ in manipulativnega poročanja v Beogradu opozorila na ambivalentnosti televizijskega reporterstva in problem verodostojne interpretacije zgodovinskih dogodkov.

Silvester Šurla spada v generacijo novinarjev, ki so se izobraževali in oblikovali hkrati s tranzicijo, zdaj pa ji ob njenem izteku drži potrebno ogledalo, je v utemeljitvi zapisal UO. Nagrajenca odlikujejo ostrina, osredotočenost, nepopustljivost in iznajdljivost. Po napadu na novinarja Mira Petka se je odpravil po sledih njegovega pisanja. UO ga prepozna kot eno vodilnih mlajših novinarskih peres, ki ves čas od začetka novinarske poti leta 1997 vztraja pri tedniku Mag.

Dosedanji Jurčičevi nagrajenci so Viktor Blažič, Danilo Slivik, Lidija Hren, Stanislav Kovač, Alenka Zor Simoniti, Lado Ambrožič, Alenka Puhar, Janez Markeš, Bernard Nežmah, Rosvita Pesek, Aleksander Čolnik, Peter Jančič, tretji program Radia Slovenija, Jože Horvat, Uroš Slak, Darka Zvonar Predan, Dejan Steinbuch, Miro Petek, Jože Možina (nagradjen dvakrat), Ivan Puc in Radio Agora/Radio 2.

Razpis natečaja

Slovenski kulturni klub in Mladi v odkrivanju skupnih poti razpisujejo LIKOVNI, FOTOGRAFSKI IN LITERARNI NATEČAJ ZA MLADE; tema in tehnika sta prosti (kdor potrebuje navdih, lahko ustvarja na naslednje - neobvezno - temo: "Vsako noč spi tujec v meni" Edvard Kocbek); dela morajo biti podpisana le s psevdonimom; ime, datum rojstva in telefonska številka avtorja pa naj bodo v priloženi zaprti kuverti z istim psevdonimom; dela lahko oddaste v uradih Slovenske prosvete (pon.-pet., 9.00 -17.00) ali po pošti na naslov ul. Donizetti 3, 34133 Trst, do 7. marca 2005; literarne prispevke lahko pošljete na naslov razg_mladika@hotmail.com; razglasitev zmagovalcev in nagradjevanje bosta 13. marca 2005 ob 18.00 v Peterlinovi dvorani ul. Donizetti 3.

Foto JMP

Prodajna razstava Umetniki za Karitas pri nas
Izjemen odziv naših
likovnih umetnikov!

Foto Bumbaca

"To, kar delamo, je le kaplja v oceanu. Toda če tega ne bi storili, bi bila v oceanu kaplja manj," so besede blažene Matere Terezije, o kateri vemo, da je svoje življenje posvetila najbolj ubogim v najrevnejšem svetu. In prav njene besede so priredile dobrodelne organizacije Karitas minulo leto vzeli kot motto likovne kolonije Umetniki za Karitas na Sinjem Vrhu. Likovni umetniki iz Bosne in seveda predvsem slovenski umetniki so na prelepi domačiji Hieronima Vidmarja naslikali več kot sto umetniških del,

nekaj so jih drugi likovniki še dodali in izkupiček prodajne razstave so namenili potrebnim družinam v Banja Luki v Bosni. Prav je torej storila predsednica Kulturnega centra Lojze Bratuž prof. Franka Žgavec, ko je prvič povabila prireditve v naše kraje; prodajno razstavo so odprli pred lepim številom ljubiteljev umetnosti v četrtek, 3. t.m. Predsednica Franka Žgavec je pozdravila prisotne umetnike in goste: gospo Jožico Ličen, neutrudno organizatorko in tkalko prijateljskih vezi med umetniki, organizatorko dobrodelnih akcij in nabiranja po-

moči v koprski škofiji, ki skrbi tudi za organizacijo likovne kolonije Umetniki za Karitas, duhovnika Mateja Kobala, ki je direktor organizacije Karitas v koprski škofiji, in tudi likovno kritičarko Anamarijo Stibilj Šajn, ki je umetnike in dobrodelno pobudo likovnih umetnikov tudi predstavila, kot je doslej predstavila vseh deset likovnih kolonij, za katere od samega nastanka tudi sama skrbi. Pevska skupina Musicum je pod vodstvom Matjaža Ščeka zapela dve pesmi in pripomogla k lepemu večeru, ki je pomenil odprtje likovne razstave

prodajne narave.

"Želim si, da bi naši ljudje, ki so širokega srca in so obenem tudi ljubitelji umetnosti, kupili dela, ki so na prodaj, saj gre ves izkupiček za gradnjo družinskega centra v Banja Luki. Vesela sem, da nam je razstava Umetniki za Karitas uspelo organizirati pri nas in si želimo takega sodelovanja tudi v prihodnje," je povedala prof. Franka Žgavec, ki se je tudi izjemno lepo izrazila o naših umetnikih, ki so prispevali svoja dela za dobrodelno akcijo: "Naši likovni umetniki so se res izkazali in sem jim od srca hvaležna in je zato prav, da jih naštejemo, saj so darovali 24 likovnih del. To so: Andrej Kosič, Franko in Ivan Žerjal, Marko, Robert in David Faganel, Vanja Franko, Paola Bertolini, Tatiana Floreancig, Alfred de Locatelli, Andrej Saksida, Mariagrazia Persoglia, Metka Erzar, Ivana Marija Gatnik in Dimitrij Brajnik. Nekateri so prinesli več del, iskrena hvala vsem, njihovo delo bo služilo v dobre namene!"

Prodajna razstava bo odprta v dneh prireditev v centru Bratuž, od ponedeljka do petka pa vsak dan od 17. do 19. ure vse do 23. marca, nakar bo na ogled do 23. aprila letos, a v mesecu aprilu samo med prireditvami.

Ob koncu samo še iskrena hvala vsem umetnikom in vsem ljubiteljem likovne umetnosti, ki so in bodo dela kupili. Morda gre zares samo za kapljo, a še vedno velja pravilo: "Nekaj je nekaj, nič ni nič!"

JUP

V galeriji Rika Debenjaka v Kanalu ob Soči
Iskreno slikarstvo
Ane Križnič

Foto JMP

Minuli petek, 4. marca, so v likovni galeriji Rika Debenjaka v Kanalu ob Soči odprli pregledno razstavo domače slikarke Ane Križnič, ki predstavlja izbor likovnih del v pastelu, akvarelu in tehniki olje na platno zadnjih desetih let, ko se je resno posvečala slikanju. Svoje življenje je Ana Križnič posvetila poučevanju otrok, saj je po njenem mnenju učenje otrok "izjemna umetnost", a, kot je povedal Jurij Paljk na odprtju razstave, "gospa Ana Križnič slika pošteno in intimno slikarstvo, saj najde navdih v naravi in njenih barvah in v svoji duši." Odprtja razstave, ki bo na ogled do konca marca, se je udeležilo več kot dvestopetdeset ljudi z obeh strani državne meje.

Galerija Luigi Spazzapan v Gradišču
Podobe sedanjosti:
Paulin, Rotelli, Skočir

Razstava Podobe sedanjosti je na ogled že petič. Gre za vpogled v presek umetniškega prizadevanja Ernesta Paulina, Eura Rotellija in Rudija Skočirja, ki se predstavljajo z izjemnim nizom 81 platen manjših dimenzij z naslovom Veliki shod malih sojenic in z drugimi deli, ki jih je predstavila Nelida Nemec. Ob razstavi, ki bo odprta do 10. aprila letos, je izšel dvojezični barvni katalog. Direktorica galerije Spazzapan Alessandra Martina je Skočirja predstavila kot enega vidnejših slovenskih likovnih umetnikov, ki pa ni le umetnik slovenskega, ampak evropskega pomena. Gorški umetnik Ernesto Paulin je pripravil večjo instalacijo pod naslovom Strelec, Euro Rotelli razstavlja fotografije.

SNG Nova Gorica

Spored predstav v mesecu marcu

V skladu s - upati je - prihajajočo pomladjo bo meseca marca v Slovenskem narodnem gledališču Nova Gorica osrednji gledališki dogodek četrta premiera v letošnji sezoni, slovenska praznovredba pravljicne igre Zeleni ptiček (L'augellin verde 1772) italijanskega avtorja Carla Gozzija (1720-1809), Goldonijevga sodobnika. V prevodu Srečka Fišerja, pod režijsko roko Slobodana Unkovskega in ob dramaturškim tolmačenju Martine Mrhar bodo dramsko delo sodblikovali Ivo Barišič, Primož Pirnat, Alida Bevk, Lara P. Jankovič, Helena Pevšuh, Marjuta Slamič, Jože Hrovat, Danijel Malalan, Radoš Bolčina, Ana Facchini, Iztok Mlakar in mlada gostja, absolventka AGRFT Medea Novak, nekdanja članica Ama-

terskega mladinskega odra SNG Nova Gorica. Pravljicne igre (fiabe teatrali) si je zamislil sam Gozzi, po rodu plemič, in v njih strnil fantastiko, tragikomičnost, poetičnost in humornost tradicionalnih iger, značilnih za commedio dell'arte, in erealne dogodke iz ljudskega pravljicnega izročila. Premierna uprizoritev zgodbe o življenjskih dogodivščinah odrasčajočih dvojčkov, kraljevih sinov, bo v četrtek, 10. t.m., v SNG Nova Gorica, njene ponovitve pa 11., 12., 24., in 30. t.m. Shrljiv humor črne komedije Maratonci tečejo častni krog Dušana Kovačevića v režiji Dejana Mijača so lahko spet okusili novogoriški gledalci v torek, 8. t.m., in ga še bodo v četrtek, 31. t.m., gledalci s Krasa pa ga bodo v ponedeljek, 14., in v to-

rek, 15., ko bo delo zaživelo na odru Kosovelovega doma v Sežani. Absurdno, brezupno pričakovanje življenjskega preobrata v delu S. Becketta Čakajoč Godota in nepresegljivi režiji Vita Tauferja bodo gledalci lahko doživeli v sredo, 16. t.m., ob 17. uri, potem pa bo odlični igralski kvartet, Radoš Bolčina, Iztok Mlakar, Primož Pirnat in Ivo Barišič, odšel s to predstavo na dvodnevno gostovanje na Švedsko, in sicer 18. in 19. t.m., v državno gledališče Goeteborgs Stadsteater. Pohlepne zvivosti Volpona ali Lisjaka Bena Jonsona v režijski obdelavi Vita Tauferja bodo zabavale gledalce v Kulturnem domu Franca Bernika v Domžalah 22. in 23. t.m. Trpkost življenjskih usod vračajočih se taboriščnikov v drami Srečka Fišerja Medtem (re-

žija Janusz Kica) bodo spoznali tisti novogoriški dijaki, katerim je namenjena matineja omenjenega dela v torek, 29. t.m. S to odmevno odrsko postavitevjo bo ansambel SNG Nova Gorica gostoval na Tednu slovenske drame v Kranju v sredo, 23. t.m., na katerem bo nastopil (25. t.m.) tudi z delom Ivana Cankarja Pohujšanje v dolini Šentflorjanskih v svojski režiji Diega de Bree.

Tudi za ta mesec so napovedani štirje večeri (8., 14., 29., 31.) z Iztokom Mlakarjem v Mestni galeriji Nova Gorica, a so vstopnice, žal, že razprodane. Gostovanje Gledališča brez smeha Koper v soboto, 19. t.m., s komedijsko igro Pacient v čakalnici Andreja Jelačina v režiji Adrijana Rustje in z igralcem Marijo Paravan in Andrejem Jelačinom - znan kot humorist Pepi Kariola - bo pravšnje, za kogar si želi malce razvedrilne sprostitve.

JK

Kratke

Postni govori po Radiu Trst A

Po Radiu Trst A v postnem času lahko dvakrat tedensko prisluhnemo postnim razmišljanjem, ki so na sporedu vsak torek in petek, ob 18.45. Letošnji niz, ki je uglasen na evharistično leto, oblikujejo primorski bogoslovci in njihov spiritual, prof. dr. Primož Krečič. Ta je v torek, 8. marca, razmišljal na temo Spoznala sta ga po lomljenju kruha. V petek, 11. t.m., pa bo Martin Šuštar, ki je doma iz Orleka pri Sežani, razmišljal o znameniti evharistični himni sv. Tomaža Akvinskega Molim te ponižno, medtem ko bo v torek, 15. t.m., ponovno nastopil spiritual dr. Primož Krečič, ki bo govoril na temo Evharistija - hrana za poslanstvo. Sledil bo nagovor letošnjega novomašnika Alana Tedeška, ki je doma iz Bertokov pri Kopru. Ta bo spregovoril o Sporočilu evharistične daritve. Predzadnji postni govor bo ponovno zaupan dr. Primožu Krečiču, ki si je za temo izbral nekako eshatološko uglasen naslov Evharistija, kot pričakovanje Gospoda. Zadnji postni govor po valovih Radija Trst A bo na sporedu na veliki petek. Oblikoval pa ga bo Alessio Stasi, ki je doma iz Števerjana in obiskuje peti letnik bogoslovja v Ljubljani. Razmišljal bo na temo Prelomitev odnosa ali zakaj je Jezus umrl. Letošnja radijska postna razmišljanja so torej enkratna priložnost, da skupaj s primorskimi bogoslovci in njihovim spiritualom razmišljamo o pomenu svete evharistije in tudi tako razvijemo in poglobimo evharistično duhovnost v vsakdanjem življenju.

Prvi koncert revije Primorska poje v zamejstvu

V občinskem gledališču France Prešeren v Boljuncu je v organizaciji Zveze slovenskih kulturnih društev iz Trsta potekal v nedeljo, 6. t.m., prvi koncert revije Primorska poje v zamejstvu istočasno pa tudi v Biljah v Domu krajanov Negovan Nemec. Na boljunškem odru so nastopili Mešani pevski zbor Sinji Galeb iz Izole, ki ga vodi Angel Turk, Cerkevni mešani pevski zbor Zvon iz Ilirske Bistrice pod vodstvom Damjane Kinkela, Mešani pevski zbor Rupa-Peč, ki ga vodi Zdravko Klanjšček, Moški pevski zbor Janez Svetokriški iz Vipavskega Križa pod vodstvom Staneta Bešterja, Ženska vokalna skupina Koral iz Kopra, ki jo vodi Anton Baloh. Koncert je sklenil Tržaški partizanski pevski zbor, ki ga vodi Pia Cah.

Predstavitev www.melanieklein.org

Študijski center Melanie Klein se predstavlja na svetovnem spletu

Študijski center Melanie Klein je pred kratkim stopil v svetovno računalniško mrežo, predstavlja pa se na spletni strani www.melanieklein.org.

Foto Kroma

Novost, ki prica o delovanju društva, obenem pa nudi dostop do letnih pobud, so javnosti predstavili v sredo, 2. marca, na sedežu centra v ul. Cicerone v Trstu. "Do zamisli je prišlo v pogo-

voru s članom društva inž. Igorjem P. Merkujem," je uvo- doma dejala predsednica društva Francesca Simoni in se mu zahvalila za trud, ki ga

prej je obrazložil končnico "org" pri naslovu, ki kaže, da je društvo nepridobitniško, nato pa je na naslovni internetni strani centra pokazal na zastavici, ki dajeta dostop do slovenske ali italijanske različice. Po izbiri jezika se odpre uvodna stran, ki je razdeljena po sklopih delovanja društva: Pobude za otroke, Poletni centri, Pobude za odrasle, Kalendar, Klinična pedagogika in O ŠC Melanie Klein. Med pobudami za najmlajše zasledimo tiste, ki so namenjene utrjevanju in obogatitvi slovenskega jezika, in tiste, ki razvijajo motorične sposobnosti otrok: Besedni ringaraja, jezikovna delavnica Slovenske urice, pomoč šoloobveznim otrokom pri učenju in pobuda Spoznavajmo naše telo in gibe, ki jo članice društva izvajajo po vrtcih in osnovnih šolah na Tržaškem. Obiskovalec klikne nato zaželeno okence, ki se odpre v pdf-for-

matu, tako da je dokument berljiv za katerikoli računalnik. Poletna centra Pikapolonica in Zlato sonce sodita med glavne ponudbe centra, pri pobudah za odrasle pa lahko izbiramo med tečaji dobrega počutja, strokovnimi predavanji in tečaji slovenščine. Kalendar nudi jasen pregled letnega delovanja, k podrobnim informacijam pa se lahko za tečaje iz meseca v mesec. Z okencem Klinična pedagogika spoznamo metode in smotre te znanstvene vede, oris pa dopolnjujejo spletne povezave (linki) z ustanovami, ki se ukvarjajo s klinično pedagogiko. Ob koncu je še vrsta informacij o društvu, odboru in o sedežu, obiskovalcem pa je na voljo tudi brezplačna registracija v seznam interesentov, ki so preko elektronske pošte redno obveščeni o delovanju društva. Izčrpen prikaz ŠC Melanie Klein dopolnjuje arhiv člankov, ki so bili o centru objavljeni v tisku, ter fotoalbum posnetkov o delovanju.

Matjaž Rustja

Prešernova proslava v Finžgarjevem domu

V duhu narodne pripadnosti

Tudi letos sta Društvo Finžgarjev dom in cerkveni pevski zbor Sveti Jernej v dvorani Finžgarjevega doma na Opčinah priredila tradicionalno proslavo ob dnevu slovenske kulture z naslovom Večer slovenske pesmi in bese-

mišljanju podal pomembne smernice glede razvoja slovenske manjšine. Poudaril je, da bi Slovenija morala imeti v vidu, da spada v skupno prihodnost Slovencev vse, kar je slovenskega. Prav zaradi tega bi morala narodno krepiti vsa ozemlja,

Foto Kroma

de. Napovedovalca Urška Šinigoj in Tomaž Susič sta nagovorila prisotno občinstvo. Podčrtala sta dejstvo, da se Prešernove proslave v zamejstvu množijo kljub nekaterim glasovom, ki menijo, da so le-te nekaj prisiljene. Gre namreč za preprosto zavedanje naših korenin in potrjevanje naše narodne zavesti. Napovedovalca sta nato prepustila oder mladinski pevski skupini Vesela pomlad, ki je pod vodstvom samozvestne zborovodkinje Mire Fabjan zapela rezijansko ljudsko v priredbi Orlanda Dipiazza Lipa Ma Marica. Sledili sta Sem deklica mlada vesela in Kukavca iz spleta slovenskih ljudskih pesmi v priredbi Ubalda Vrabca. Vezna nit nedeljske kulturne proslave je bila tematika obstoja Slovencev na tej zemlji, občutek pripadnosti, zavestni odnos s preteklo in sedanjostjo zgodovine. Prav o tem je spregovoril slavnostni govornik, pisatelj Boris Pahor, ki je v svojem raz-

kjer živijo Slovenci, tako da jim meje ne bodo prišle do živga. Igralska skupina "Tamara Petaros" je nato pod vodstvom Lučke Susič uprizorila odlomek iz Pahorjeve novele Grmada v pristanu, ki govori o požigu Narodnega doma. Izbira odlomka ni bila naključna, saj poteka letos stoletnica odprtja te stavbe, ki ima velik pomen v naši zgodovinski zavesti. Odlomek sta glasbeno uokvirili violončelistka Andrejka Možina in flavistka Tamara Giorgi. Pester kulturni spored je zaključil domači cerkveni pevski zbor Sveti Jernej pod vodstvom dirigenta Janka Bana, ki je z izborom Vrabčevih del po besedilih Gradnika, Beličiča, Kosovele in Miklavca počastil stoletnico rojstva tržaškega skladatelja Ubalda Vrabca. Ob zaključku večera je cerkveni pevski zbor Sveti Jernej zapel še Prešernovo Zdravljico, tokrat v uglasitvi Staneta Maliča, nakar je sledil družabni del večera.

Metka Šinigoj

DSI Odmev na Dan spomina

Večer osebnih pričevanj

Foto Kroma

Vesel je od junija 1943 do poletja 1945 živel v Umagu. Uvodoma je obnovil vojne dogodke v Istri, prihod Nemcev in beg italijanskih vojakov in fašistov poleti 1943. "Septembra 1943 ni bilo jugoslovanske vojske, prišla je leta 1945," je dejal Vesel in predstavil tedanji Umag: "Bil je v glavnem ita-

lijanski, zaledje je bilo hrvaško. Bilo je nekaj buržuazije, trgovcev in kmetov. Življenje je teklo brez velikih nasprotij." Le pri Labinu so revolucionarji leta 1943 obračunali s socialnimi nasprotniki, tudi kak fašist je padel, "absolutno ni stvar imela etničnega predznaka. Sovraštva do Italijanov ni bilo,

mržnja je bila do fašistov in socialnih nasprotnikov." Maja 1945 so prišli partizani, potem Ozna. Vesel se spominja, da so bili ubiti tri bratje, antifašisti in zavedni Slovenci, ki so imeli mlin. Vesela pa je doletela družinska tragedija: ker je oče protestiral zaradi trojnega umora, so ga aretirali in po petih mesecih izpustili. Buzečan, ki se je rodil v Sočergi, je pripovedoval o otroških letih, nemški ofenzivi oktobra 1943 in o ustrelitvi dvajsetih talcev, ki jih je pokopal župnik Marijan Živic. Zauzavil se je ob usodi Živica, ki je bil na muhi revolucionarjev in je moral 1944 zbežati v Trst. Z razliko od obale je bila v notranjosti Istre razpredena široka partizanska mreža. "Sočerga je bila vas v tipično slovenskem delu Istre. Italijanov ni bilo. Medetničnih trenj ni bilo zaznati." Diskusija je pokazala na marksiteri odtonek časa, v ospredje pa je stopila ugotovitev, da moramo za odgovor na napade še najprej računati na nas same.

MR

Radijski oder Gledališki vrtljak

Ezopova basen in dramska vzgoja

Številne prireditve, ki so se v nedeljo, 20. februarja, odvijale po Tržaškem v znamenju praznika slovenske kulture, slabo vreme in letošnja neizprosna gripa, ki ni prizanesla ne odraslim ne otrokom, so verjetno sokrvice, da je bil obisk mladih družin na šesti predstavi Gledališkega vrtljaka skromen, vsaj če ga primerjamo s številom prisotnih na dosedanjih srečanjih. Nastop ljubljanskih gostov si je zato ogledalo manj obiskovalcev, kot jih običajno premore dvorana Marjinega doma pri Sv. Ivanu. Člani ansambla Moje gledališče (po novem GOML oziroma Gledališče za otroke in mladino v Ljubljani), Maja Gal Štro-

bar, Tomo Tomšič ter Primož Forte, so kljub temu odigrali Ezopovo basen Štoklja in lisjak v dramatisaciji hrvaške režiserke, gledališke pedagoginje in pisateljice Zvezdane Ladike, najprej za abonente reda Sonček, nato pa za tiste, ki so se odločili za red Zvezda. Šlo je pravzaprav za zgodbo v zgodbi, saj sta jedro dogajanja, t.j. basen, po kateri je dobila igra ime, uvedla in sklenila utrinka iz vsakdanjega življenja gledališčnikov, ki si ga je zamislil Božo Glazer in v katerem ne manjka bolj ali manj kroničnih zamudnikov ne samosvojih 'odrskih talentov'. Sodelovanje različnih osebnosti je na drugi rodila duhovite skeče, med ka-

Foto Kroma

terimi so protagonisti natrosili precej izrazov iz akademskih let in občinstvu, kar mimogrede, razložili pomen tega ali onega dramskega termina. Režijo je podpisala Branka Bezenjak Glazer, songe je uglasbil Lado Jakša, sceno in kostume sta realizirala Dušan Fišer in Andrej Gabron, oblikovanje luči pa je bilo zaupano Srečku Brezovaru. Tudi gibalna komponenta, ki si jo je zamislila Majda Fridl, je odigrala bistveno sporočilno

vlogo in podprla ter nadgradila verbalno plat pripovedi, tako da je večkrat efektno nadomestila zvočni ali materialni rekvizit.

AL

Obvestilo: Radijski oder obvešča vse obiskovalce Gledališkega vrtljaka, da bo zadnja predstava na sporedu v nedeljo, 20. marca, in ne v nedeljo, 13., kot je zapisano na koledarju predstav.

Zaščitni zakon Spor med Zadrugo s Padrič in družbo Uniriscossioni

Ustavno sodišče se bo moralo izreči o zaščitnem zakonu

Foto Kroma

Oustavnosti 4. in 8. člena zaščitnega zakona za Slovence v Italiji se bo moralo izreči Ustavno sodišče. Tako je odredil tržaški honorarni civilni sodnik Mitja Ozbič, ko je dobil v roke spor med Zadrugo s Padrič in družbo Uniriscossioni glede javne uporabe slovenščine. Vest je sporočilo Koordinacijsko združenje kraških vasi na sobotni tiskovni konferenci, ki sta jo v parku bazoviških junakov pri Bazovici vodila predsednik združenja Karlo Grgič in odvetnik Peter Močnik.

Grgič je uvodoma predstavil delovanje koordinacije kraških vasi, ki združuje vrsto društev od Banov do Bazovice in si od leta 1971 prizadeva predvsem za vidno dvojezičnost na teritoriju in za odnose z javnimi oblastmi v slovenskem jeziku. Grgič je nato kot predsednik padriške Zadruge obširneje spregovoril o sporu s koncesionarjem Dežele Furlanije-Juljske krajine za izterjevanje dajatev in Trstu Uniriscossioni. Deželni inšpektorat za gozdove je namreč maja 2003 naprtil Zadrugi globo, za katero pa

je slednja zahtevala tudi slovenski prevod. Odgovora od nikoder, čez nekaj mesecev pa je Zadruga bila dostavljena davčna pola, s katero deželni izterjevalec Uniriscossioni zahteva poravnavo globe. Tudi slednja odredba je bila samo v italijanščini, na zahtevo prevoda ni bilo pozitivnega odgovora in tako se je Zadruga pritožila na civilno sodišče v Trstu. Uniriscossioni se namreč sklicuje na 4. in 8. člen zaščitnega zakona, ki določa ozemeljski obseg izvajanja zakona in rabo slovenskega jezika v javni upravi, kot znano pa je zaščitni zakon še danes mrtva črka. Sodnik Ozbič je očitno menil, da zakon 38/2001 znižuje raven zaščite, ne zagotavlja minimalne operativnosti zaščite, ki je v deželi že ustaljena praksa in je torej marca lani suspendiral sodni postopek med Zadrugo in Uniriscossioni ter predal italijanskemu Ustavnemu sodišču vprašanje o ustavnosti zakona. Zadruga je bila o stvari obveščena konec februarja letos.

Pravni svetovalec zadruga Močnik, ki pa je ne zastopa na sodišču, ker ji pritožba brez odvetnika daje pravico poslovanja v slovenščini, je podrobno predstavil glavne točke dolge utemeljitve sodnika Ozbiča. Zakon poslabša jezikovne pravice, ki so bile v rabi do leta 2001, predvsem zato, ker prepušča pravico javne rabe slovenščine trenutni politični garnituri na krajevni in državni ravni. Zgodba okrog neizvajanja zakona je dovolj zgovorna, je dejal Močnik. Poleg tega ni zagotovljena minimalna operativnost zaščite, kar pomeni, da hromi odnose z oblastmi v materinem jeziku. Sodnik Ozbič je poleg tega postavil pod vprašaj tržaški, goriški in čedadski urad za odnose s slovensko manjšino z utemeljitvijo, da je po ljudskem štetju leta 1971 večina Slovencev živela v mestih in ne na podeželju: zakon ne more biti torej vezan na številčnost manjšine, zaščita je stvar teritorija. Iz utemeljitve izhaja, da je treba spoštovati že obstoječe zaščitne norme, kot je recimo Londonski memorandum, in jih ne omejevali z novimi zakoni. "Zgodba okrog zaščitnega zakona je žalostna. Še naprej moramo ostati pozorni in postavljati zahteve, ker s tem zakonom ne bomo v kratkem prišli daleč," je zaključil Močnik.

Matjaž Rustja

Pri žrebanju za potovanje z Novim glasom po sledeh sv. Cirila in Metoda na Češko, Moravsko in Slovaško od 17. do 24. maja 2005, pri katerem so sodelovali vsi naročniki, ki so do 31. januarja 2005 poravnali naročnino na Novi glas, je bila izžrebana gospa Vida Žagar Micali iz Boršta.

Čestitamo srečni naročnici!

Obvestila

Postni govori v Trstu. Potekali bodo v cerkvi sv. Jakoba: ob 16. uri križev pot, ob 16.30 postni govor. 5. postna nedelja: Duh in kruh - spokorno bogoslužje v cerkvi Novega sv. Antona ob 16. uri. "Vi pa ne živite po mesu, ampak po duhu, če le prebiva v vas Božji Duh." (Rim 8, 9) (p. Danilo Holc). 6. cvetna nedelja: Pot in kruh. "Blagoslovljen, ki prihaja v gospodovem imenu!" (Mt 21, 9b) (p. Mirko Veršič). Vabljeni!

SDD Jaka Štoka Prosek-Kontovel vabi na zgodovinski večer na temo Zemlja na prepihu - socialni, ekonomski in politični vidiki selitev v našem prostoru v 20. stoletju, ki ga bosta oblikovala zgodovinarja Aleksej Kalc in Sandi Volk, v četrtek, 10. marca, ob 20.30 v Soščevi hiši na Proseku. "KAM?" za mesec april je v pripravi. Slovenski informativni center "Narodni dom" priporoča društvom, organizacijam,

zvezam, ustanovam, župnijam, naj čimprej, najkasneje pa do 15. marca, pošljejo informacije o pobudah, ki jih pripravljajo za mesec april, na e-naslov libris@slori.it, na telefonsko številko/fax 040 348 1248 (pon. - pet., od 9.00 do 13.00) ali na fax 040 369392 (kadarkoli). **Novi glas** vabi na potovanje po sledeh sv. bratov Cirila in Metoda na Češko, Moravsko in Slovaško z avtobusom od 17. do 24. maja 2005. Pri vpisu akontacija 200,00 evrov. Na upravi (0481 533177) informacije in programi potovanja. Pohitite!

Zahvala

Ob izgubi dragega Borisa Krapeža gre zahvala vsem, ki so ob tej priložnosti z nami sočustvovali in na kakršenkoli način počastili njegov spomin. Posebno g. Milanu Nemacu in župniku don Fabiotu za ganljiv cerkveni obred ter cerkvenemu pevskemu zboru za ubrano petje pri sv. maši. Svoji

Na Prešernove proslave smo manjšinci še posebno navezani, tako da nas čisto nič ne moti, če te potekajo šele mesec dni po obletnici smrti našega največjega pesnika. Vsako naše društvo si prizadeva, da bi ob dnevu kulture organiziralo svojo proslavo, saj nam s tem nudi možnost, da obudimo spomin na ustvarjalce, ki nam skozi čas pomagajo vrednotiti in doživljati slovensko besedo. V rojanskem Marijinem domu je Prešernova proslava, v organizaciji rojanskega Marijinega doma, KSD Rojanski Krpan, koncertne pobude Rojan ter Glasbene matice, potekala v nedeljo, 6. marca. Spored proslave, v znamenju poezije, proze in glasbe, je bil nadvse zanimiv

Prešernova proslava v Rojanu Privlačen splet poezije, proze in glasbe

in privlačen. Kulise so se odprle pred mlado harfistko Tadejo Kralj iz razreda profesorice Tatjane Donis, ki je izvedla Nadermanovo Sonatino in Salzedovo Chanson de la nuit. Po glasbenem uvodu so, s prizorčkom Otroci pesniku Prešernu, na oder stopili otroci. V prizoru, ki ga je napisala in režirala Dorica Žagar, se je Ivan Buzečan (v vlogi Prešerna) pogovarjal z Majjo Bole, Martino Ferluga, Danijelom in Veroniko Sedevčič ter Carlom, Luigijem in Sofijo Porro. Za slavnostni govor so tokrat

Rojančani poklicali profesorja in dirigenta Humberta Mamola. Predstavil je izjemno osebnost skladatelja in politično-kulturnega delavca Ubalda Vrabca, orisal je njegov življenjski lik in nam nakazal bogastvo in vrednote, ki jih je Vrabec posredoval naši manjšini. Napočil je čas, da smo zopet prisluhnili glasbenikom. Mlada violinistka Glasbene Matice Valentina D'Aloia je nastopila prav z Vrabčevim skladbo Valček. Spremljala sta jo, na violini, njena profesorica Jagoda Kjuder in,

na klavirju, Matjaž Zobec. Kot je bilo napisano v vezni besedi, Vrabec ni bil le skladatelj, ampak je znal tudi dobro pisati. Posebno priljubljeni so bili njegovi narečni zapisi, v katerih sta Mihec in Jakec duhovito, pa tudi pikro komentirala našo zamejsko situacijo. Recital iz Mihca in Jaka ter lista Prvi april so na izvrsten način predstavili Meta Starc, Nikolaj Bukavec in Marko Sancin. Za zaključek je nastopil priložnostni zbor, sestavljen iz pevcev rojanskega cerkvenega zbora in pevcev Zbora Zveze cerkvenih pevskih zborov. Po Vrabčevih pesmih Sinoči me dekle vprašalo je in Bila je noč je seveda mogočno zadonela še "obvezna" Zdravljica.

Meti

Mešani pevski zbor Mačkolje v Nemčiji

Slovenska pesem v Berlinu

Mešani pevski zbor Mačkolje je zadnje dni februarja, natančneje od 25. do 27., gostoval pri slovenski katoliški misiji v Berlinu, ki jo vodi župnik gospod Izidor Pečovnik - Dori. Z nami je bilo še nekaj prijateljev, žal pa je zaradi zunanjih okoliščin tudi manjkalo nekaj pevk in pevcev. Namen pevskega izleta je bil razveseliti tamkaj živeče Slovence in drugo poslušalstvo z blago zvonečo slovensko pesmijo in seveda videti kar največ Berlina. Pa pojdemo po vrsti. V petek, na dan odhoda, smo se najprej spopadli z divjimi vremenskimi razmerami na avtocesti, ki pelje iz morskih krajev v belo Ljubljano in od tod na letališče na Brnik. Let ni bil nič kaj pretresljiv, naj omenim le, da so nekatere pevke in pevci prvič preizkusili,

kako izgleda potovanje z letalom. Z letališča smo se nato vozili do slovenskega doma svete Elizabete in se namestili po sobah. V soboto nas je po zajtrku prevzel naš berlinski vodnik Aleš, s katerim smo prepešali kar nekaj Berlina. Najprej smo si ogledali berlinsko katedralo, ki je zares prekrasno obnovljena, in nekaj slavnih pokojnikov v katakombah pod njo. Potem nas je pot zanesla do Brandenburgskih vrat, še prej in potem pa smo videli nekaj pomembnih palač in stavb, televizijski stolp, katerega vrh se je (žal!) izgubljal v megli, eno od berlinskih univerz in še kaj. Ena od bolj poznanih zanimivosti je gotovo ostanek berlinskega zidu, ki smo si ga ogledali pri "mejnem" prehodu - zavezniškem Checkpoint Charlie, ki je v tistih povojnih letih edini omogočal samo uradnim pred-

stavnikom držav in diplomatom prehod iz enega dela Berlina v drugega. Tam so tudi postavljeni križi z imeni tistih, ki so poskušali prečkati zid in jim to ni uspelo. Zame je bil to še en pretresljiv opomin, kako zelo nesmiselna in boleča in srce trgajoča je vojna s svojimi posledicami. Oglasili smo se tudi pred nemškim parlamentom, blizu katerega sta še hiša poslanec in pa uradno domovanje nemškega kanclerja Schroederja. Od tod smo se potem z avtobusom (hvalabogu, kajti bilo je zares mrrrrzlo!) odpeljali do trgovskega centra Evropa, kjer smo si ogledali zanimivo uro. Po kosilu smo se vrnili v slovenski dom, kjer smo se pripravili na to, za kar smo prišli - za petje. Program pesmi je bil postno obarvan. Po maši je naš zbor priredil še krajši koncert, s svojim sopranom in nekaj solističnimi odlomki pa se je izkazala tudi naša (citiram župnika Dorija:) "gospodična umetniški vodja" Andreja Štucin. Seveda ne smemo pozabiti še na drugo gospodično, namreč organistko Metko, ki smo jo za tokrat uvo-

zili naravnost iz mesta Idrije, ki je vzgojilo že dosti glasbenih talentov. Poslušalstvo je bilo navdušeno, svoje odobravanje pa je med drugimi izrazila tudi slovenska kulturna atašejka. Skratka, večer je bil krasen in v zadovoljstvo tako nastopajočim kot publiki. Nadaljeval se je z druženjem v domu, kjer nam je Dori ponudil nekaj pijače in svoj razigrani humor, z večerjo in pa seveda z nadaljnjimi večernimi aktivnostmi. Vračali smo se ob različnih urah. Še dobro, da je bilo možno drugi dan tudi priti na zajtrk ob različnih urah! Potem ko smo pojedli in pospravili sobe, so se končno pokazali sončni žarki in tako nam je bilo dano prisopihati na streho cerkve sv. Elizabete in pogledati na Berlin še iz ptičje perspektive. Ko smo se vrnili spet na trdna tla, smo šli na kavico (in vse drugo!) k Doriju, ki nam je neutrudno polnil ušesa z zabavnimi zgodbicami. Vendarle je prišel tudi čas odhoda in odpravili smo se na letališče. Spet je minila urica, kot bi mignil, in že smo bili v Ljubljani. Ni Slo-

drugače, kot da zaključimo s skupno "kočirjo" (v mojem žargonu je to obrok, ki je prepozen za kosilo in hkrati prezgoden za večerjo), ki se je odvijala v prijetni gostilni v bližini Brnika. Potovanje v Berlin je bilo naravnost in preprosto fantastično in je v celoti odlično uspelo. Prav zato tole moje pisanje izkoriščam za to, da se iz srca zahva-

lim najprej tistim, ki so prišli do ideje, potem pa še vsem tistim, ki so vtikali svoje prste v zadevo in poskrbeli za organizacijo in za to, da je vse teklo kot namazano. Skupaj smo ugotovili, da nam bo Berlin še dolgo polnil pogovore, končno vprašanje pa se glasi: kdaj in kam gremo naslednjič?

PP

SLOVENSKO PROSVETNO DRUŠTVO MAČKOLJE

Slovenski večeri 2005

PESEM IN PODOBA KAMNA

Odprte razstave likovnih del Štefana Pahorja in predstavitev pesniške zbirke "Odžejališče" Borisa Pangerca. V petek, 11. marca 2005, ob 20. uri v Srenjski hiši v Mačkoljah

ZA BLAGOSLOV IN RDEČE ZVEZDE

Gostovanje dramskega odseka Prosvetnega društva Štandrež v nedeljo, 13. marca 2005, ob 17. uri v dvorani Srenjske hiše v Mačkoljah

Prisrčno vabljeni!

Konferenca na Dunaju Vprašanje zakonske zaščite slovenske manjšine

Namesto optimizma - vraževerje...

Dejstvo, da bodo konferenca o konsenzu na Dunaju vendarle nadaljevali, je morda edina pozitivna novica, povezana s tem dogodkom. Na Koroškem so v drugem krogu pogovorov načelno vsi bili zato, da je potrebno priti do pogovora. Koroški mediji so razglasili, da so Slovenci vendarle pristali na stališča, ki jih zagovarjajo večinske stranke na Dunaju oz. v Celovcu.

Predstavniki Narodnega sveta koroških Slovencev (NSKS) so zato v javnosti izjavili, da je edina točka pogajanj uresničitev razsodbe ustavnega sodišča v zvezi s postavitvijo dvojezične topografije ter da ne pristanejo na obrobna mešetarjenja. Druga hladna prha za NSKS je bilo samo povabilo na Dunaj. Na pogovore je povabljen osebnost le predsednik Jože Wakounig. Pri NSKS so začudeno komentirali to dejstvo, saj so običajno na take pogovore vabljene organizacije, ne pa posamezniki.

Poziv na pogovore na Dunaj je negativno komentiral tudi deželni glavar Haider, in sicer iz povsem različnih razlogov. Svo-

bodnjaki so stališča NSKS označili kot nesprejemljiva in najavili, da so pogovori na Dunaju obsojeni že apriorno na propad. Morda je v tem stališču nekaj resnice, saj že sama izbira datuma ni najbolj posrečena: vraževerni bi v samem datumu začetka pogajanj - to je 13. marec - razbrali negativni vpliv številke 13 ter ne nazadnje dejstvo, da je 13. marec le dva dni oddaljen od marčnih id, ki so bile usodne Juliju Cezarju.

Sklic na Dunaj je pozitivno presenetil le stranko Zelenih, ki niso pričakovali, da bodo lahko sodelovali pri omenjeni razpravi na Dunaju. Dejstvo, da je avstrijski kancler Schüssel najavil tako kratkoročno začetek konference o konsenzu, je tudi povezano s koledarjem. Kancler si od pogovorov obeta, da bodo koroški Slovenci izjavili, da je 7. člen avstrijske državne pogodbe povsem izpolnjen, in to pred samim praznovanjem 50. obletnice podpisa Avstrijske državne pogodbe.

Zgodovina nas uči, da je reševanje tudi bilateralnih vprašanj v zvezi z zaščito manjšin dolg proces, ki zahteva pripravlje-

Jože Wakounig

nost obeh strani, da se ovire, ki onemogočajo izvrševanje pravnih norm v korist manjšine, tudi dejansko rešujejo v duhu sodelovanja in konstruktivnega dialoga. Tak primer je ne nazadnje bilo vprašanje južnotiroškega paketa, ki ga je Avstrija reševala z Italijo kar nekaj desetletij.

Pogovori na Dunaju bodo nedvomno pokazali, ali se je odnos do slovenske manjšine spremenil po vstopu Slovenije v EU oz. ali je Avstrija zmožna rešiti vprašanje zakonske zaščite lastne manjšine kljub sedanjim kratkim stikom na osi med Ljubljano in Dunajem.

Peter Rustja

Michl Ebner se je srečal z vodstvom Slovenske skupnosti

Evropski poslanec bo informiral evropske institucije o našem stanju

Evropski poslanec Michl Ebner, ki je bil izvoljen v evropski parlament v sodelovanju med Južnotiroško ljudsko stranko (SVP) in Slovensko skupnostjo, se je v prejšnjih dneh, na poti v Zagreb ustavil v Devinu, kjer je potekalo srečanje z vodstvom Slovenske skupnosti.

Sprejeli so ga deželni tajnik SSK Damijan Terpin, deželni svetnik Mirko Špacapan, števerjanski župan Hadrijan Corsi in član deželnega tajništva Ivo Jevnikar.

Predstavniki SSK so poslanca Ebnerja informirali o zadnjih podrobnostih v zvezi z blokado zaščitnega zakona, ki jo sistematično izvaja Berlusconijska vlada. Z evropskim poslancem Ebnerjem so tako podrobno določili vsebino obiska, ki ga bo Slovenska skupnost skupaj z Enotno listo opravila v evropskem parlamentu tudi kot pripravo na širšo advicijo slovenske manjšine v Italiji in koroških Slovencev, ki naj bi jo

Michl Ebner

evropski poslanci opravili v drugi polovici letošnjega leta. Internacionalizacija tega vprašanja, predvsem pa informacija evropskim institucijam je pobuda, ki jo SSK predlaga v manjšini že kar nekaj let, vendar so nekatere druge manjšinske komponente takšno pobudo doslej vedno blokirale. Sedaj

pa je npr. tudi krovni organizaciji postalo jasno, da se naša problematika nikamor ne premika in da se naš zaščitni zakon izkazuje kot velika prevara za manjšino, s katerim pa se italijanska vlada ponaša v mednarodnih okoljih, ne da bi ga seveda konkretno izvajala.

Poslanec Ebner je zagotovil široko podporo evropskih poslancev pobudi obeh slovenskih strank zamejskih Slovencev, SSK in EL, z vodstvom Slovenske skupnosti pa je prišlo tudi do dogovora o njegovem bližnjem obisku na deželni ravni v Furlaniji-Juljski krajini. Južnotiroški poslanec se je namreč v političnem dogovoru, ki sta ga obe manjšinski stranki - SVP in SSK - sklenili pred evropskimi volitvami, zavezal, da bo predstavljal ne samo slovensko manjšino, pač pa tudi celotno našo deželno stvarnost, kar je še bolj aktualno, saj v evropski parlament ni bil izvoljen noben predstavnik iz naše dežele.

Večjezičnost v vrtcih in šolah

Na Trbižu pouk slovenščine na različnih stopnjah in krajih

Na Trbižu deluje že vrsto let večjezični projekt Sentieri, znotraj katerega poučujejo otroke v vrtcu Trbiž Centrale tako v italijanskem kot v slovenskem, nemškem in furlanskem jeziku. Otroci se pravzaprav igrajo v omenjenih jezikih, preko igre osvajajo tudi pojme, ki so prisotni v vseh jezikih, od imena dnevo, mesecev do barv in poimenovanja igar.

Sestavni del programa je seveda sproščena igra z animacijo, ki otroke popelje v nov jezikovni svet.

Lani je bila otrokom na voljo slovenščina tudi v prvih treh razredih osnovne šole Trbiž Centrale. Otroci, ki so v glavnem prihajali iz vrtca, kjer so že prej imeli pouk slovenščine, so osnovne pojme slovenščine že obvladali. Ker je za marsikatero slovenščina sicer jezik doma, a ne pogovorni jezik doma, so imeli zlasti otroci v tretjem razredu večje težave ponovno priklicati k spominu kod, s katerim so se srečali v vrtcu.

Tudi vrtec Trbiž Mesto ima uveljavljeno in razvejano dejavnost, v kateri imata svoj prostor tudi slovenščina in nemščina.

Tako kot vrtec Trbiž Centrale ima tudi vrtec Trbiž Mesto partnerske šole v Sloveniji in v Avstriji, kar nedvomno motivira še nadalje pouk in uporabo slovenščine in nemščine, saj sta to jezika, v katerih otroci lahko komunicirajo, skupno prepevajo in igrajo na rednih srečanjih, ki potekajo med omenjenimi vrtci. Poleg otrok s Trbiža so se v vrtcu Trbiž Mesto učili slovenščine tudi otro-

ci iz Rablja.

Tudi slovenščino v vrtcih posredujejo trem različnim starostnim skupinam. Otroci so namreč za katerokoli dejavnost razdeljeni v skupine "majhnih", "srednjih" in "večjih", kar pomeni, da sta tudi sam potek in vsebina dela različna. Mlajši komaj osvajajo ne samo verbalno, ampak tudi motorične sposobnosti, npr. pri risanju, starejši pa tudi sami radi napišejo svoje ime ter celo vprašajo, kako se določena stvar imenuje in zapiše v slovenščini.

Ker je populacija, ki obiskuje vrtec, zelo raznolika, je treba poleg okvirnega skupinskega programa poskrbeti tudi za motivacijo posameznika.

Pouk slovenščine v Ukvah je v šolskem letu 2003/04 potekal do Velike noči v Naborjetu, saj sta bila tamkajšnji vrtec in šola neuporabna zaradi posledic poplave. Otroci in učitelji so se morali prilagoditi počitniškemu posloju, ki pa ni bilo idealno za pouk in delo z otroki. Otroci so se morali privaditi na novo okolje, pri pouku v osnovni šoli pa je bil še dodatno opazen odklon novega prostora, saj so namesto Naborjet dosledno zapisovali v datumu Uke. Želja po vrnitvi v stare prostore, ki so jih izredno lepo obnovili, se je izpolnila, kot rečeno, po Veliki noči.

Otroci, ki obiskujejo osnovno šolo v Ukvah, so tradicionalno tudi ciljna publika izbirnega tečaja slovenskega jezika, ki ga ponuja Slovensko kulturno središče Planika v Kanalski dolini. Znanje slovenščine, ki so ga pridobili na popoldanskih jezikovnih tečajih, so lahko uporabili tudi v šoli (slovenščina je

bila lani vključena v predmetnik kot jezikovni predmet) in obratno.

V Žabnicah je pouk slovenščine potekal prav tako v vrtcu kot v osnovni šoli. Tudi v Žabnicah so nekateri otroci imeli predznanje slovenskega jezika od doma, drugi pa so slovenščino spoznali v šoli, zlasti preko petja slovenskih pesmi.

Poglavje zase pa predstavlja pouk slovenščine na trgovskem zavodu Bachman na Trbižu. Slovenščina je v tem primeru eden izmed možnih izbirnih predmetov, med katerimi dijaki lahko izbirajo - recimo alternativa šahu, gledališkemu krožku ali računalništvu. Kljub temu se je na dvajseturni tečaj slovenščine prijavila skupina dijakinj, ki so tudi pretekla leta obiskovale slovenski pouk, kar pomeni, da je obisk slovenščine postal nekaj "običajnega".

Prav normalen odnos do slovenščine s strani vseh dejavnikov, ki na Trbižu skrbijo za pouk, od didaktičnega ravnanja do celotnega učiteljskega kadra, je omogočil, da so otroci v letu, ko je Slovenija vstopila v EU, to dejstvo še bolj intenzivno doživeli: nekateri otroci, ki so obiskovali pouk slovenščine, so sodelovali na praznovanju vstopa Slovenije v EU tako na tromeji kot na Ljubelju. Otroci v Kanalski dolini imajo danes priložnost, da se preko igre naučijo različne jezike, s katerimi se danes lahko igrajo z sovrstniki, s katerimi bodo jutri morda gradili čezmejne projekte in sodelovali v prid celotne regije.

P.R. in R.B.

Razprava v deželni komisiji

O nabiranju gob

Četrta deželna komisija se je slovenski svetnik Mirko Špacapan v razpravi o menjavah pravilnika za nabiranje gob zavzel za tako normo, ki bi

omogočala občinam v goratih področjih, da same določajo območja, kjer bi morali nabiralcu gob plačati posebno pristojbino. Špacapan je utemeljil svoje

mnenje s tem, da občine v goratih območjih same najbolje vedo, kaj je bolj koristno za njihovo gospodarstvo, turizem in razvoj. Če je v njihovem interesu, da omejijo prihod turistov in si raje zagotovijo dohodek od plačila za nabiranje gob, je to v njihovem popolnem dometu, je zaključil Špacapan.

Zanimanje in hvale vredne pobude

Med dejavnostmi tudi raziskovalna tabora na območju Kanalske doline

Slovensko kulturno središče Planika je osrednja slovenska organizacija v Kanalski dolini, ki poleg popoldanskih izbirnih tečajev slovenskega jezika za otroke, poletne kolonije slovenskega jezika, kulturnih prireditvev (Dan slovenske kulture, Koroška in Primorska pojeta, glasbenih srečanj, itd.) in podružnice Glasbene matice Glasbene šole Tomaža Holmarja samostojno ali v sodelovanju z drugimi ustanovami razvija tudi raziskovalno dejavnost na območju Kanalske doline.

SKS Planika skupaj s Slorijem podpira in spremlja raziskovalno dejavnost že od svojih začetkov. Od leta 1998 v raziskave vključuje otroke, ki obiskujejo izbirne tečaje slovenskega jezika, in njihove starše; otroci tako v svojem vsakdanjem okolju, v družini in bližnjem sosedstvu, odkrivajo prisotnost slovenskega jezika ter opazujejo in spoznavajo njegovo rabo pri svojih domačih. Hkrati se ob pomoči strokovno usposobljenih mentorjev uvajajo v delo na terenu in se seznanjajo z jezikovno pestrostjo lastnega življenjskega okolja.

Po krajšem časovnem predahu približno dveh let je leta 2003 pod okriljem SKS Planika in Dežele Furlanije-Juljske krajine zopet zaživel Raziskovalni tabor Kanalska dolina. Tabor naj bi nadgradil in dopolnil raziskave slovenskih hišnih imen v Kanalski dolini, ki smo jih skupaj z otroki, ki so obiskovali izbirne popoldanske tečaje slovenskega jezika pri SKS Planika, začeli v Žabnicah in svoja dognanja leta 1999 okronali s publikacijo Hišna imena v Žabnicah. Raziskave hišnih imen smo leta 1999 nadaljevali v Ukvah, leta 2000 pa v Ovčji in Dipalji vasi ter Beli peči. Na podlagi hipoteze, da se v Kanalski dolini govorita dve narečji, območje prihod turistov in si raje zagotovijo dohodek od plačila za nabiranje gob, je to v njihovem popolnem dometu, je zaključil Špacapan.

Ker dialektološke analize ni mogoče izdelati brez ustreznih strokovnjakov, smo k sodelovanju povabili dialektologe s Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, z ljubljanskega Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša pri ZRC SAZU ter s koprškega Znanstvenoraziskovalnega središča. Da bi dopolnili Logarjeve zapise ukovskega govora (1971), izdelali fonetične in fonološke zapise govorov posamezne vasi Kanalske doline, dopolnili dotedanje sezname slovenskih hišnih imen in preverili njihovo poznavanje med današnjim lokalnim prebivalstvom ter izdelali etimološko razlago posameznih imen, smo se odpravili na "raziskovalne pohode" po Ovčji in Dipalji vasi. Zvočno gradivo o hišnih imenih, ki smo ga zbrali skupaj z otroki, je omogočilo natančnejšo etimološko analizo, za analizo govora posamezne vasi pa smo snemali vodene pogovore s slovensko govorečimi domačini. Sledilo je urejanje zbranih podatkov: priprava filma o poteku terenskega dela, presnemavanje in shranjevanje podatkov ter analiza. Žal smo ugotovili, da je težko dobiti informatorja, ki je večino življenja preživel v domači vasi, in da bomo govor posamezne vasi marsikdaj lahko predstavili le na podlagi proučevanja govora enega samega govorca (ali pa zelo skromnega števila govorcev). Ker se je naloga pozneje izkazala za zajeten in zahteven zalogaj, knjižna izdaja naših dognanj zamujaja, vsekakor pa bodo do poletja objavljeni izsledki, pomemben prispevek k poznavanju slovenskega jezika v Kanalski dolini. Na Raziskovalnem taboru Kanalska dolina 2003 smo začeli zbirati večjezična poimenovanja za oblačila in dele oblačil ter podatke o njihovi namembnosti. Rezultat enotedenskega raziskovanja je bila razstava Oblačila naših dedkov in babic ("reči in besede") s štirjezičnimi poimenovanji (slovensko, italijansko, nemško, furlansko).

Razstavo so priredili na pobudo prof. Marie Moschitz, mame otrok, ki obiskujejo izbirne tečaje slovenskega jezika pri SKS Planika, kot rezultat sodelovanja med raziskovalci, otroki ter njihovimi starši in babicami, ki so nam prijazno priskočili na pomoč tako z izposojenimi oblačili kot s svojim jezikovnim znanjem in praksami.

Na Raziskovalnem taboru Kanalska dolina 2004 smo nadaljevali delo, ki smo ga začeli prejšnje leto. Nekoliko spremenjena raziskovalna ekipa je dopolnjevala nastajajoči večjezični terminološki slovar oblačilnega izrazja v Kanalski dolini s pisnim, zvočnim in slikovnim ponazarjalnim gradivom, ki naj bi v prihodnje elektronsko objavo na spletnih straneh raziskovala govora Ukev in Bele peči, kjer je po vprašalnicah Franke Benedik za zbiranje narečnega besedja (tematika sadovnjak, vrt, polje in živali) zbirala predvsem gradivo o različnih kmečkih opravilih in orodju, se zanimala za lokalne običaje in navade skozi praznično leto ter opravila vrsto vodenih pogovorov o trenutnih jezikovnih praksah med otroki, ki so bili v šolskem letu 2003/04 deležni pouka slovenskega jezika, ter med njihovimi starši in starimi starši. Zdaj smo sredi urejanja, shranjevanja in prepisovanja zbranih podatkov in upamo, da bomo zbrano gradivo primerno uredili in "postavili na ogled" in v presojo lokalnemu prebivalstvu in strokovni publiki. V želji in upanju, da smo že dosegli dva cilja: zastavili temelje za nadaljnje raziskovanje ter z vključevanjem lokalnega prebivalstva, predvsem otrok in njihovih staršev, zasadili seme raziskovalnega duha in zavesti o pestri in občutljivi jezikovni realnosti pripravnega območja, pri čemer pomembno vlogo odigravajo jezikovne prakse v slovenskem jeziku.

Rudi Bartaloth

Sto tisoč najbolj revnih ljudi bo oproščenih prispevka za dopolnilno zdravstveno zavarovanje

Zaradi pomanjkanja projektov država ne more črpati iz evropskih skladov

Nova najvišja izvršilna oblast v Sloveniji, vlada pod predsedstvom Janeza Janše, intenzivno deluje na najbolj pomembnih področjih, pri tem pa je deležna različnih ocen javnosti in opzijskih strank. Čez dober teden bo minilo sto dni od začetka delovanja vlade, opozicija pa je ves čas do nje zelo kritična. V tej vlogi prednjačita LDS pod vodstvom Antona Ropa in Miran Potrč, vodja poslanske skupine ZLSD. Po mnenju kritikov naj bi nova vlada Slovenijo spravljala v težave na vseh področjih. Pripravljala naj bi sodelovanje naših vojakov na strani koalicijskih sil v Iraku, popuščala pred pritiski Avstrije in Italije, doma pa ohranja veliko socialno razslojenost in spodbuja revizijo bližnje preteklosti, s čimer naj bi ovrednotila vlogo t.i. protirevolucije med drugo svetovno vojno in obdobje po njej. Dejansko se v nekaterih delih družbe obnavljajo duh, sovraštvo in predsodki iz preteklosti, ki so bili doslej prikriti, ali pa je veljalo mnenje, da sta jih čas in razvoj presegla. V protestih zoper prikrivanje zločinov, ki jih je fašistični režim povzročil najprej na Primorskem in med drugo svetovno vojno tudi na območju t.i. Ljubljanske pokrajine, je izražena bolečina, ker

se nosilci in izvajalci zla prizadetim doslej še niso opravičili in nič ne kaže, da bodo to kmalu pripravljali storiti. Toda zakaj protestniki, razen zelo redkih izjem, v nobenem dokumentu ne zapišejo, da so bili tudi v Sloveniji po drugi vojni storjeni zločini, ki zdaj obremenjujejo našo preteklost, družbo in odnose s sosedi. Raje dolžijo Janšo in vlado, ki ji predseduje, da sta pristanska pri ocenjevanju preteklosti. Rane organizacije in nekateri župani z Goriškega so pisali slovenskim poslancem v evropskem parlamentu, naj ocenijo vlado in njena ravnanja po razglasitvi 10. februarja za dan spomina v Italiji. Politično preudarno, korektno in odgovorno se je odzval Borut Pahor, ki je v evropskem parlamentu opozoril na zločine fašizma zoper Slovence na Primorskem in v osrednji Sloveniji, ob tem pa povedal, da podpira večino stališč, ki jih je o omenjeni problematiki sprejela vlada. Evropska poslanka Mojca Drčar-Murko pa se je odzvala drugače, na način, ki teme iz slovenske notranje politike prenaša na širšo raven. Med razpravo v evropskem parlamentu je namreč obravnavala primer t.i. izbrisanih v Sloveniji in zatrdila, "da ne gre le za diskriminacijo

manjšin, temveč tudi za kršitev temeljnih načel pravne države." Poslanka pa ni povedala, da si vlada prizadeva za rešitev problema t.i. izbrisanih, kar naj bi dosegli s sprejemom ustavnega zakona. Predlog le-tega bodo kmalu predložili v skupščinski postopek, na njegovi osnovi pa bodo za vsakega t.i. izbrisane posebej ugotavljali, ali je država zares kršila njegove človekove pravice. Spricho različnih mnenj in ocen o preteklosti in sedanjih političnih razmerah v Sloveniji se župani primorskih občin na srečanju v Šempetru pri Gorici 3. t.m. niso mogli sporazumeti o vsebini izjave za italijansko javnost glede praznika 10. februarja in o "fojbah" in tudi ne o besedilu poziva, namenjenega slovenski vladi. Če bodo dokumenti uskladjali, ju bodo sprejeli pozneje. V predlogu poziva slovenski vladi je bilo poudarjeno tudi vprašanje, ki po našem mnenju ne bi koristilo enotnosti organizacij, ki so se bojevale proti fašizmu. Zapisano je bilo namreč naslednje: "Vlada naj pojasni, kakaj v predlogu novega slovenskega praznika pozna le trpljenje primorskih Slovencev pod fašizmom v dobi med obema vojnoma in priznava le odpora tigrovcev, ne pa boja primorskih partizanov, ki so kot

del slovenskega narodnoosvobodilnega gibanja in svetovne protihitlerjevske koalicije pripomogli k priključitvi večjega dela Primorske k matični domovini."

V Sloveniji 16.700 delavcev iz držav nečlanic EU

Vlada je po seji 3. marca, sporočila osupljivo vest, da Slovenija doslej sploh ni začela pridobivati denarja iz skupnega zneska skoraj 103 milijarde tolarjev, ki jih je EU Sloveniji namenila za obdobje med leti 2004-2006. V gospodarstvu in javnih dejavnostih namreč nimajo nobenega projekta, kar je pogoj za črpanje sredstev iz evropskih strukturnih in kohezijskih skladov. Minister za zdravje dr. Andrej Bručan je sporočil, da bodo s spremembami zakonov poskrbeli za oprostitev plačila prispevkov za dopolnilno zdravstveno zavarovanje za okoli sto tisoč socialno ogroženih prebivalcev. V okviru ekonomskosocialnega sveta so se sporazumeli, da se bo v Sloveniji letos lahko zaposlilo skupaj 16.700 delavcev iz držav, ki niso članice EU. V prihodnje se bo njihovo število zniževalo, ker naj bi na posameznih delovnih mestih pretežno zaposlovali slovenske delavce, ki so sedaj brezposelni.

Marijan Drobež

Kratke

Črtomir Špacapan postal direktor Regijske razvojne agencije

Dolgoletni župan mestne občine Nova Gorica, Črtomir Špacapan, zapuša mesto direktorja in odgovornega urednika območne TV Primorka, v Šempetru pri Gorici. Potem ko na zadnjih lokalnih volitvah ni bil več izvoljen za najvišjega predstavnika ene najpomembnejših občin oz. lokalnih skupnosti v Sloveniji, ga je prejšnja vlada imenovala za slovenskega generalnega konzula v Trstu. Toda kmalu je odstopil od omenjenega položaja ter se je zaposlil na omenjeni območni televiziji, zdaj pa odhaja za direktorja Regijske razvojne agencije za območje Nove Gorice. To je javni zavod, ki na razne načine sodeluje pri načrtovanju gospodarskega razvoja, usklajevanju projektov o tem, zlasti pa zbira sredstva, tudi iz skladov EU, za naložbe v gospodarstvu na Goriškem.

Črtomir Špacapan je v začetku svoje kariere delal v komerciali nekdanjega zunanjetrgovinskega podjetja Primex v Rožni Dolini pri Novi Gorici. Pozneje je večkrat izrazil željo, da bi se vrnil v gospodarstvo, to pa mu je sedaj uspelo.

Foto JMP

Alpina, tovarna obutve iz Žirov na Gorenjskem, zaprla svoje prodajalne

V slovenskem gospodarstvu je spricho upada prodaje največja kriza nastala v tekstilni, lesnoprredelovalni in čevlarski industriji. Nekatero tovarno zapirajo, posamezna podjetja pa obratujejo v zmanjšanem obsegu. Država je za premostitev težav v najpomembnejših podjetjih sicer namenila precejšnja sredstva, toda pomoč v večini primerov ni bila uspešna.

Zaradi težav in upadanja naročil je v veliki krizi tudi znana slovenska tovarna obutve v Žireh na Gorenjskem. V njej sicer še dela 358 delavcev in delavk, toda zaposleni so samo za določen čas. Tovarna dolguje raznim upnikom več kot 5 milijard tolarjev. Tako postopno ukinjajo podjetje, ki je bilo eden od simbolov slovenske obutvene industrije.

Alpina je 1. marca zaprla 8 prodajaln, ki jih je imela po vsej Sloveniji. Med njimi sta tudi trgovini v Novi Gorici in Ajdovščini. Tovarna poizkuša lokale prodati in zanje zahteva skupaj okoli 480 milijonov tolarjev. Toda interesentov za nakup za zdaj ni.

Vlada in politične stranke soglasne o nujnosti povečanja rodnosti

Podjetnik Ivo Boscarol predlaga davek za pare, ki nimajo otrok

V Sloveniji je čedalje več razprav o politiki in ukrepih, ki bi bili potrebni za povečanje rodnosti, kar je tudi temeljni pogoj za dolgoročen obstanek našega naroda. Demografska gibanja so sedaj zelo neugodna, saj število rojstev iz leta v leto upada, tako da v zdravstvu opozarjajo, da je število poročnišnic preveliko in naj bi nekatere ukinili. V kateri od slovenskih poročnišnic se kakšen dan ali celo dva ne rodi noben otrok. Izvedenci navajajo, da je potrebna rodnost 2,1 otroka na žensko, da bi število prebivalstva ostalo stabilno. V Sloveniji je v obdobju

med leti 1970-1975 rodnost znašala 2,2 otroka na žensko, v letih 2000-2005 pa dosega le še 1,1 otroka na žensko. Iz zadnjih podatkov statistične bilance izhaja, da se je leta 2003 rodilo 17.321 otrok, umrlo pa je 19.451 oseb. Bilo je torej 2.130 več smrti kot pa rojstev. Sodeč po predvidevanjih demografov, nas bo v Sloveniji čez petdeset let približno pol manj kot zdaj, medtem ko finančni obračuni kažejo, da bi v primeru ohranitve nizke stopnje rodnosti sredstev za pokojnine postopno zmanjkalo. Takšna neugodna gibanja so očitna tudi v drugih evropskih državah, npr. v

Italiji. V tej sosednji državi dosega sedanja rodnost povprečno 1,2 otroka na žensko. Zaradi takih gibanj in stanja, ki bi lahko postopno povzročilo celo izumrtje slovenskega naroda, je tudi nova vlada namenila veliko skrb in pozornost povečanju rodnosti. Premier Janez Janša je ob predstavitvi vladnega programa za letošnje leto dejal, "da so majhna rodnost, staranje prebivalstva in zmanjševanje aktivne populacije največji strukturni problem Slovenije." Poudaril je, da bo vlada omogočala usklajevanje družinskega in poklicnega življenja, spodbujala starševstvo

in povečevanje rojstev. Ob tem je predsednik vlade obljubil še "vrsto zakonov in podzakonskih aktov." V koalicijski pogodbi med strankami, ki tvorijo vladno koalicijo, pa je zapisano, "da je povečevanje rodnosti eno od ključnih strateških vprašanj prihodnosti države." Vladajoča koalicija naj bi tudi "sistematično zagotavljala ugodne pogoje za razvoj sleherne družine in ne le tistih v slabšem dohodkovnem položaju. Pri reševanju problemov družinske politike pa je premalo sodelovanja med ministrstvi in tudi usklajenega delovanja z nevladnimi organizacijami in civilno družbo. Sicer pa družinska politika ne obravnava družine kot osnovne razvojne enote družbe, temveč jo obravnava preveč formalno in skozi prizmo socialne zaščite. Družina v tradicionalnem smislu kot partnerska in starševska zveza moškega in žen-

ske izgublja na pomenu tudi zaradi močnih pritiskov za izenačitev statusa z zvezami istospolnih partnerjev."

O otrocih odločajo starši, država pa naj jim samo pomaga

V javnosti zelo odmeva predlog za povečanje rodnosti, ki ga je dal Ivo Boscarol, lastnik podjetja za alternativno letalstvo v Ajdovščini in član vladnega strateškega sveta za gospodarski razvoj Slovenije. Po njegovem naj bi država uvedla davek na samsko življenje, ki bi ga plačevali tudi pari, ki nimajo otrok, pa bi jih lahko imeli, stari od 25 do 50 let. Slednji imajo mnogo manj stroškov za življenje kot pa družine z otroki in zaradi tega lažje živijo. Pari brez otrok tudi ne skrbijo za povečevanje delovno aktivnega prebivalstva v Sloveniji. Nekateri podpirajo omenjeni predlog, del javnosti pa mu na-

sprotuje. Davčni izvedenec Ivan Simič je po poročanju časnika Finance opozoril, da bi obdavčitev parov brez otrok pomenila poseganje v življenje posameznikov in kršenje načela o enakopravnosti državljanov Slovenije. Sodeč po vladnem programu za izboljšanje demografske politike in povečanje rodnosti ter upoštevanje enake zavzetosti Cerkve, se bo morda stanje na omenjenem področju kmalu začelo izboljševati. Seveda pa ob vseh razpravah, ki potekajo v Sloveniji, ne gre pozabiti, da sta edina, ki odločata o otroku, zakonca oz. par, moški in ženska. To je njuna intimna pravica in odločitev, v katero naj bi se nihče ne vmešaval. Država oz. oblast pa naj k večji rodnosti prispeva predvsem s sprejemi zakonov in drugih predpisov, ki bi zagotavljali potrebne pogoje in primerno ozračje za večjo rodnost. M.

Različna mnenja politikov in zgodovinarjev o vladi, ustanovljeni 5. maja leta 1945 v Ajdovščini

Dogodek bodo obeležili v obnovljeni in povečani dvorani, v kateri so vlado razglasili

V Sloveniji so nekatera javna občila napovedovala, da v Ajdovščini letos ne bodo obeležili 5. maja, v spomin na ta dan leta 1945, ko je bila v omenjenem središču Zgornje Vipavske doline ustanovljena prva slovenska vlada po drugi svetovni vojni. Uradno sicer še zmeraj velja, da je bila to sploh prva slovenska narodna vlada, kar pa ni resnično. V naši zgodovini je bila namreč prva narodna vlada za Slovenijo ustanovljena 31. oktobra leta 1918, razpuščena pa je bila 20. januarja leta 1919. Tista vlada je imela velike pristojnosti, tudi kar zadeva, denimo, slovensko zunanjo politiko in slovensko vojsko. Kljub pridržkom oz. različnim

mnenjem o omenjeni vladi, ustanovljeni v Ajdovščini, bodo dogodek, ki je zagotovo del naše novejšje zgodovine in tudi praznik občine Ajdovščina, tudi letos počastili. Dvorano, v kateri so vlado razglasili, obnavljajo in širijo. Občinski svet pa je o programu prireditev ob 5. maju razpravljajal 3. marca. Kaže, da ima vlada pridržke zoper proslavljanje omenjene obletnice, vendar se bo njen predstavnik slavnostnega zasedanja občinskega sveta zagotovo udeležil. To je zatrdil državni sekretar v kabinetu predsednika vlade Aleksander Zorn, ki je tudi sporočil, da slovesnosti v Ajdovščini ne bodo osrednja proslava v Sloveniji ob šestdeseti obletnici konca druge svetovne vojne.

Pred bližajočim se petim majem v Sloveniji potekajo soočanja med politiki in zgodovinarji o tem, kakšni so bili vloga, pomen in cilji vlade, ustanovljene v Ajdovščini, katere predsednik je bil Boris Kidrič, eden glavnih voditeljev (poleg Edvarda Kardelja) komunističnega gibanja v Sloveniji. Navajamo nekaj mnenj oz. stališč o tem. Zgodovinar Božo Repe meni, "da je delu vladnih ministrov gotovo bližji poskus ustanovitve narodne vlade, ki jo je tik pred koncem vojne v Ljubljani skušala izpeljati skupina predvojnih politikov". Zgodovinar Jože Dežman pa se sprašuje, "ali obletnica ustanovitve vlade v Ajdovščini ni morda priložnost, da se ponovi pravna slove-

snost iz Kočevskega Roga? Če so se tam takrat vladajoči dediči prve vlade opravičili za njene zločine, bi se lahko danes vladajoči dediči poražene predmoderne Slovenije oprotili boljševikom za njihove zločine in diktaturo". Evropski poslanec LDS Jelko Kacin zatrjuje, "da je bila ajdovska vlada prva evropska slovenska vlada. Slovenija pa je prvič nastopila v okviru sedanjih meja". Z njim soglašajo Miran Potrč iz ZLSD, ki meni, "da bi proslava v Ajdovščini morala biti eden pomembnih dogodkov zaznamovanja šestdesete obletnice zmage nad fašizmom in del proslavljanja slovenske državnosti". Povsem nasprotna pa so mnenja drugih udeležencev soočanja o vladi,

ustanovljeni 5. maja leta 1945 v Ajdovščini. Časnikar Igor Kršinar je v novi številki tedenskega magazina Mag ovrigel prepričanje LDS, "da je bila vlada v Ajdovščini rezultat protifašističnega boja slovenskega naroda in gotovo eden pomembnejših korakov na poti k samostojni demokratični državi. Dejansko pa je bila prav vlada, ki jo je 5. maja 1945 postavila komunistična partija, odgovorna za povojne množične poboje in delovna taborišča, kamor so strpali tiste, ki niso bili naklonjeni komunistični diktaturi. Upamo, da Janševa vlada ne bo nasedla provokaciji in slavila vlade krvavih rok".

O omenjeni sporni vladi je razmišljala tudi zgodovinarica dr. Jerica Vodušek-Starič, profesorica evropske in svetovne zgodovine 20. stoletja na mariborski univerzi, v intervjuju, objavljenem v novi številki tedenskega magazina Mag. Dejala je: "Vlada v Ajdovščini ni bila prva slovenska vlada. Tre-

ba je ločiti zgodovinsko zavest od politično manipulativnega grajanja mistov. Takrat ustanovljena vlada ni bila parlamentarno demokratično izbrana prva slovenska vlada, temveč jo je imenoval CK KPS v dogovoru s CK Jugoslavije. Jugoslovanski CK ji je dodelil tudi pristojnosti in ji dodelil naloge v okviru prevzema oblasti v Sloveniji. Če kdo meni, da jo je treba praznovati kot pomemben zgodovinski dogodek, naj to utemelji. Ljudi in politike silijo, naj se izrečejo za to vlado ali proti njej, s čimer se zamegljuje nasilna narava sistema, vsiljenega s pomočjo preobleke protifašizma".

Prebivalci Vipavske doline in nasploh Primorci pa so ustanovitev vlade v Ajdovščini razumeli in doživljali predvsem kot dokaz zmage nad fašizmom, sistemom, ki jih je poskušal zaslužiti in jim odvzeti njihovo narodno istovetnost.

M.

Postopno do 25.000 prebivalcev Nove Gorice

Izdelava lokacijskih načrtov za gospodarnejšo izrabo prostora

Urbanisti, arhitekti in drugi izvedenci z raznih področij v Novi Gorici snujejo urbanistični program oz. načrt in izvedbene akte, ki naj bi omogočili ra-

tantov. V oddelku za okolje in prostor, ki ga vodi Niko Jurca, izdelujejo petnajst lokacijskih načrtov za posamezna območja v Novi Gorici, ki bodo

riška knjižnica Franceta Bevka. Župan mestne občine Nova Gorica je na srečanju s časniki, namenjenemu prostorski in urbanistični problematiki mesta, povedal, da ožje območje Nove Gorice šteje okoli 15.000 prebivalcev. Z nadaljnjimi gradnjami stanovanj in tudi priseljevanjem od drugod naj bi se število prebivalcev čez nekaj let povečalo na okoli 25.000. Ob tem dodajamo, da domačini Novo Gorico pojmujejo in upoštevajo v širšem smislu, saj naj bi po njihovem k mestu sodila tudi naselja v širši okolici. Na tako razširjenem območju naj bi prebivalo več kot 30.000 ljudi.

V Novi Gorici je veliko pomikanje parcel za nove gradnje. Mestna občina je pred dnevi prodala 4.142 kvadratnih metrov velik travnik ob križišču Erjavčeve in Delpinove ulice, v središču mesta. Kupila ga je družba Euroinvest in zanj plačala 281 milijonov tolarjev. Družba bo na kupljeni parceli zgradila okoli trinaest etaž (nadstropij) visok poslovni stanovanjski objekt, namenjen stanovanjem in raznim poslovnim dejavnostim. Kupci so v utemeljitvi nakupa parcele zapisali tudi, da bo dočeli poslovni, stanovanjski in trgovski objekt pomembni tudi zaradi tega, ker bo zgrajen "ob Erjavčevi cesti, ki bo leta 2007 postala glavna povezovalna cesta med Novo Gorico in Gorico".

M.

riškega predsednika Busha, iz česar si kuje tudi politični kapital. V neprijetnem položaju se je seveda znašla tudi večina levsredinske opozicije, ki se upravičeno boji, da bodo zadnji dogodki okrepili protiameriško kampanjo in utegnili celo Italijo razklati na dvoje. S tem pa bi hkrati vsemu svetu razgalili "prepirljivo in nezanesljivo Italijo", kot je še napisal že omenjeni milanski dnevnik.

Union Valdotaïne (UV) z namenom, da bi se na tej ravni uredila medsebojna razmerja v vidiku naslednjih parlamentarnih volitev ki bodo v Italiji leta 2006.

Stranka Slovenska skupnost bo letos obhajala 30-letnico delovanja na deželni ravni. Obležitico bo primerno proslavila na kongresu, ki bo potekal konec maja na Tržaškem. Prisotnost so že zagotovile pomembne politične osebnosti iz Italije in Slovenije, pa tudi na evropski ravni.

organizacijam in nato tržaškemu slovenskemu dnevniku pojasnil, da za zdaj zamejski Slovenci lahko sprejemajo programe RTV Slovenija le prek satelitske povezave. Pojasnil je tudi, da RTV Slovenija ne more namestiti novih oddajnikov za čezmejno sprejemanje njenih programov, dokler se pristojni organi obeh držav o tem ne dogovorijo. Dosedanji pogovori v tem smislu so bili neuspešni. Če so odnosi med državama zelo dobri, kot zatrjuje diplomacija, potem ne vidimo razloga, da ne bi bilo vprašanje v kratkem zadovoljivo rešeno.

Predsednik nove slovenske vlade Janez Janša je na tradicionalnem srečanju med beneškimi rojaki in župani primorskih občin v Kobaridu povzel obvezo o omogočanju vidljivosti slovenske televizije zlasti v Benetjah. Minuli teden pa je ravnatelj RTV Slovenija Aleks Štakul v pismu manjšinskim or-

Foto DPD

cionalnejšo uporabo prostora, da bi mesto lahko hitreje napredovalo, torej se širilo. Razvoj najmlajšega slovenskega mesta je bil namreč doslej stihijen, saj so bile strokovne rešitve za izrabo prostora zelo pogosto prepuščene volji in zamislim posameznih projek-

določali, za kakšne namene bodo razpoložljive površine interesenti oz. investitorji lahko uporabljali. Poseben lokacijski načrt bo določal oblikovanje kulturnega centra Nove Gorice na prostoru, kjer se sedaj nahajata tudi Slovensko narodno gledališče in Go-

Kratke

Knjiga Vina Slovenije najboljši vinski vodič na svetu v letu 2004

V švedskem mestu Orebro so bile pred kratkim že desetič razglašene GOURMAND-ove nagrade za najboljše knjige na področju hrane in pijač. V kategoriji vinskih vodičev je med dvanajstimi finalisti z vsega sveta nagrado za najboljši vinski vodič na svetu v letu 2004 prejela knjiga z naslovom Vina Slovenije avtorjev dr. Julija Nemaniča ter prof. dr. Janeza Bogataja. Delo, ki je prejelo tako visoko priznanje, je lani izdala zasebna založba Rokus v Ljubljani. Založba je ob pomembnem dogodku, ki ima seveda tudi komercialni pomen, izdala tudi edinstveno, razkošno izdajo omenjene knjige, ki so jo za ljubitelje slovenskih vin izdali s platnico v pluti.

Z 2. strani

Italija se utegne...

Dejstvo pa je, da se je iz doslej še nepojasnjenih okoliščin in nepojasnjenih razlogov iz njihovega oklepika usula toča krogel na vozilo z italijanskimi agenti in komaj osvojen častnikarko. Žal je Calipari, ki zapušta ženo

in dva otroka, bil smrtno zadet, četudi je s svojim telesom drugič rešil Giuliano Sgreca. Ni treba posebej podčrtati, kako je ta tragični dogodek spraval v veliko zadrego predvsem samega Berlusconija, ki se ima za velikega osebnega prijatelja ame-

Z 2. strani

Utrjevanje stikov...

Tudi njegov zadnji obisk v zamejstvu pa je po mnenju SSK potrdil namen Urada, da lahko nosita obe krovni organizaciji pri tem vprašanju ustrezno odgovornost. Stranka se je tudi soočila z novim političnim položajem, ki nastaja v levi sredini na italijan-

ski vsedrjavni ravni bodisi s federativno zvezo Oljke kot z novim političnim subjektom v levi sredini, zvezo "Unione". Po deželnih volitvah, ki bodo v začetku aprila, se bo levsredinski lider Romano Prodi srečal s tremi manjšinskimi strankami Slovensko skupnostjo, Južnotrloško ljudsko stranko (SVP) in

Z 2. strani

Vidljivost RTV Slovenija v zamejstvu

Zato smo z olajšanjem vzeli na znanje, da je slovenski parlament pred nekaj leti odobril zakon, ki obvezuje državo, da ustrezno poskrbi za sprejemanje televizijskih programov v zamejskem prostoru. Na žalost ugotavljamo, da ni bilo storjeno nič konkretnega v tem pogledu.

Predsednik nove slovenske vlade Janez Janša je na tradicionalnem srečanju med beneškimi rojaki in župani primorskih občin v Kobaridu povzel obvezo o omogočanju vidljivosti slovenske televizije zlasti v Benetjah. Minuli teden pa je ravnatelj RTV Slovenija Aleks Štakul v pismu manjšinskim or-

Kljub zaostrenim razmeram na tržišču

Ajdovski Mlinotest uspešno posloval v letu 2004

Družba Mlinotest je po nerevidiranih rezultatih v letu 2004 ustvarila 4,7 milijard tolarjev čistih prihodkov od prodaje, kar je za tri odstotke več kot v predhodnem letu. Skupna realizacija Skupine Mlinotest, ki vključuje še hčerinsko družbo v Sloveniji in dve na Hrvaškem, pa je znašala 9,2 milijarde tolarjev. Skupni fizični obseg prodaje Skupine Mlinotest v Sloveniji se je v primerjavi z letom 2003 povečal za dva odstotka in je znašal 55.500 ton, v hčerinskih družbah na Hrvaškem pa je znašal 12.400 ton.

Mlinotest je v letu 2004 ustvaril 212 milijonov tolarjev čistega dobička, kar je za 37 odstotkov manj kot v predhodnem letu in za 13 odstotkov manj od zastavljenega cilja za leto 2004. Kot je na nedavni predstavitvi poslovnih rezultatov povedal predsednik uprave Mlinotesta David Nabergoj, se je nekoliko zmanjšal tudi donos na kapital, ki je v letu 2004 znašal 4,03 odstotka. Izrazil je prepričanje, da slabši rezultati pri omenjenih pokazateljih uspešnosti niso posledica slabega rednega poslovanja, ampak predvsem spremenjenih davčnih predpisov v letu 2004, saj so se davčne obveznosti s tem povečale za 35 milijonov tolarjev.

Na slabši rezultat je vplival tudi lanski požar v prenovljeni

pekarni v Ajdovščini, ki je povzročil za 290 milijonov tolarjev škode. Požar je po Nabergojevih besedah posredno povzročil še za 50 milijonov tolarjev škode, saj je nenadno prekinil načrtane poslovne zamisli gospodarjenja v tovarni. Nezanemarljivi pa so bili tudi zaostreni pogoji poslovanja na tržišču po vstopu Slovenije v Evropsko unijo, saj so se zaradi konkurence cene vseh Mlinotestovih izdelkov znižale za pet do deset odstotkov. Nabergoj je povedal še, da so uspeli na slovenskem trgu tržni delež še nekoliko povečati, kar pomeni, da je imel v letu 2004 Mlinotest na področju testenin 22-odstotni delež, 10-odstotni delež pri kruhu in 15-odstotni delež pri mlevskih izdelkih. V zvezi z investicijami je povedal, da so v letu 2004 te znašale 745 milijonov tolarjev, v letošnjem letu pa bodo vlaganja v najsodobnejšo pekarsko opremo in tehnologijo znašala kar dve milijardi tolarjev.

Gre za nadomestitev opreme, ki je zgorela, in za širitev proizvodnje. Z najsodobnejšo opremo, ki je trenutno na tržišču, se bodo precej zmanjšali produkcijski stroški, omogočila pa bo tudi možnost za izdatnejši izvoz kruha in peciva na bližnji italijanski trg. Po besedah predsednika uprave bo nova pekarska oprema nameščena do meseca sep-

tembra.

V zvezi z izvozom je povedal, da so v letu 2004 največ izvozili na Hrvaško, v BiH, Makedonijo, na Švedsko, v ZDA, Rusijo in Kanado. Nabergoj je tudi pojasnil, da sta bili s 1.1. 2005 zaradi spremenjene davčne zakonodaje in prilaganja tržnim razmeram k matični družbi Mlinotest pripojeni hčerinski družbi Pekarne Mlinotest iz Ajdovščine in Mlinotest Peks iz škofje Loke, v prihodnosti pa naj bi se podobno zgodilo tudi s hčerinsko družbo Kruh Koper.

Spregovoril je tudi o kapital-skih povezavah, pri čemer je izrazil prepričanje, da se bo Mlinotest temu težko uprl, saj se je v takšne povezave nujno vključiti zaradi sinergij, ki jih prinašajo. "V prihodnosti se žal ne bo mogoče izogniti povečevanju lastne produktivnosti, kar pomeni zmanjševanje števila zaposlenih," je še povedal Nabergoj in dodal, da je bilo v Skupini Mlinotest v letu 2004 692 zaposlenih (od tega 510 v Sloveniji, ostali na Hrvaškem v hčerinskih družbah v Umagu in Karlovcu), kar pomeni, da se je število delavcev zmanjšalo za 46 zaposlenih oziroma za štiri odstotke. Na vprašanje, koliko delavcev bo treba še odpustiti, ni želel odgovoriti. Povedal je le, da so že leta 96, ko je bilo v Mlinotestu še 800 zaposlenih, ocenjevali, da bi bilo v prihodnosti optimalno število zaposlenih okrog 500.

Ob zaključku novinarske konference je povedal še, da načrtujejo v Mlinotestu v letošnjem letu čisti dobiček v višini 260 milijonov tolarjev. Zaradi tega bodo na področju trženja vsa prizadevanja usmerjena v večanje prodaje vseh programov v Sloveniji, predvsem pa v državah Evropske unije in na Hrvaškem. Zaostrenim razmeram na tržišču se bodo še naprej prilagajali tudi z izboljševanjem poslovnih procesov, organizacije dela in z uvajanjem inovacij.

Nace Novak

Rezultati javnega razpisa

Program Skupnosti INTERREG IIIA Slovenija-Italija 2000-2006

Dne 28. februarja 2005 se je v kraju San Daniele v Furlaniji sestel Upravni odbor, ki ga sestavljajo predstavniki treh partnerjev, ki sodelujejo v čezmejnem programu INTERREG IIIA med Slovenijo in Italijo, to so Furlanija-Juljska krajina, Veneto in Agencija Republike Slovenije za regionalni razvoj.

Upravni odbor je med drugim obravnaval in potrdil prednostne lestvice projektov, ki so prispeli na javne razpise, zaključene v novembru 2004. Vse tri administrativne enote so v času od zaključka razpisa do potrditve na Upravnem odboru opravile zahtevno delo predocenjevanja, ki je prvič vključevalo tudi dvostransko usklajevanje, predvsem za skupne projekte. Naj spomnimo, da so se prijavitelji lahko odločali med tremi tipi projektov, skupni, zrcalni in projekti sodelovanja. Na razpis je skupaj prispelo v

avtonomni deželi Furlaniji-Juljski krajini 126 vlog, v deželi Veneto 36 vlog, medtem ko je Regionalna pisarna Agencije Republike Slovenije za regionalni razvoj v Štanjelu od slovenskih prijaviteljev prejela skupaj 44 vlog.

Slovenski prijavitelji so imeli možnost kandidirati na tri ukrepe, skupna razpisana vrednost je bila 3.5 mio. evrov, kar je enako 60% vseh sredstev, ki jih imamo na voljo za programsko obdobje 2004-2006.

Na prvem ukrepu Varstvo, ohranjanje ter razvoj okolja in prostora, je na prednostni lestvici predlaganih za sofinanciranje 5 skupnih projektov in 4 zrcalni.

Na drugem ukrepu, ki je namenjen čezmejnemu sodelovanju na področju turizma, je predlaganih 5 skupnih projektov in na tretjem ukrepu čezmejno sodelovanje v primarnem sektorju prav tako 5 sku-

pnih projektov. Med nosilci slovenskih projektov so občine, Univerza na Primorskem, regionalne razvojne agencije, društva, javni zavodi in vsi vključujejo kar veliko število partnerjev.

Upravni odbor je prednostne lestvice pogojno potrdil, s čimer je omogočil nadaljevanje postopka, v katerem bodo natančno opredeljene pogodbene vrednosti z vsakim koristnikom oziroma nosilcem projekta.

Upravni odbor je hkrati tudi začrtal časovnico in potrebne aktivnosti za objavo še preostalih razpoložljivih sredstev iz čezmejnega programa INTERREG IIIA med Slovenijo in Italijo; razpisi bodo najverjetneje objavljeni v začetku aprila 2005, in sicer hkrati v vseh treh partnerskih območjih.

Vodja Regionalne pisarne Štanjel
Tatjana RENER, I.r.

Odmevi

Pogled skozi naša očala

Ali "Pogled na pisatelja Alojza Rebulo skozi naša, zamejska očala". Tako bi lahko rekli televizijskemu filmu Epifanija zemlje in duha s podnaslovom V zanosu besede in šepetanju vere, ki je nastal v deželni hiši Rai v režiji Marije Breclj in smo si ga lahko ogledali v nedeljo, 13. februarja, s ponovitvijo v četrtek, 17. februarja. Skozi zamejska očala zato, ker je prejšnji televizijski film o pisatelju Rebuli V zelenem izgnanstvu posnela Televizija Slovenija. Priznam, da me je zanimala primerjava obeh

prikazov našega pisatelja. Seveda je taka primerjava zelo zahtevna in subjektivna, pa vendar se ne morem upreti skušnjavi, da ne bi nanizala vsaj nekaj svojih vtisov. Brez dvoma se je režiserka Marija Breclj izognila nevarnosti, da bi stopala po že izhojenih stopinjah. V čem se torej Epifanija zemlje in duha in Zeleno izgnanstvo razlikujeta? Portret Alojza Rebule, ki je nastal pred šestimi leti, je gotovo precej daljši: predvajali so ga v dveh nadaljevanjih. Prav zato je bil ritem tistega

dokumentarnega prikaza bolj lagoden, teža je bila na samem pisatelju, ki je v zanimivih pogovorih odkrival svojo življenjsko, duhovno in literarno pot, veliko prostora pa je avtorica scenarija namenila tudi pisateljevi ženi, Zori Tavčar. Pričevanja ostalih intervjuvancev so bila bolj ali manj obrobna in niso bistveno dopolnila Rebulovega portreta. Morda je bila v tem tudi največja razlika med obema portretoma. V Epifaniji zemlje in duha so o pisatelju dosti govorili pravzaprav

drugi - žena, prijatelji in znanci. Ti so bili skrbno izbrani iz različnih krajev (Italije, Slovenije, Avstrije, Francije), iz različnih generacij in poklicev, med Italijani in Slovenci, in so osvetlili pisatelja z različnih zornih kotov, ne da bi se kdaj ponavljali. Z besedo je Alojz Rebula nastopil več šele proti koncu v pogovoru z Igorjem Škamperletom ter tehtno in izvirno prikazal svoj odnos do literarnega ustvarjanja. Zelo posrečeno so bili v film vključeni dokumentarni izseki arhivskih posnetkov: pisateljev govor na bazovski gmajni, okrogla miza na Dragi mladih, srečanje z dijaki klasičnega liceja, praznovanje pisateljeve 80-letnice v Društvu slovenskih izobražencev in v Skupini 85,

podelitev Prešernove nagrade pisatelju l. 1996, razglasitev samostojne Slovenije itd. Vse te elemente je povežalo v enovito zgodbo branje odlomkov iz nekaterih Rebulovih del in komentarjev soavtorja scenarija, Igorja Škamperleta (podajala sta jih Vladimir Jurc in Anastazija Cibic). Film je torej nedvomno zelo vezan na naše kraje, vendar bi gotovo zelo veliko povedal tudi gledalcem v Sloveniji. S takimi televizijskimi filmi izpolnjuje Tretja mreža Rai v slovensčini pomembno nalogo v našem prostoru. Poleg tega filma je namreč nastalo še nekaj zelo dobrih dokumentarcev o tukajšnjih velikih ustvarjalcih, kot je bil na primer dokumentarec Tatjane Rojc o Borisu Pahorju

ali portret Pavla Merkuja, ki ga je posnela Loredana Gec. V to zvrst shranjevanja spomina na pesnike in pisatelje italijanskega zamejstva sodi tudi ciklus Iz sanje... beseda, ki si ga je zamislila in realizirala Maja Lapornik in ki ga prav zdaj ponavljajo ob nedeljah pred televizijskimi poročili. Tudi te kratke predstavitve naših besednih ustvarjalcev so zelo dragocene. Brez dvoma bi kazalo ciklus dopolniti še z drugimi pesniki in pisatelji ter ga razširiti s portreti tukajšnjih likovnikov, glasbenikov itd. Prepričana sem, da bi bili ti kratki portreti zanimivi tudi za gledalce iz osrednje Slovenije in bi jim pomagali približati "zamejstvo".

Eho

Slovensko državno prvenstvo v kegljanju na ledu

Dva reprezentanta iz Primorske

Na letošnjem državnem prvenstvu v kegljanju na ledu so prebivalci Loga pod Mangartom spet navdušili. Kar dva njihova tekmovalca sta se namreč uvrstila tu-

Potem ko so lansko leto kegljači iz Loga pod Mangartom, ki delujejo v okviru domačega športnega kluba, presegli svoja pričakovanja z osvojitvijo ekipega zlata in svetlečih medalj

(Planica-Rateče), drugi Danijel Mavrič (Log pod Mangartom) in tretji Knez iz Maribora. Pri ciljnih metih je zmagal Borut Berčič pred Brankom Stekli- nom in Milanom Radovičem, vsi z Jesenic.

Trener Mlekuž ni skrival veselja, da so njegovi varovanci zopet navdušili svoje zveste spremljevalce na tekmovalnih in včasih celo na treningih. Tako postajajo ne le gonilna si-

la kegljanja v dolini in pri popularnosti tega športa na Primorskem, ampak se pomembno vključujejo tudi v slovensko državno reprezentanco. Tako se je na podlagi letošnjih rezultatov in dobre forme dijak Gregor Černuta uvrstil v mlado državno reprezentanco do 23. let, ki je nastopila na evropskem prvenstvu v Nemčiji letos februarja.

Trener Stanko Mlekuž je gibal maršičesa v dolini. Tako izrablja to priložnost in že sedaj vabi kole-sarje vseh starosti na tradicio-nalno kolesarsko dirko iz Loga pod Mangartom na Mangart-sko sedlo 25. junija. Takrat bo spluzena že tudi naša najvišja gorska cesta do višine 2000 metrov.

Mim

Trofeja ZSSDI Presenečenje pred ciljem

Zmagal je Italijan Maurizio Biondo

Italijan Maurizio Biondo (GS Promo-sport) je v nede-ljo, 6. marca, pr-vi dosegel cilj kolesarske dirke po Tržaškem in bil tako zmago-valec 29. Trofeje Združenja slo-venskih šport-nih društev v I-taliji. Čas zma-govalca je bil 4 ure in 2 minuti. V ciljnim šprintu je premagal moštvenega to-variša Mattea Priama ter Av-stralca Batesa Geneja (Desiree Zalf). Vendar

protagonist nedeljske dirke je bil slovenski kolesar Simon Špilak, član Krke Adria Mobil, saj je pobegnil že po 50 kilo-metrih, beg pa se je zaključil 500 metrov pred ciljno črto. "Zmanjkalo mi je moči, tako da so me ujeli tik pred ciljem. Vsekakor sem izredno zado-voljen s svojim nastopom," so bile besede Špilaka takoj ob prihodu na cilj. Do prvega poizkusa je prišlo po samih 50 kilometrih. Iz glavni-ne je šprintalo devet kolesarjev,

med temi je bil tudi Špilak. Prednost je iz kilometra v kilo-meter rasla, tako da je na pr-vem gorskem cilju (Slivno, 91. km) znašala že 4'15". Dirka pa se je razživila v bližini Opčin (112 km), ko je vodstvo prev-zel prav Špilak, ki je se je po-gnal na pedala in pustil vse za seboj. Na zadnjem gorskem cilju (140 km) je njegova pred-nost znašala 1'35". Številni gledalci so bili tako že prepriča-ni, da bo Špilak stal na najvišji stopnički, a ni bilo tako. 500

metrov pred ciljem so ga nam-reč ujeli in sanje o zmagi so se razblinile. 150 metrov pred ciljem pa se je na pedala po-gnal Maurizio Biondo, ki je s kraljevim šprintom pustil vse za seboj.

Ob prihodu na cilj je zmagova-lec izjavil: "Mislim sem, da mi bo v zadnjih metrih zmanjkalo sape, saj sem šprintal prehitro. Vendar na srečo ni bilo tako. To je moja prva dirka v letošnji sezoni, torej zame se je sezona začela res na najboljši način."

Državna reprezentanta iz Loga Stanko Mlekuž in Gregor Černuta

di v državno reprezentanco, s katero gresta na letošnje evrop-sko prvenstvo v Nemčijo. Državno prvenstvo v kegljanju na ledu, ki je potekalo od de-cembra na Bledu, v Mariboru in se sklenilo sredi februarja na Jesenicah, je dobilo nove dr-žavne prvake med posamez-niki in ekipami.

tudi v nekaterih posameznih disciplinah, so se tudi letos odrezali prav odlično. Športna sreča pa je tokrat, od enajstih ekip, na najvišje stopničke pripeljala ekipo kegljaškega kluba Planica-Rateče. Drugega mesta so se veselili Ložani, tretjega pa Ledenko Maribor. V metu na daljavo je bil prvi Joža Špolad

sičesa v dolini. Tako izrablja to priložnost in že sedaj vabi kole-sarje vseh starosti na tradicio-nalno kolesarsko dirko iz Loga pod Mangartom na Mangart-sko sedlo 25. junija. Takrat bo spluzena že tudi naša najvišja gorska cesta do višine 2000 metrov.

ČLOVEK JE PRISTAL NA LUNI? DA, DA, NEDVOMNO...

Skalpiranje v San Remu

log. Bonolis je kakih deset dni izvajal pravo kampanjo v do-brodošlico najbolj znanemu boksarju na svetu. Javnost na Apeninskem polotoku ga je morala po načrtih organiza-torjev italijanske popevke spre-jeti naravnost navdušeno. "Ty-son je v svojem življenju zagre-šil nekaj napak. Ampak, za to je tudi primerno plačal." se je Bo-nolis pred domačimi novinarji skoraj opravičeval v predstavit-vi nenavadnega gosta. Ob tem je, morda nehoti, dregnil v bi-stvo sodobnega evropskega kaz-nilniškega sistema. Človek za-greši napako. Za to mora plača-ti. Z zaporom. To pa mora biti v prvi vrsti sredstvo, kako človeka "ozdraviti" in ga nato ponovno vključiti v vsakodnevno druž-beno življenje. Torej človek, ki zagreši nasilje, se mora v zapo-ru očistiti in se nato lahko rein-

tegrira. V bistvu: človek dobi drugo priložnost. Lahko začne znova. "Ja, nedvomno", si bo marsik-do mislil. Pa poglej, kaj se je zgodilo. Tyson je prišel iz zapo-ra in pred kamerami celega sve-ta na ringu v Las Vegasu odgriz-nil del uhlija nasprotniku Evan-derju Holyfieldu. Lakota je pač lakota. In ko gre za orjaka Tyso-novih kilogramov in mišic je to še bolj logično. Je pa tudi res, da ljudožerstvo ni nikoli spada-lo med ustaljene človeške prak-se. Morda pa je takrat Tyson ho-tel nasprotniku nekaj prišepni-ti na uho, slednji pa mu je po pomoti pomolil uhelj med v zlatu preobleko nadete podoč-nike. Boksarji imajo očitno zelo nenavadne načine socializacije, izražanja naklonjenosti ter vz-postavljanja medsebojnega zau-panja. Morda bo v naslednjem

dvoboju Iron Mike nasprot-niku v znak globokega spo-štovanja po stari indijanski navadi vzel skalp. Pustimo se presenetiti. Kljub vsemu temu je Bonolis ameriškega boksarju prepu-stil nekaj minut, da se je raz-pištolil z Modugnovo uspeš-nico. Tako je, simbolično, v imenu italijanske javnosti Ty-sona reintegriral po prestani kazni. Poslanki Alessandra Mussolini in Giovanna Me-landri sta proti temu ostro na-stopili. Iron Mike se je navse-zadnje pregrešil z enim od ti-stih zločinov, ki jih sodobna družba najbolj stigmatizira: s posilstvom, spolnim nasi-ljem nad žensko. Seveda se pri tem postavlja etično vpra-sanje, ki nima natančno do-ločenega odgovora in je zelo subjektivno. Reintegracija zločincev: da ali ne? Bonolis se je odločil za prvega od dveh odgovorov. Tyson bo (vsaj v Italiji) lahko začel zno-va...

...do naslednjega skalpa??? Pustimo se presenetiti!!!

Andrej Černic

NOVI
GLAS

Glavni urednik Andrej Bratuž - Odgovorni urednik Jurij Paljk
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik dr. Damjan Paulin
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica,
tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.it
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst,
tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.it
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica,
tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.it
www.noviglas.it

Tisk: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l.,
Viale della Navigazione Interna, 40 - 35129 Padova PD,
tel. 049 8073263 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

Letna naročnina: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov,
inozemstvo 85 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

Oglaševanje: Oglaševalska agencija Tmedia, Korzo Verdi 51 - Gorica,
ul. Montecchi 6 - Trst. Brezplačna tel. št. 800 129452,
iz Slovenije in tujine 0039 0481 32879. E-mail advertising@tmedia.it

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska
v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03
(varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za
osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko
brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov,
ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

To številko smo poslali v tisk v torek, 8. marca, ob 14. uri.

Nadškof Alojzij Uran se je pri sv. Ivanu v Gorici srečal tudi s kulturnimi delavci

"Pozabite na številčno Cerkev, danes moramo spet začeti pri Besedi!"

Bog tudi danes kliče vsakega človeka po imenu in tudi danes je bistvenega pomena tesna vez med krščanstvom in kulturo," je v uvodnih besedah dejal ljubljanski nadškof in slovenski metropolit msgr. Alojz Uran, ko se je v soboto, 26. februarja, v domu msgr. Franca Močnika pri sv. Ivanu v Gorici srečal z goriškimi krščanskimi kulturnimi delavci.

"Prav dejstvo, da Bog kliče vsakogar po imenu, je temeljnega pomena in krščanstvo

izhaja iz vsakega človeka!" je poudaril msgr. Uran, ki ga je goriškim kulturnikom predstavil p. Mirko Pelicon v okviru postne duhovne obnove v slovenskem pastoralnem središču v Gorici.

Janez Povše in Jurij Paljk sta po pozdravnih besedah dala nekaj iztočnic za pogovor. Povše je orisal naše organizirano delovanje na Goriškem, se zavzel za kulturo srca in tako kulturo, ki nikogar ne bo izključevala, ampak bo skušala razumeti vse, medtem ko je Paljk izhajal iz delovanja

našega tednika in nadškofa opozoril na dejstvo, da smo kristjani pri nas "manjšina v manjšini" že zaradi dejstva, ker gojimo in zagovarjamo krščanske vrednote, kot je tudi izpostavil problem med široko, popularno in elitno kulturo ter na dejstvo, da pri nas obstajajo tudi različni pogledi na samo delovanje znotraj naše skupnosti, na nevarno "cezuro med starim in novim".

Izjemno doživetje je bilo nagovarjanje msgr. Urana, ki je najprej vse prisotne nagovoril

z večno mlado vsebino evangelija, saj mora biti krščanstvo danes na novo narejeno, na novo doživeto in živeto, izkustveno, v sodobnem času pregneteno krščanstvo, kajti: "Pozabite na masovno Cerkev!"

"V današnjem času je hudo, ker se ponekod podirajo pravni temelji, ko se človek ne more opreti na nič. Zdi se, kot da bi naš čas najbolj zaznamovala odsotnost Boga, ker nam ne uspe priti do vzrokov, ampak samo odpravljamo posledice. Za novo

Foto DPD

ob kruhu in Besedi spreminja svojo notranjost. Vrednost molitve je edinstvena tudi danes, vera je vrednota, ki pomaga živeti današnji svet." Druga oltarna miza je domača miza, miza družine, ki je danes v veliki krizi, in tretja oltarna miza je zakonska postelja in prav tu se je v naši družbi zataknilo, "ker se sprevrta vrstni red oltarnih miz!"

Seveda starši po msgr. Uranu danes niso slabši, kot so bili nekoč, a so ujetniki v družbi, ki je naperjena proti družini z veliko otroki, pa vendar je "Kristus upanje in temeljna stvar, ki bi jo moral današnji kristjan danes nositi v vsakdanjem življenju, je zavest, da je "nekdo, ki bdi nad nami, da ne gre za usodo, ampak za Božji načrt."

Prav o današnji vlogi kristjanov se je razvila debata, msgr. Simčič je poudaril kulturo kot globoko človeško stvar, dr. Paulin je izpostavil problem duhovnega vodstva, magisterija danes, ko primanjkuje pastirjev, prof. Kerševan temeljni pomen molitve in nam zaupal, da se ne smemo bati, tudi če nas je malo, kajti: "Biti sol zemlje, biti kvas, to še danes velja za nas kristjane!"

JUP

Foto DPD

Še vedno polemično o zadnjih političnih dogodkih

Primorski župani bodo izjavo za italijansko javnost še dodelali

Sedemnajst od skupno dvaindvajsetih primorskih županov se je minuli četrtek v Šempetru pri Gorici udeležilo srečanja, na katerem so nameravali podpisati že pripravljeno skupno izjavo v zvezi z izkrivljanjem zgodovinskih resnic fašističnega nasilja s strani dela italijanske politike,

namenjeno italijanski javnosti. Župani bi morali podpisati tudi poziv vladi Republike Slovenije, naj se odločneje odzove na očitne poskuse potvarjanja zgodovinskih dogodkov. Kot je po skoraj dve uri trajajočih pogovorih povedal župan Občine Šempeter-Vrtojba Dragan Valenčič, so se na srečanju odločili, da je treba poglede na to zelo pomembno in žgočo problematiko še bolj uskladiti ter natančneje definirati nekatere interpretacije v izjavi, zato so njen podpis preložili za obdobje največ štirinajstih dni. V tem času bodo podrobneje pretehtali tudi vsebino poziva vladi, ki ga nameravajo podpisati skupaj z izjavo za širšo italijansko javnost.

"Prav je, da smo odreagirali in se dobili, in prav je, da pritiskamo na slovensko vlado, da uredi vsa tovrstna nerešena vprašanja z zahodno sosedo," je uvodoma povedal Valenčič, ki je v zvezi z izjavo za italijansko

javnost poudaril, da na samo vsebino izjave primorski župani niso imeli bistvenih pripomb. V nadaljevanju je povedal, da so primorski župani že pred letom dni na vlado naslovili skupno izjavo o odnosih z Italijo, v kateri so ji kot odgovor na v Italiji uvedeni Dan spomina na žrtve fojb in ekso-

mom 1920 - 1943 in tudi sicer konkretnije odreagirali na očitne poskuse reinterpretacije zgodovinskih dejstev, med katerimi je bil zadnji film Srce v breznju, ki si ga je v Italiji ogledalo več milijonov televizijskih gledalcev.

V nadaljevanju je povedal še, da so na srečanju obravnavali

dusa v Istri in Dalmaciji predlagali, naj med državne praznike uvrsti tudi Dan spomina na trpljenje Primorcev pod fašizmom med leti 1920 in 1943. Valenčič je v imenu primorskih županov izrazil tudi prepričanje, da je bilo zaradi zaskrbljujočega odnosa s strani italijanske politike v minulem letu narejene veliko škode, pravega odgovora z naše strani pa ni bilo, zato je vlado znova pozval, naj se opredeli glede predlaganega Dneva spomina na trpljenje Primorcev pod fašiz-

tudi problematiko Proslave ob 60. obletnici ustanovitve prve slovenske vlade v Ajdovščini, ki ji grozi, da je zaradi tega, ker je država finančno ne namerava podpreti, sploh ne bo. Primorski župani so se strinjali, da gre za dogodek, ki ga je vsekakor treba primerno obeležiti, zato so izrazili pripravljenost, da vladi pri tem tudi finančno pomagajo, saj naj bi do neljubega zapleta prišlo prav zaradi pomanjkanja sredstev.

Nace Novak

Novo pri Goriški Mohorjevi družbi

*Pravljice Anamarije Volk Zlobec
z ilustracijami Magde Starec Tavčar*
O SREČNI HIŠICI
*ter zbornik mladih ustvarjalcev tržaških
višjih srednjih šol*
BESEDE MLADIH SRC
*ki je izšel v sodelovanju s
Skladom Nade Pertot,*
vas čakajo
na policah slovenskih knjigarn!